Олекса ПАЛІЙЧУК

ІКОНОСТАС

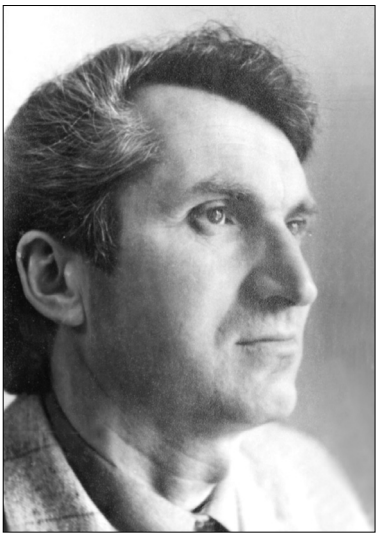

Куди ведеш мене, перо,
у безоглядному горінні?
Якщо всім людям на добро,
якщо на долю Україні –
тоді вперед, моє перо!

Олекса
ПАЛІЙЧУК

❖

Іконостас

ПОЕЗІЇ

Видання 3-тє, доповнене

Київ
2012
ТОВ «Боривітер»

ББК 84. 4УКР6
П14

«Іконостас»» – збірник вибраних поетичних творів О. Палійчука для дорослого читача. Наскрізна його тема: боротьба українського народу за державну незалежність; сучасні політичні та економічні проблеми України; заклик до національної гідності та єдності.

У своїй творчості поет багатогранний: він і громадянин, і лірик, і філософ. Його хвилюють проблеми Вітчизни і всього людства, таємниці життя і світобудови.

ISBN 978-966-7218-14-0

© О. Палійчук, 2001, 2008, 2012
© ТОВ «Боривітер», 2012

ВІДКРИТТЯ ПРАВДИ

Несподівано і тріумфально ввійшов у поезію автор цієї книжки. Схоже, саме його бракувало нам у світі слова, бо саме він так разюче влучно відповів на стільки важливих учорашніх і сьогоднішніх запитань, сакраментально завислих в українському повітрі. Відповів, як і належить справжньому поетові, чесно і вичерпно.

У 20 років остаточно сформувався національно-демократичний світогляд автора – тоді й потрапив під пильне око КДБ. Як педагог і журналіст, працював у Волинській, Житомирській та Київській областях. Хронічне безробіття для Олекси Палійчука загострилося на початку 70-х, коли його як політично неблагодійного звільнили з посади літературного редактора в «Українському історичному журналі». Після того йому довелося працювати і сторожем, і землекопом...

Але, за прикладом письменника Сергія Плачинди, він разом із небагатьма своїми однодумцями відвідував зросійщені школи та дитячі садки, керівні освітні й партійні установи, навіть КДБ – із клопотанням повернути нашим дітям їхню рідну мову. Разом із однодумцями писав на цю тему скарги до перших державних і партійних осіб та найвищих владних органів УРСР і СРСР. «На жаль,– як зазначає сам автор,– результати були мізерні». Поширював Олекса і матеріали самвидаву, особливо працю Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?»

У роки т. зв. «перебудови» автор власноруч збирав підписи на підтримку Народного Руху України, проекту Закону про мови, був одним з організаторів Товариства української мови та осередку НРУ у м. Броварях

Київської області. З 1989 по 1992 рр. включно, у період становлення незалежної України, видавав газету «Досвітні вогні», яку доводилося друкувати переважно в Литві. У своїй газеті він першим опублікував Статут і Програму тоді першої некомуністичної партії в Україні – УРП. Знайомство з такими героїчними постатями, як Борис Антоненко-Давидович, Левко Лук'яненко, В'ячеслав Чорновіл, Михайло Горинь, Оксана Мешко, Олесь Сергієнко, Степан Хмара, Олесь Шевченко та ін., додавало авторові сил і досвіду в боротьбі за життя нації.

З доброю третиною поетичного доробку О. Палійчука я ознайомився ще в 1970-ті роки, працюючи в журналі «Україна», а нині пересвідчився, що тодішні враження мене не ошукали. Автор полонить читача лаконічністю поетичної думки, вмінням знаходити оптимальний варіант фрази. У нього невимушена, щира, філігранно відточена мова, гнучка і розмаїта строфіка, чітка й оригінальна рима. Усе це викликає миттєву асоціацію в читача, засвідчує високу вимогливість автора до себе.

Так само виразно характеризує автора і тематика його творів. Поет не ухиляється від найскладніших як історичних, так і сучасних проблем суспільства. Книжка пройнята пафосом гнівного і нерідко вбивчо-саркастичного розвінчання чужих богів та ідолів, накинутих нашому народові вчорашнім людиноненависницьким режимом. Усі людські діяння автор міряє з найвищої людської позиції: «Совість – єдиний стяг і кумир для одиниць і народів».

Вірші Олекси Палійчука позначені глибоким художнім проникненням у саму суть явищ, чимало, з них – справжні поетичні прозріння. Його образне мислення гостре, діалектичне, вільне від будь-яких стереотипів; воно – будівничий власної оригінальної концепції світу.

Таким підходам відповідає вся образна система, надзвичайно сугестивна, містка, афористична. Його «Декларація» – без декларативності, моральні принципи – без моралізаторства. За вільним плином напрочуд органічної поетичної мови стоїть нещадно вимоглива праця гранослова. «Я Сина Божого застрелю!» – вигукує в несамовитому ражі свого національного самознищення яничар. А ось уже зовсім інша, осяяна світлим ліризмом інтонація: «Теплий вітер тепло витер сльози дівчинці малій».

Як лірик, поет багатогранний: він і громадянин, і закоханий у красу естет, і філософ. Його хвилюють проблеми Вітчизни й усього людства, таємниці життя і світобудови:

Життя – це поклик у безмежжі німоти.
Життя – це вухо у безмежжі глухоти.
Життя – це око у безмежжі сліпоти.
Життям твоя Земля розумна і красива.

Значне місце в книжці посідає тематика національно-визвольної боротьби нашого народу на початку та в середині XX століття. У вірші «Галичині» автор зізнається:

Прости нам, грішним, з нашою бідою,
напевне, відає один лиш Бог,
наскільки вже розпух перед тобою
всеукраїнський неокупний борг.

У багатьох із нас озветься болюча затаєна струна при знайомстві з віршем «Іконостас», який закінчується словами: «Бо в серці кожного із нас є потайний іконостас; він і присуджує розплату, якщо завдав йому образ – покинув край чи зрадив рідну хату».

Доля рідної мови в Україні – то незагойна рана в поетовій душі, рана, що постійно ятриться і волає до нашої свідомості та честі: «Ото нарешті, ми діждались «волі», таке відродження тепер у нас: перевертень у запорізькій школі закрив єдиний український клас. Верхи торочать: все, мовляв, у нормі, спецслужби проковтнули язики. Як павичі, у пишній уніформі застигли бутафорні козаки».

Неабияку естетичну втіху і водночас поживу для роздумів матиме читач од віршів «Ми вічні пілігрими на Землі», «Уже ви тут, без масок, без наймень», «Балада про Чорного Тюльпана», «Кентаври», «Дивний чоловік на мене дивиться», «Сакральна путь», від мікробайок та рефлексій, оригінальної шевченкіани.

Особливе місце у вітчизняній поезії посядуть новації автора на тематику: «Людина – Земля – Всесвіт». Новації, що так само полонять афористичною образністю, прозорістю мови і думки. З певністю можемо сказати: книжка «Іконостас» – це відкриття у світі слова, це, як зазначено в газеті «Українське слово», справді висока поезія.

Валентин КОРНІЄНКО,
письменник

КОСМІЧНЕ СХОДЖЕННЯ ПОЕТА

Важко сказати, коли народився його порив у безмежний Всесвіт. Може, тоді, коли малим пастушком годинами вдивлявся у голубе, потривожене хмарками, небо чи коли зачитувався художньою літературою, яку міг отримати в трьох найближчих сільських бібліотеках повоєнної Волині. Та шлях йому відкрився неосяжно великий у своїй значущості і нескінченний у своїй протяжності для всього людства. То був шлях у Безмежжя, висхідна в загадкову таїну манливого Всесвіту.

Наприкінці минулого століття цей порив душі і розуму Олекси Палійчука втілився у низці науково-фантастичних оповідань і повісті «На поклик привида», а 2006 року – в окремій книжці «На дорогах Всесвіту». Та Космос кликав допитливого мрійника не лише прозово: 2001 року вийшла у світ його перша поетична книжка для дорослого читача «Іконостас», в якій поет силою свого дару вже штурмував незбагненні таємниці буття і світобудови. Якраз про це він пише у вірші, який так сподобався було Олесеві Берднику. Йому поет і присвятить цього вірша.

Ми кличемо зі Всесвіту братів,
ждемо, коли той розум відгукнеться,
але чомусь соромимося слів
про тугу нашого земного серця.

Тим часом, друзі, то якраз воно
боїться самоти, неначе ката,
і в космосі прорубує вікно,
бо хоче, бідолашне, мати брата.

Спочатку тільки радарами душ
ми лебеділи в небо таємниче...
Тож хай не забуває вчений муж,
яка-то сила до зірок нас кличе.

Ясним вождем для нашої руки,
хиткої між вулканом і морозом,
живуть, немов сіамські близнюки,
гаряче серце і холодний розум.

Неосяжний Космос наче дражнить поета, і той мало не з відчаєм констатує своє безсилля у марних потугах збагнути його одвічні таємниці. То безсилля всієї сучасної йому науки, ще так далекої до відкриття основоположних законів і рушіїв світотворення.

У клятих рамках своїх можливостей
я – істота, що зветься людина,–
втішаюсь блиском живих мінливостей
у фантастичних телекартинах.
Такою, бачте, собі розв'язкою
я відсуваю космічні ґрати,
бо й досі хочу пожити казкою:
допомагає вві сні літати.
Хоч добре знаю: це тільки домисел,
це гра уяви, миттєва піна;
мене сам Всесвіт під Божий промисел
призначив повзати на колінах.
Я весь невільник. Бо я не вільний
від їжі, сонця, води й повітря.
Мій світ, єдиний і неподільний,–
для когось просто чужа «макітра».
Я далі носа свого не бачу;
як той комар, я підвладний смерті,
то що я можу, то що я значу
в цій архізоряній коловерті?..

(«Мій світ»).

Або:

Пливуть боги, їх імена і лиця,
але, як і раніш, перед людьми
лишається болюча таємниця:
що Всесвіт і Життя? Навіщо ми?..

(«Боги»).

Філософія Космосу не ізольована від сучасних поетові земних проблем, од філософського аналізу людської сутності: «Нам страшно розчинитися у часі – згубити всі початки і кінці, тому вже Сфінкса бачимо на Марсі з фатальною сльозою на щоці»... Або: «Шукаєм істину в чистилищах земних, пускаємо бульки на сонячну орбіту: навіщо присмоктались ми, голодні сисуни, до цього теплого, як вим'я, світу?».. Також: «Коли безодня прозирає нас людським стражданням і космічним оком, так хочеться знайти дороговказ і броневик – теоретичний кокон».

І не менш переконлива сентенція:

Що важать розум твій і воля?
Що важать дужі лікті, опертя?
Чи лиш примхлива пані Доля
тобі виписує криву життя?..
Одвічний тест на бублика і дулю.
Та вже, коли ти сам собі «коваль»,
куй, брате, не якусь кривулю,
а переможну висхідну спіраль.

Тему людського життя і його значення поет розвиває у промовистих звертаннях до самого Бога і Всесвіту:

Де ти, мій Боже?.. Стоїш наче осторонь,
та що не мить у своїй таїні
граєш ти атомом, світлом і простором,
чим там іще – не збагнути мені.

Ти генератор безмежного Всесвіту,
я ж мікротвір, і короткий мій шлях
з білого світу до чорного несвіту,
втратив життя – що зіграв по нулях.

Грає на голову всяк, хто народиться,
хто заіскрить від шорсткого тертя.
О, як же ж дорого всім нам обходиться
це незахищене диво Життя!

У книжці з типовою для автора щирістю звучать монологи на зразок: «О Всесвіте! Ти мав бездонне лоно, а породив мене таким слабким. Неначе я – твій син поза законом, написаним раніш не знати ким. Та ще скував мене земним полоном, хоч як-не-як ти батько, не вітчим»... Завдяки власному життєвому досвіду і світогляду, автор створив оригінального вірша «Сенс життя».

Тематичне розмаїття книжки «Іконостас» промовисто свідчить про широкий світ захоплень і роздумів самого її автора. Тут читач знайде і легкий флірт, і глибокі почуття; тут його вразить монументальна ліроепічна поема «Материнська ніч». Безперечно, у переважній більшості збірник «Іконостас» складається з творів на патріотичну тематику, в яких переважає тема боротьби за незалежність України, за рідну мову. Але я не знаю іншої поетичної книжки, де б так органічно поєднувалися патріотизм і Космос. Ось як закінчується вірш «Мій світ»:

Та все ж є місце, де я ніколи
не опускатимусь на коліна.
То не забуте ще бранне поле,
то вся зґвалтована Україна.

Такі рядки ви прочитаєте у вірші «Урозтіч кинулись ріднесенькі слова»:

Ах, що за драма?! Годі вже виття!
Одвіку всі ми, як сліпі крижини,
незграбно крутимось у течії буття,
ламаємось і танемо щоднини.
Спасибі, Доле, хоч за те,
що не поставила мене ти на коліна,
що в серці пишно і кривависто цвіте
священне дерево життя – Вкраїна.

У вірш і «Забудь жалі»:

Учись, юначе, в місті і в селі,
навчайся правди, а не страху.
Не рви коріння з рідної землі,
та кроною живи без даху...

Як справжній поет зі всебічним філософським осмисленням відомого і невідомого, Олекса Палійчук не може обійти фундаментальних підвалин Універсуму, його основоположних філософських категорій. Поета цікавить, що таке Життя, Свідомість, Час, Вічність, Смерть і, безумовно, місце Людини у Всесвіті, її космічне призначення.

На противагу рядкам із попередніх видань «Іконостасу», де «життя не даність, це закономірність за певних лиш тенденцій та умов», тепер звучить така думка:

Життя не випадок, скажу на цей предмет,
не випадковий збіг обставин.
Бо не для випадку постали
ці міріади зір, планет.
Наївно цвіркати з-під лавки нам
чи то якимсь «по розуму братам»,
що на порядки вищого нема нікого,
хто міг би називатись Богом.

(«Контрверсія»).

Але найповніше, найконкретніше Олекса Палійчук висловив свої космогонічні пошуки та глобальні земні проблеми у поетичній п'єсі «Молитва над прірвою», у поемі «Космічна оферта». Приклад високоморальної поведінки і людського співчуття знайде для себе український підліток у виставі «Бранка Чорної Зорі». Одначе ці твори потребують окремого розгляду. І, напевне, завершальною нотою прозвучала красномовна авторова рефлексія «Жаль»:

Конаю в ніші своїй
просторовій та часовій,
немов у склепі
живцем похований.
І тужить мій розум,
як тужить за небом
самотній птах
з обгорілими крилами.
Ех, марно душа моя
рвалась у всесвіти!..
Жаль.

Тисячі, мільйони і мільярди світлових років віддаляють нас від таємничих далеких світів. Тож рано чи пізно людина мусить визнати межі своїх можливостей і змиритися з власним природним статусом. Як пише про себе автор, «ти маєш те, що в еволюції посів». Але допитливий людський розум не знає зупинки. Тим і дорога для нас опоетизована, часто бурхлива у своїй емоційній формі космічна мрія Олекси Палійчука. І ми сьогодні можемо тільки порадіти успіхам української поезії, що впевнено вийшла у Космос.

Міла ЛУК'ЯНЕНКО,
вчитель-словесник

КОСМІЧНА ОФЕРТА ОЛЕКСИ ПАЛІЙЧУКА

Нам у житті потрібна мрія:
Із мрії проростає дія
Й дає стремлінням плоть і кров.
Є мрія – отже, є надія!

Завдання літератури – якісно змінювати світ, усебічно вивчати всі можливі зрізи життя, водночас впливати на нього, шукати шляхи, які ведуть людину до усвідомлення Сущого, до її найжаданішої мети – щастя.

Література багатогранна, й кожен її жанр досліджує якусь одну чи кілька граней Буття. Саме це дає їй змогу поринати у розмаїття макро- й мікрокосму. Одначе саме це нерідко заважає пересічному читачеві поглянути на процес пізнання згори, усвідомити його загальний вигляд і динаміку.

В цьому плані фантастика вигідно відрізняється від інших літературних жанрів, оскільки не обмежує себе ні просторовими, ні часовими рамками, взагалі стоїть мовби над жанрами, переплавляючи їх у собі, водночас активно використовуючи всі доступні літературні прийоми та засоби.

Із творчістю письменника-фантаста Олекси Палійчука я вперше ознайомився у 80-х роках минулого століття. Невеликі за обсягом оповідання «Велика гатерія», «Страх заплющити очі», «Поправка до інструкції», «Несимпатична планета» та інші вражали передусім глибиною піднятих у них проблем, оригінальністю сюжетів, динамічністю й глибоким психологізмом. Відтоді я уважно стежив за новими творами автора, які, на радість шанувальникам, 2005 року автор зібрав у книзі «На дорогах Всесвіту».

На щастя, Олекса Палійчук торує літературну цілину не лише як прозаїк, але й як поет. Це й не дивно, адже творча особистість жадає проявитись якомога ширше й повніше, а поезія відкриває цілі незвідані простори. Тож коли поетичне перо бере до рук фантаст...

Перед нами нове видання поетичної книжки Олекси Палійчука з промовистою назвою «Іконостас». Якщо говорити про поезії, вміщені в ній, загалом, то насамперед впадає у вічі масштабність проблем, які охоплює й намагається вирішувати автор. Добро і Зло, Любов та Ненависть, Краса й Потворність, Вірність і Зрада – ці теми спередвіку нікого не лишають байдужими, проте автор часто розглядає їх під несподіваним кутом зору й, що важливо, часто переконує читача: саме цей несподіваний погляд якраз природний і правильний. Поет змушує читача замислитися, розпростати крила фантазії, відкинути облудні страхи і йти по життю відкрито, чесно, не ховаючи душу за дзеркальними скельцями умовностей.

Декотрі твори автора розраховані на визначені читацькі категорії, та підняті в них проблеми так само глибокі й актуальні. Наприклад, у виставі «Бранка Чорної Зорі», написаній для школярів середнього віку, попри детективний сюжет і фантастичний антураж, автор ставить перед героями нелегкі питання вибору між Світлом і Темрявою, дружбою та егоїзмом, проектуючи їх на реалії нашого сучасного життя. У творі виразно проглядає застереження: байдужість веде до Темряви, а в Темряві будь-який проблиск Світла здається вже неприродним і несприйнятливим. Та все ж п'єса пронизана оптимізмом, вірою як у Людину, так і в Людство загалом, і, що важливо, сповнена безмежною любов'ю до рідної землі, тривогою за її майбутнє.

Поема «Космічна оферта» адресована передусім юнацтву. Це рідкісне в нашій літературі поєднання

наукової фантастики й поезії читається на одному подиху, оскільки має досить напружену фабулу, притаманну кращим зразкам цього жанру. Величний Усесвіт вражає своєю красою й грандіозністю, в обличчя космонавтові дмухає свіжий вітер Невідомого, а попереду його чекають захопливі таємниці й зустрічі з іншим розумом... Проте виявляється, що і в космосі не все так мирно і спокійно, бо лише у вічній боротьбі можливий розвій, та за всіх обставин людина має лишатися людиною: від її рішень залежать долі цілих планет.

Чільне місце у збірці посідає містерія «Молитва над прірвою», в якій автор осмислює місце релігії в житті людей. Головний лейтмотив твору: пошуки Бога. Не просто імені, якому можна було б поклонятися й приносити жертви, а того справжнього Всемилостивого і Всеблагого, що є Втіленим Добром і Справедливістю.

Використовуючи алюзії з різних релігій та міфологій, поет рішуче відкидає невігластво й лицемірство, які нерідко вбираються у пишні шати й підміняють собою справжню духовність. У такому ерзаці він бачить небезпеку духовного колапсу і його фатальний наслідок – зникнення людства як розумного виду. Одначе автор переконаний: рано чи пізно Людство все ж таки прийде до розуміння Творця, а тоді перед ним розчиниться брама безмежного Всесвіту – омріяний вхід у багатолику родину розумних істот. «Дорога тут одна: де совість, там і Бог»,– стверджує автор, і це, на його переконання, основна тенденція духовної еволюції Людства, яку в жодному разі не можна втратити.

Попри те, що «Молитва над прірвою» – глибоко філософська річ, вона сприймається ще й як певний соціальний зріз проблем сучасної України. Цілком

очевидно, що деструктивні процеси, які поширюються в соціумі, викликані нехтуванням духовних засад людини, нехтуванням законів природи. Тож автор, щиро вболіваючи за майбутнє нашої Вітчизни, закликає берегти випробувані часом неоціненні надбання наших предків й водночас без упину розвивати нашу мораль. У цьому духовному поступі він бачить реальний порятунок для України, можливість самого збереження українців як нації.

У книжці «Іконостас» кожен читач знайде щось глибоко своє, що зачепить його душу і спонукає звучати її в унісон із голосом автора, те, що покличе глибше замислитися над сенсом людського життя, допоможе новими очима й ширше поглянути на неосяжну Світобудову, зрозуміти, що вона не лише зовні, але й всередині нас.

Віталій ГЕНИК,
письменник,
головний редактор
сайту наукової фантастики
«Аргонавти Всесвіту»

Втікач з обіцяного раю

1965—1990

* * *

О слово, слово! –
посол любові і погонич бою,
потоптане в ганьбі твоїм же племенем,
шепни мені туманом, осокою,
перед яким апостолом чи демоном,
якого дня,
якої ночі
я мушу впасти на коліна,
аби нам заповіти отчі
не поховала Україна.
О слово, слово! –
темне і ясне,
знаряддя ката і молитва жертви,
на світі, певне, тільки ти одне
тримаєш ауру навколо мертвих.

* * *

Ми вічні пілігрими на Землі,
у нас, приречених блукати,
якась жура темниться на чолі,
ота, що виганяє з хати.
Ота, що зараз жебонить мені,
півнеба затуляючи собою:
згуби мене у вітрі, у вогні,
пусти мене за чистою водою.
Ми добре натомилися в путі,
вже маримо спокоєм і сім'єю,
та знай бредемо – кожний в самоті –
і з тінню розмовляємо своєю.
Всі наші ревні думи і жалі
сховає шлях незвіданий, далекий.
Ми вічні пілігрими на Землі,
бо не побачимо ніколи Мекки.
Щодня бредемо, губимо сліди,
лиш іноді труснемо головою:
як ми самі потрапили сюди?
З якою хвилею космічного прибою?

ОЛЕНЬ

У 60-х роках одна з центральних газет повідомила про випадок, коли загнаний вовками олень стрибнув з кручі і загинув разом зі своїми переслідувачами.

Уже давно кривавиться мій обрій,
а я біжу, біжу з останніх сил –
колись веселий і розкішний олень,
якому тільки не дісталось крил.
Я весь палаю і кричу без звуку
у млосну правіч – голі байраки:
за мною осінь розпластала муку –
біжить голодна зграя. Хижаки.
Усе. Кінець. Пропав нізащо олень.
Ой запарує стоптана трава!..
Здаю.
В очах розпука гасить пломінь,
і никне безталанна голова.
Останній ґвалт червоної пустелі,
як жало, викине сліпучозубу мить...
А десь там круча,
попід нею скелі
і вир, що гнівно клекотить.
Ще раз, ще раз –
не світ, а дикий регіт,
ще раз – мов черево задушливої тьми.
Ось він...
уже рівняється передній
з моїми ошалілими грудьми.
Та вже... вже круча!
Зараз –хоч на порох!
Я чую зойк, неначе уві сні.
О, слава Матері! – зі мною гине ворог,
і легко-легко падати мені...

МОНОЛОГ КОНЯ

Не знаю, де промчу, в якому вихорі,
та, скаженіючи і рвучи пасма жил,
востаннє здиблений, в останнім вишкірі,
я закушу ганьбу своїх вудил
і так ударю в землю копитами,
сурмою сколихну таку небесну твердь (!)–
аж зойкнуть болем єви та адами
і вічний гімн дадуть мені за смерть.

ЦЕНТРАЛІЗМИ

Централізми, централізми –
скрізь ви є, у все залізли.
Від сільради до Палати –
сплять рефлекси-демократи.
Що не візьмеш: пресу, школу,–
наче спрути, централізми:
не підскочиш без уколу,
не очистишся без клізми.
Паперова злива,
паперова тиша...
І з усіх одна щаслива –
активістка миша.

ЯНИЧАРИ

Нехай горить земля, горить вода:
ми йдем дорогою Аллаха і султана,
кривава ніч, як відьма молода,
танцює голою у нас на ятаганах.
Аллах, Аллах, не відаю тепер,
чи ти, чи Сатана для мене вищий:
я, може, з батька вчора паси дер
і ґвалтував сестру на попелищі.
Ригай століттями, Залізний Вік:
то я, славетніший од воєн, мору,
дитячим трупом завалив потік
і божеволіти примусив Чорногору.
А в а ш у кинув у голодний транс,
її на чверть похоронив у землю;
у мене вчився гітлерівський Ганс,
я... Сина Божого застрелю!!
Червоні, жовто-сині чи руді –
для всіх петлю готовий звити,
а сам – ха-ха! – не житиму тоді,
коли прийдеш мене судити.
Ми яничари, слуги, упирі,
ми яничари (!), та за наші орти
споганять найсвятіші вівтарі
султани будь-якої Порти.
Нехай горить земля, горить вода:
ми йдем дорогою Аллаха і султана,
кривава ніч, як відьма молода,
танцює голою у нас на ятаганах.

* * *

Втікач з обіцяного раю,
я перейшов свій Рубікон,
і зараз потай відкриваю
у шафі особистий схрон.
Як покладу до нього вірша,
бодай зітхну на самоті:
«Ото є справжня моя ніша
у велелюдному житті».

КОНИКИ

Мені приснилися маленькі коники,
вони удвох везуть мого візка.
Чудесні коники, моторні коники...
Ого, як припустили із горбка!
Для мого возика дороги вкочені,
і хутко їхати я не боюсь.
А ще колеса, глянь, дубові, точені;
авжеж, то постарався мій дідусь.
Та онде блиснули зненацька вогники –
пішла стовпом од вибухів земля,
і тут же здибились од страху коники,
і розпряглись, і – чвалом у поля.
Біжу за ними я – прошу отямитись
і плачу голосно, на цілий світ,
але попереду окопи-я́миська,
але попереду колючий дріт...
І загубилися хороші коники,
вже не повернуться із далини:
навік прогнали їх жорстокі вогники,
оті, що з пекла людського – війни.

* * *

Може, завтра я буду міряти
схили гір електронним посохом,
альфи-бети на карту сіяти
і моргати до зір філософом.
Гідним учнем явлюсь Амосову,
козаком засвищу на тракторі,
тільки зараз пробачте босому:
я біжу від лозини матері.
Перший старт у коноплі дядини...
Ох ти чорт з будяками клятими:
скільки всякої тут я гадини
перемацав своїми п'ятами!
І зітхала прим'ята грядочка:
лопухи, бережіть півонію –
він сьогодні дорослим дядечкам
зіпсував таку церемонію!..
Був нормальним та ще й відмінником,
а от, бач, наробив їм срамоту –
закричав безголосим півником
про якусь там нечесну грамоту.

* * *

Серце – кохання – рана –
ще одну мрію вбито.
Знову чорнява панна
плакати йде у жито.

Я, пастушок маленький,
так би і йшов за нею,
я їй поділ сукенки
ніс би, як паж кирею.

Рвав би я їй блава́ти,
плів би вінки старанно,
тільки щоб міг благати:
«Годі! Не плачте, панно!»

* * *

На галяві теплий вітер.
На галяві лісовій
теплий вітер тепло витер
сльози дівчинці малій.
Десь у листі прошелеснув,
затремтів од гіркоти
і – поніс у вись небесну
тихий позов сироти.

* * *

Тиха доріженька, тихий лан,
тихий видніється гай –
музику-тишу поклав на орган
мій величавий край.
Що це за диво, огей дана-дан?!
Тиша органна чи тихий орган??

* * *

Де смаглявий колос,
де розгін полів,
лине срібний голос,
даленіє спів.
Умліває спокій,
сонце і блакить,
онде тільки обрій
ледь-ледь мерехтить.
Затишок у скронях,
канули жалі –
мов свята долоня
в мене на чолі.

* * *

Олесеві Берднику

Ми кличемо зі Всесвіту братів,
ждемо, коли той розум відгукнеться,
але чомусь соромимося слів
про тугу нашого земного серця.

Тим часом, друзі, то якраз воно
боїться самоти, неначе ката,
і в космосі прорубує вікно,
бо хоче, бідолашне, мати брата.

Спочатку тільки радарами душ
ми лебеділи в небо таємниче...
Тож хай не забуває вчений муж,
яка-то сила до зірок нас кличе.

Ясним вождем для нашої руки,
хиткої між вулканом і морозом,
живуть, немов сіамські близнюки,
гаряче серце і холодний розум.

* * *

Увага – божевільний старт!
Увага – не питають броду!
Вже трубить фанатичний Бонапарт
похід супроти власного народу.
Уже втикає скальпелем свій «ізм»,
неначе в кролика, без апеляцій.
Гряде на весь суспільний організм
найтяжча, найстрашніша з операцій.
А так же сталося... з його ідей.
І те нас, голубе, не тішить:
мовляв, до смерті думав про людей,
хотів зробити якнайліпше.
За кого ж треба мати весь народ
і на які себе занести гори?!
Бо чинять силою добро
лиш дітям та душевно хворим.
Що це?
Ведмежа послуга?
Якась «діра»?..
Історія повість, коли замірить,
наскільки вчинено того добра
і скільки видерто живої шкіри.
Іронія судьби, прокляття Кабали:
ми справді виконали місію велику,
ми всій Землі наочно довели,
куди не варто, небезпечно пхати пику.
Якому ж богові в який недобрий час
ми наплювали на пекучі стигми-рани,
що так жорстоко безпорадних нас
полосував той скальпель невблаганний?!

КРОВ

Проста чи високородна?..
Насправді лише одна,
насправді завжди народна,
по жилах – лише вона.

Найтонших клітин торкалась,
живила усіх одна.
Спливала і запікалась
на тілі лише вона.

А ідоли дерев'яні,
залізні і золоті
ротища свої погані
купали в її цноті.

Точили її по вінця,
хмеліли од відкриття,
яка в нас дешева крівця,
дешеве саме життя.

Чи думали кровожерці
про те, що десь матері
кляли у своєму серці
злочинні їх вівтарі?..

І ЗНОВУ ТОЙ...

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
її, окраденую, збудять.

Тарас Шевченко

І знову той веслує, хто вас їв,
хто забирав у поля, у діброви
невтомних жайворів і солов'їв –
голубооких, чорнобрових.
О, як він тішився, як довго смакував
і заливав галяву сміхом диким!..
Сосо,
малий Сосо,
ну звісно, ти не знав,
що виростеш таким безсовісно великим.
Аж засудомить весь «китайський» мур,
коли, опертий на стовпи мідноголові,
роздметься величі твоєї сечовий міхур
од моря випитої крові.
Чому ж ніхто від мук не озвірів?
Чому героя чи безумця не знайшлося?
Чому ніхто потвору не зумів
од кровопійла відірвати за волосся?..
О, страх подумати: невже такі ми всі,
що тільки скиглимо
на живодерні, мов собаки?!
Невже, невже перевелися на Русі
котигорошки й кожум'яки?!
І раптом загули тернища, лопухи,
і встали прісні – в личаках солдати:
«Карай-суди нас тяжко за гріхи,
та їх не думай, сину, переймати.

Ми так знесиліли були від ран,
і так уже замучила тривога,
а він заповз у наш казковий храм
й одяг корону молодого бога.
Всю ніч молилися – до білої зорі.
По тому, за його ж наказом,
на плаху вивели спочатку кобзарів,
тоді – самі лягали раз за разом.
Молочні ріки і кисельні береги...
Ну, як було, скажи, не захопитись?!
Безсило падали старі боги,
а так хотілось вірити-молитись.
Ніхто й подумати колись не міг,
що ті, хто ревне прославляв свободу
і кляв по-науковому батіг,
його найперші схоплять до народу»...
О, як росте мала сльоза моя!..
Вже затопила світ, як тужна повінь:
...спіть, небораки! Я вам не суддя.
І я не годен чути вашу сповідь.
Хоч як нам кривдно, як пече-болить –
ні син, ні внук не стре вас, не похає,
бо ваша лють по наших нервах мчить,
бо ваша кров на нашім тілі виступає.
Лиш тих, лукавих, вернуть Сатані,
що вам дурман у голови стелили,
що розбудили голих у вогні,
що винаходили для вас могили.
То їхній плід, он, чухає горба –
дракон стоглавий, раб і повелитель,
прелюта кара наша і ганьба,
новий мутант, готовий Потрошитель.

* * *

Ненавиджу нерівність – хай їй чорт! –
лиш тільки-но почав приходити до тями,
коли дитям ще, як голодний хорт,
водив очима за чужими пирогами.
Ну чим я винен, що мій батько був слабкий,
а дужчий, а хитріший був сусіда?..
О, так, я розумію вас, батьки,
і вашу злість на глитая, на дармоїда.
Але ще більш ненавиджу манеж,
манеж і клітку для живого Духа,
бо рівності і в стаді не знайдеш.
То все утопія, на ділі – показуха.

* * *

Ти глянь, як править баєчку стару
про колектив і честь, проблеми віку,
а сам ховається в окрему люкс-нору
і потайки гризе найліпшу кістку.
Авжеж, завдання будуть нелегкі,
раз висохло у голові і в серці.
Колись було за пільги отакі
наймали «несвідомих воєнспеців»...
Та вже кується десь добродій лом
на дах великої печери-хати,
і всім нам розумом або хребтом
на кістку доведеться заробляти.

* * *

Ого, як тужишся – і сміх і гріх!..
Ти вчитель як для мене, як для нього,
а проти людства, проти всіх
ти булька в морі й більш нічого.
Лиш хай минуть затемнені часи,
тоді – проси чи не проси –
тут від усіх твоїх мудрацій
залишиться одне лайно у шапці.
Ото ввімкнуть якесь табло:
ага, було таке, було...
Один вельмичиновний пастир
учив козу, як треба пастись.

Щасливий липень

(*Цикл*)

* * *

Привітна вулиця чекала нас давно,
привітна вулиця належала до зрячих.
І ось, нарешті, прочинилося вікно –
хороший знак для всіх на світі нетерплячих.

Тямуща панночка невдовзі буде тут,
а добрий наш Амур не зрадить власній звичці,
інакше задля чого здався б цей маршрут
і ця нудьга у нешляхетній електричці?!

Прости нас, вулице, за наш невдячний крок:
ми тільки трохи помилуємось тобою,
а далі підемо ген-ген у той гайок,
де гостя обступають кущики стіною.

Там райська яблуня, як писанка, стоїть –
заклично вабить соковитими плодами.
То місце, де пашить, гуде гріховна хіть,
доводить вас обох до млосної нестями.

Чи вірите, панове, як-то гарно є,
коли ти запалав, коли ти весь на злеті,
коли твоя колега враз перестає
казати про таблиці в класі-кабінеті?!

* * *

Ну й декольте в моєї господині –
очей собі не можу відвести.
Немов скотилися докупи зрілі дині,
немає сторожа, а ключ простий.
Уже заснула двійочниця доня,
а мама все не віддає плаща,
і, наче мимохіть, її долоня
торкається мого плеча.
Стоїть, чекає, що робити стану.
Стоїть, тамуючи серцебиття:
чи скине він учительську сутану
заради купелі у милостях життя...
Смішна яка! – надумала мороку;
тоді б у світі не нашилися сутан.
Як у дитинстві на колгоспну моркву,
я хутко заберусь на твій баштан.
І слухай: перестань уже нарешті...
Це, любонько, скидається на торг:
мовляв, десь там, на глухуватій стежці,
тобі серйозні петлі в'є парторг.
Одна хвилина, і – твоє розкішне тіло
прийме сп'янілу голову мою,
до речі, зробимо хороше діло –
врятуємо парторгові сім'ю.
Ну що там ще?.. – мій погляд нетерплячий.
Ага, то вже близький твій рот
навкидь шепоче з видихом гарячим

останній переконливий акорд:
«О, ти не думай, що я тюлька з квасом
і перехожим загубила лік;
у мене був останнім часом
отой... поважний із району чоловік».
Що? Той порожняк? Ота нікчема?..
Кого ж ти знадила?! Улестила кого?!
Та вся моя людська, адамова система
не може переносити його!
І вмить пропали чари господині
(нехай того не знає жоден гість),
і покотилися в помийну яму дині...
Аж захотілося зробити їй на злість.
На злість!
Щоб слала навздогін німі прокльони
і щоб хоч раз між хвилями забав
скривилась до забутої ікони
з одною думкою: погордував.

* * *

Я придивляюсь до твоїх очей:
авжеж то їхній блудний промінь,
як і твоє оголене плече,
бурхливу обіцяє повінь.
Уже веде, нашіптує мені,
як міняться довкола барви,
коли сідають ельфи мандрівні
в тутешні медоносні мальви.
І я здаюся, я роблю привал –
транзитний друг з твоєї ласки –
та відганяю думку про фінал,
про час типової розв'язки.

ЛИПЕНЬ

У траві, де спить солодкий гріх,
у траві, де блудить п'яний липень,
лоскітним сопрано звився сміх:
«Може, Льоню, ти поїв би вишень?!»

Десь далеко річка, берег, пляж.
Тут – штани зачахли на гілляці.
Тут я сам роблю тобі масаж
і відчув: не слухаються пальці.

Молитовно стишують свій плав,
наче сіть, розкинули чутливість,
і – відразу липень запалав
(є така у нього особливість).

І відразу першу з вічних тем
труби сонця молодо заграли...
Ой ти, липень! – шаленіє темп;
липень, липень! – зароїлись трави.

Сласний щем у мозок дотика,
сласний щем давно ятриться ятро,
і в гарячці дибиться рука:
час уже здаватись, Клеопатро!..

Втішним риком дикого буття
відповів мені щасливий липень.
Ти моя – нема вже вороття,
і обом нам зараз не до вишень.

* * *

Ви, Марго, самі не кличте хмар:
то не крах, то був лише удар.
Вашу повну чашу ледь надпито,
вам ще бігти й бігти спілим житом
за веселим вітром-шарпуном.
О, Марго, цей вітер вже береться –
може вас пробрати аж до серця.
Витріть сльози, годі пити бром.
Час уже забути про невдачі:
вітер теплий, протяги гарячі,
нам ще буде весело обом.

* * *

Немов той жрець над вівтарем,
схиляюсь над твоїм розквітлим лоном
і правлю месу, що в екстазі витворив
лише для тебе я, тілопоклонник.
Чаклую трепетно і урочисто,
слугую самовіддано – до забуття –
найбільшій загадці з найглибшим змістом,
слугую Богові життя.

ДОЛЯ

1

Ти люто скинулась: «Кінчай базар –
твоє руно тебе чекає в ямі!» –
і найдорожче, свій таємний дар,
мою зорю пожбурила об камінь.
І враз планета хряснула на бік,
завирувала стеля в рідній хаті,
поплив безоднею двадцятий рік –
фатальна риска на моєму циферблаті.
Ш-ш-ш... тихо:
ми в цирку – не на полі!
Уже синьйор Пихатий Карлик
оголосив гастролі.
Хтось вимикає світло (може, день),
і в центрі, ледь підсвічений,
над еліпсом арени
звиваюсь голим я-а-а (!) –
великий молодий Жень-Шень,
якому з реготом катують члени.
Вкорочуюсь та довшаю на «раз» і «два»,
уже не пам'ятаючи про тебе, долю;
не руки, ноги, голова,
а п'ятикутна зірка болю!..
Ровесники!!
Хто з вас припинить цирк??
Ніхто.
Авжеж ніхто не може...
Нарешті сам упав й – анічичирк.
Несіть...
Та на прокрустове не хочу ложе!!
Хто... хто питає, скільки мені літ?

Скажу.
А далі вже не бався:
сьогодні я розчавленим філософом
оглянувся на світ
і – мовчки здався.
Тепер однаково: старе, нове,
Земля чи Всесвіт, мало чи багато...
Весь макросвіт – і мертве, і живе –
збирається в один гримучий атом,
що раптом луснув на чужих зубах,
розсипався дорогою в коралах,
і – вже по ній, по наших черепах,
танцюють ноги озвірілого вандала.
Усе на купу: хвилі і причал,
обшита золотом гондола,
в ній чорну месу під органний шквал
натхненно править сам Лойола.
Які обряди і які чини!..
Ах, так,
без нього мав би ще не досить.
Він перша дудка нині в Сатани
(лихі, однак, бувають парадокси).
А ти біжиш по трасах блискавиць.
Біжиш,
бо насувається льодовикова брила.
...Ось навіть мати,
моя мати,
розпростерта ниць,
її, прокляту, вже не зупинила.
Десь креслять точну лінію, межу,
і хилять голови, і горблять спини:
«Ох, що тут, бідна жінко, я скажу?!

Самі ви бачите: останні йдуть хвилини».
А я застиг – ні писку, ні виття,
лиш затуманились і впали очі.
Мовчу, як те глухоніме дитя,
покинуте у хащах проти ночі.
Ось бридко щуляться й ховаються в кутки
раніше люди – нині прикрі тіні...
Космічний холод розбинтовує думки,
совою шелестить у піднебінні.

2

До праоснов життя, до голосу печер
ті кілька тижнів роздягали суть і форму,
та ось,
коли самотній мій ковчег,
побитий, вирвався із шторму,
я враз почув, як солодко запахли квіти...
і на своїй руці твою помітив
– Навіщо ти прийшла?
Ну?!
За чиїм наказом?
Чого я не зробив тоді,
за першим разом?..
Що-що? Куди не долетіли??
У тебе ж крила он які(!) –
до кості обгоріли.
І очі не ховай – обстежу неодмінно.
Так-так, ставай –
дивись на молоток...
Ага...
давай коліно...

Та все одно.
Я зважив. Я підрахував.
Я знаю більше – те, що не обстукав.
Іди собі.
Іди!
Тепер мені невигідна ти штука!
– Йой, меркантильний чоловік!..
Та, певне, ще годиться пам'ятати,
яку вже сплачено данину чи обрік –
мене прогнав би тільки святотатець!
А, вража байка, ні, не проженеш.
Ту гидь підслухав не один ти.
От житимеш собі, як і живеш, –
я добре знаю твої, хлопчику, інстинкти.
І не пішла. А я не наполіг.
Бо, крім усього, ще, зізнаюсь:
ненавиджу кощаву та її поріг,
великого на неї зуба маю.

ХРЕСТ

Шаную хрест як дорогий знак сонця
для пращура в годину холоду і тьми.
Шаную хрест – учителя та оборонця,
яким любити присягались ми.
Він дав нове життя моєму Київ-граду,
і за столом великокняжим той же хрест
суворо вказував на вищий суд і правду,
коли печаткою стискав неправий перст.
Шаную хрест як дивний злет свідомості
у предка, що одвіч плекав свій Дух,
шаную хрест і хрестоносців совісті –
не завойовників,
не єзуїтів,
не хапуг.
Віками він торкався нас, нехрещених,
з любов'ю на життя благословляв
і проганяв жах смерті у приречених,
і в путь останню вірно проводжав.
Шаную хрест як докір злому атому,
хрест, що ніяких пільг не визнає,
і за який нічого сам не матиму,
крім щастя бачити Добро твоє.
Поглянеш – символ з рисами нехитрими,
а в геометрії душі який вчинив прорив (!):
підступну і потворну кривизну він випрямив,
сліпу і вперту прямизну схрестив.

* * *

Уже ви тут – без масок, без наймень,
прийшли за стіл німого товариства,
і вмить заграв, заусміхався день
веселками з озер мого дитинства.
Я тільки трохи-трохи вас забув,
як забувають те пахуче літо,
що хтось по ньому болісно зітхнув
і знов пішов блукати далі світом.
Ех, куций шлях – довічні мозолі...
а часом треба, кишнувши зневіру,
сховатись у безлюдному дуплі
і скинути цю загрубілу шкіру.
Солодкі болі, тінь моя і мить!
Я завтра буду вас чекати знову:
нехай пониє серце, пощемить
в осінню пору сутінкову.
Бо так лягає низько дим осель,
і вже не загадка людські обличчя,
зів'ялу мальву не вшанує ельф,
а під калиною сумує притча.
Дитячі врази! Я згублю вам лік,
та кликатиму довше, ніж кохану,
як тужну пісню жебрущих калік,
як тихий обрій сонячного лану.
А може, тільки свисне чортомла –
і я схоплюся, як сліпа покритка:
десь тут була... ще мить тому цвіла
з мого дитинства непорочна квітка.

* * *

Проплававши заклятим стільки літ
між рифами, крізь ночі-громовиці,
мій корабель нарешті стишив хід
і курс узяв до царства чорнобривців.
Увага, привиди! Ховайте палаші:
я бачу Ладу... усмішку в рум'янцях!
Небесна арфа чистої душі
заграла для Летючого Голландця.
Біжу, хмеліючи: вона! вона!..
0 ні, це так лише здавалось.
Одним-одна сфальшивила струна –
і чудодійна пісня обірвалась.
1 знов назад
тягни канат...
Я вже зриваюсь ґвалтом у блакить,
а ти не чуєш, а тебе немає,
один лиш вітер стугонить,
похмурі лози нагинає,
і сум, і сум – як у прощальну мить
перед командою в останній вирій.
А там...
а далі буде все одно:
грабіжник Хронос перейме судно –
як іграшку поставить у квартирі.

КЕНТАВРИ

Валентинові Корнієнку

Вони, кентаври, тільки мруть самотніми.
Вони століттями шукають булаву
і мчать до моря табунами-сотнями
топити суєтну рутину степову.

Я бачив їх з вікна у світлі місяця,
що тихо сіяв лагідний свій чар.
Я бачив там, як їхні очі світяться,
і чув неописанні звуки їх кіфар.

Відкіль вони, і як могло це статися?
Чи не міраж поманює звіддалеки?..
Я вибіг на дорогу, щоб дізнатися,
і остовпів: то не кентаври – козаки.

Їх так багато... Йдуть чіткими парами.
Ідуть і їдуть цілі сотні, курені.
А он музики з кобзами, цимбалами –
і я вже чую рідні похідні пісні.

Ще здогадався: військо – перед битвою.
О Україно! – і я кинувся до них,
схвильований, з єдиною молитвою:
«Візьміть мене у бій, заради всіх святих!»

Але ніхто, ніхто не озивається,
ніхто й бровою не повів на ті слова.
«Послухайте!..» – з розпуки серце крається,
мовчанки тої не сприймає голова.

Я ще стою над битою дорогою,
та військо покидає вже моє село:
ген потяглося в небо за корогвою,
у бік до місяця поволі попливло.

Ті образи, живі, не намальовані,
так несподівано явились уві сні,
розворушили болі притамовані
і нагадали про обов'язок мені.

* * *

Ти не мружся, дядю, хитрувато:
я все той же, ким і був колись.
Хочеш мені в душу зазирнути,
хочеш там для себе щось збагнути?
Не копай багато...
На – дивись!!

Приречені атланти

(*Цикл*)

Українській Повстанській Армії
присвячую

ЧОРНИЙ КІНЬ

Чорний кінь летить у високості.
Чорний кінь жере небесну синь.
Не приїду вже до тебе в гості,
Галю, Галю, плакати покинь.

Чорний коник дався молодому –
хоч до пекла з ним лети-біжи.
Не чекай, матусю, нас додому,
більше не гадай, не ворожи.

Чорний коник – око смарагдове –
у безкраю ніч поніс мене.
Ой не скоро нас, мої братове,
мати Україна пом'яне.

На горі, на білому помості,
наче ворон, звився чорний кінь.
Тут за волю краю клали кості
без перерви сорок поколінь.

ДОРОГА

Уже сховав тривогу безгомінну,
відшепотів прощальну тихий Сян –
ми покидали рідну Україну,
ішли загонами в нічний туман.

Похмуро нам стелилася дорога,
невтішні образи плела журба;
і не один із нас питав у Бога,
за що така недоля та ганьба.

На всі часи будь проклята, дорого!
Одвіку ти вінчала крах надій,
вела шукати прихистку чужого
і мачуху при матері живій.

Повік одрізано шляхи додому,
а всі попереду – в тяжких боях...
І враз, як вуж, у серце курінному
ковзнув донині невідомий страх.

Той страх йому не вигнати із серця –
на все життя пристане, мов іржа:
лягти у землю всім їм доведеться,
а та земля не горнеться – чужа.

СКАЖИ МЕНІ, БАТЬКУ

Скажи мені, батьку, чи сивий туман
країни чужої цілющий для ран?
Чи лондонська діва богинею втіх
висушує сльози на віях твоїх?
Скажи мені, батьку, чи навіть у гріб
тобі покладуть чужинецький той хліб?..
Чи знаєш ти, батьку, я стільки вже літ
у серці ношу твій гіркий заповіт!
Я змалку душив свою кривду і страх,
собакою вив у болотних корчах.
Тобою втішався і марив, і снив,
тобою для ворога помсту творив...
Згадай же, мій батьку, про рідний свій край:
чи досі живий ти – хоч вістку подай.

ДВІЙНИК

Мій невсипущий записник –
слуга і відданий товариш –
ти знов, зриваючись на крик,
про рідний край в гарячці мариш.

...Воно вже тут, моє село, –
томи поезії і прози;
тремтять вуста, хилю чоло,
цілую материні сльози.

Мені лелека на гнізді
читає вулицю святкову:
хутчій... тут пари молоді,
вони смакують рідну мову!..

Он зовсім близько – по той бік
моєї щирої оселі –
клекоче-піниться потік
і б'ється беркутом об скелі.

А ген, де урвище круте,
де не лягла рука чужинця,
пустує сонце золоте
на сивих вусах верховинця...

Я сплю? Ні. Спить моє весло (!),
вже задрімало і легке вітрило,
вже сонце небо обійшло
і чашу моря запалило.

А милий світ видінь і мрій
пливе красою дорогою:
то вмить захопить, як прибій,
то кличе бігти за собою...

О, годі, бідний записник:
хандра не поміч у роботі.
Цить, уречевлений двійник
одухотвореної плоті!

ЧАЄНЯ

Заросилися віченьки сині,
спохмурніло маленьке чоло –
то в убогій селянській хатині
мене чайчине серце знайшло.

І стихали ворожі гармати,
в синім полум'ї розпач конав,
як на личку сумного дівчати
я молитву до Бога читав.

Відшуміла червона китайка,
ми йдемо крізь поля навмання,
тільки вже не полине та чайка,
що ростила тебе, чаєня.

Впала тінь, як жалобне знамено,
звився спогад – невигойний щем:
тут забилося серце шалено,
а згоріло холодним вогнем.

Я голублю маленьку долоню
й убиваюсь тривогами дня:
не губися хоч ти, моя доню,
щебечи, дороге пташеня.

ПОЛЕ НЕОЗОРЕ

Господар найбіднішої могили,
він тихо виринув з-під лемеша,
в кублі верет напівзогнилих,
колись людина, організм, душа.
...Яріло сонце, кпилася зозуля,
та я вже сліп і тужно ціпенів:
із мороку пливла гримуча сфера,
куля,
у ній кишіло від сердець, голів.
Тут бій кипів, жахались окупанти,
тут, пам'ятаючи молитву і наказ,
тримали небозвід приречені атланти,
і дикий біль трощив їм кожен м'яз.
Чи є сини, чи будуть знов охочі?
Коли, які прийдуть нові літа? –
здіймались їх налиті кров'ю очі,
на кволий шепіт в'янули вуста...
І зойкнув я, і пальці стис холодні:
мій розум божевільно шаленів,
душа моя волала до безодні,
а погляд у безмежжя пломенів.
Хто захистив од шибениці діда,
хто рідне слово в батька одібрав –
я, всевидюща і палка Феміда,
звеличував, судив і, плачучи, карав.
Відомим тільки нам обом духовним кодом
я карбував тобі, знівечений скелет:

є син, уже дозрів і чується народом,
що має власне ймення і хребет.
Як тятива, як стиснута пружина,
як молодий стобальний ураган,
мене хоч зараз кине Батьківщина –
криваву плазму на ворожий стан...
«Облиш про те! – одвів кістяк суворо. –
Твої громи лякають білий світ.
От ліпше допильнуй сухим наш порох
і хробакам не дай сточити гніт.
...Яке-то щастя – ех! – живому бути!
Стоїш – довкола сонячна яса,
чутливі ніздрі ловлять запах рути,
а в пальцях доньчина коса.
Коли не знаєш воєн та анексій,
коли без калача і повелінь
озвався членом у рядах прогресій,
що множать совість поколінь...
Отак, синашу: сто замків на двері,
прочинені у пащу небуття,
бо найдорожче тут з усіх матерій
твоє одухотворене життя.
Тобою проголошені статути
для писку гнізд і гомону квартир:
найперша ласка – день,
найперша втіха – бути,
найперший подарунок – мир.
Й ото, щоб не гукати серед поля,
ти б людям віру оживив,
де всохла хоч одна тополя,
нових десяток посадив.

Та головне: аби зосталось
кому рости, чому цвісти –
на ще німу зелену парость
біди страшної не впусти.
І... сину, сину!
Чим назвеш ці ради,
тоді як догризатиме іржа,
як зрикошетять жаб'ячі рулади
од непроникливих зіниць вужа?!
Знай – то кінець, потвора буде їсти
і цього разу вже делікатес –
твоє чар-віно для мадон пречистих,
твою веселку із восьми чудес...
А час ітиме.
З таємниць глибоких
на світло вирине вже нічия,
не передбачена ніким з пророків
нового поступу гаряча течія.
І людство знову проклене вандала,
шукаючи в тумані образ твій:
«Егоїстична гадина розклала
такий шедевр (!) на... на звичайний гній».
Дивись, нащадку: сам відповідаєш
за власну пору нелегку...
Тепер, коли нічого не питаєш,
похорони мене в найпершому ярку!..»
Я довго ще блукав та думою журився,
чому наш Дух і досі не окріп,
а далі – жебраком додолу нахилився:
там, на землі, лежав мій бідний хліб.

Дарма що в колосках напівпорожніх –
не дам йому загинути в стерні.
Візьму й посію знов для подорожніх,
от тільки доля моя щербиться на пні...
Та що моя?! Коли той шлях прадавній
знавав не по мені завзятих трударів,
я ж тихо йду – не перший, не останній
у нескінченній низці кобзарів.
Далека наша путь: ген – поле неозоре...
Торкаймо ж один одного, брати!
Допоки ми йдемо, нас горе не поборе,
допоки є сівач, і хлібові рости.

Матері моїй Ганні
присвячую

МАТЕРИНСЬКА НІЧ

Ліро-епічна поема

Коли ви вмирали,
вам дзвони не грали.
Українська
стрілецька пісня

I

Ой не прясти вдові Олені
і невістку не виглядати –
налетіли вітри шалені,
стали матір за коси рвати:
у-у, сидиш, як багацька дівка,
а тим часом уже в діброві
напилася ворожа цівка
із єдиного твого крові.
Може, завтра не стане й сліду,
то чого ціпиш зуби, відьмо?..
Голоси та гукай сусіду!
Ой хутчій!
Ой біжімо!
Їдьмо!..
Не біжить, не голосить мати:
вже почула небесні труби;
вже саму повели до хати,
обтирають скусані губи.
Милуй, Боже, того довіку:
як вона коліньми ступала
і на всяку червону квітку,
мов худоба в огні, кричала!

Не біжить... Не прийшла до тями –
стало тісно Христу в іконі –
он затихла між подушками –
як цариця на смутку-троні.

Що за сон і чиї химери,
хто, який повелів тиран
виступати з імли-печери
кволим привидам на майдан.
Клопіт привидів – таємниця,
лиш на долях сумна печать,
і – тихіше шелесту листя
безіменна ступає рать.
Попереду болючим дивом
завінчався скорботний штиль.
То рвонувся до неба символ –
обеліска гранчастий шпиль.
Мертвим далі йти не годиться,
мовчки стали під обеліск –
чорні флейти пишуть по лицях,
лиця жовті, мов ярий віск.
Хто ви, смертні і невмирущі,
як покинули білий світ,
ваші болі скороминущі
де згубили останній слід?
...Виснуть тишею сталактити,
пухнуть мрякою болота –
як завгодно, лиш говорити
не дозволить вам німота.
Хай учені, з ними поети,
переплющать обойми лінз –
може, більші видасть секрети
загадкова потвора Сфінкс...

Що за сон і чиї химери,
звідки привиди – біль і жах –
тчуться тінями на папері,
легіонами вкрили шлях?
Де ви, браття, могли шукати
і яке золоте руно?!
Ох, не треба вам промовляти:
вам тепер уже все одно.

II

Затулявся Христос долонями,
сатанів для Олени сон,
у розпечені пеклом соняхи
плив її полотняний трон.
Замість обрію встало марево:
Січа,
        зойки,
                шал корогов...
Підкладає під люте вариво
щедрий кат оберемки дров.
А коли пурпурові янголи
доспівали прощальний гімн,
із клубочка дрібної пахоли
несподівано взявся в і н.
Той, що з райського саду-дерева,
та облуда, повзучий лик,
ач, як висунув бронзу черева,
очі – вугля, і в'юн язик:
«Молодице! Чого катуємось?
Тут уже безнадійний бій.
Плюнь на сонце – дай поцілуємось:
я холодний і мудрий Змій.

Ваша плоть дичавіє в просторі,
зґвалтував її тупіт ніг,
он ридають нові апостоли
у пилюці старих доріг.
Ваше серце, в намордник спіймане,
мчить нездарі почесний круг,
хрестоносці Христовим іменем
на хресті засушили Дух.
Закаляли твою релігію:
як і тисячу літ назад,
можновладець приборкав Біблію,
возвеличив темницю кат.
Ось тобі пампушки до патоки,
ось тобі цілий гурт музик,
і – з такої страшної каторги
я єдиний, бач, рятівник.
Тільки раз пригорну, як дівчину,
тільки раз поцілую – ох! –
і шукай собі в царстві вічному
чоловіка, синка, обох».
«Діло мовиш. Куди вже лірити?!
Видно, так повелося нам,
що од Єви повинні вірити
і пустим, і гірким словам...
Тільки що то, скажи, закаркало
й просвистіло у далині?
Ай-ай, що то мені заплакало?..
Більш нікому, одній мені!
Клятий ворон спозаранку
тихі перли носить,
опівночі сам Іванко
вже китайку просить.

Вийшов, бідний, з вітролому,
затуляє очі,
стежку мацає додому,
говорити хоче.
Ось він звівся на порозі –
в крові шия, плечі...
Добре видно все небозі,
кому ти перечиш?!
Серед ночі запахли зорі
найгостріше,
зникли привиди, стало хворій
знову гірше.
Знову скроні взяло в обценьки,
груди лиже гадюче вістря...
Духу, духу нема для неньки –
попросилася на повітря.

III

Якось у краї
сліпих і зрячих
був собі, жив собі
промінь-зайчик.
Спав на віконці,
в росі купався,
мчав до колиски,
«аґу» – сміявся.
І танцювали
в рожевій хаті
пишні макітри,
глеки вухаті,
і починалося
все спочатку:

«Мамо – сказав,
а скажи-но, татку!..»
Промінь, промінь, валет червовий,
скікнув зайчик – лови не зловиш.
Німо – луки, мовчать берези,
всюди морок, і морок безвість,
Богом кличеш її – не чує,
ти вперед, а вона задкує.
«Кум-кума,
позич полотна:
дитинка вмерлá...
Чи сказилась я, пустомеля?
Ах, то з Пріською, ще дітьми,
тут кривили банькату челядь.
...Раз – мурави, два – килими!
Кум-кума,
ку... пина-борода –
ось де качалась моя біда (!),
ось вурдалакою загула,
стала на диби і в ліс пішла».

Гей, куди ти біжиш, Олено,
вієш коси – похмурий шлик?..
Тут зависло одне стремено
та вготований долі крик.
Тут порізалась осокою
розповита його червінь,
і блукає, оно, марою,
і сурмить полохливий кінь.
Повертай у село, до церкви,
там останню хильнув козак,
там гойдали живих і мертвих –
перекидали, мов собак...

В очерети, на сонні броди
журно зіронька повела –
розступалися темні води,
марно супилась чортомла.
Тихо!.. Стали жита співати –
що не колос, то присмерк вій:
«О, забудь мене, рідна мати:
я соколик уже не твій!»
Хіттю кільчиться Змій навпроти –
от-от плигне,
замучить,
з'їсть,
насилає голодні рвоти,
фіолетову повінь-млість.
Але все то дарма, синочку,
не тривожся і не зітхай:
причешу тебе, дам сорочку,
поговоримо – зачекай...

Дико-дико хтось заматюжився,
аж до п'ят кресонув невроз,
аж із кутніми їй примружився
нетутешній дери-мороз.
Поточилася, як над плахою:
«Де ти взявся тут, бузувір?!» –
допила сиротою-птахою
прірву неба й мовчанку зір.
Ой же ж люта орда наїхала,
і якраз над її чолом
закрутилася буря-віхола,
вже терновим лягла вінком!
«О-хо-хо!» – то, брудні від старості,
слуги Тліну, лихі раби,

піднімають у хижій радості
гачкуваті свої дзьоби...
І кивнула їй ніч-хламидниця,
і пішов попереду біль:
зараз там, із-за муру, виткнеться
не людина,
а ворог, ціль.
Ось і камінь.
...Великий творче наш!
Погаси мій родимий страх –
буду тяжко в поклонах корчитись
на почаївських цвинтарях.
Буду ревно тобі поститися,
ляжу стервом на твій поріг,
все до нитки спущу – наситишся,
тільки дай учинити гріх!!
Аж у раї калатали
дзвони голосні,
і звивалося розп'яття,
і німіло на стіні,
та нарешті, наче в яму,
провалився божий двір:
«А-а-а, Іванка вартуєш,
зві-і-і...»

IV

І близько, і так далеко...
Нема вже – зів'яв, поник
співучий мій соловейко,
усміхнений витівник.
Розумний і слову вірний,
товариш бідняцьких хат,

мрійливий і непокірний,
як місяць, як вітер-брат.
Ой знала, біду вже маю:
ще з ночі Кудлатий вив,
а пугач – той «поховаю»,
проклятий, аж говорив.
Іванку!.. – і закусила
враз пальці на кров і піт:
ох, як же б заголосила,
кляла б остогидлий світ!..
Поволі взялась за діло –
мій Боже, як гне в дугу,
як чує нещасне тіло
вже мертву й о г о вагу!
Дивися ж, безумний світе,
дивися на власний глум:
несу не дитя сповите,
несу твій одвічний сум!..
Ой чорні мої коралі,
нап'юся вже з вас ропи!..
Та йди-но, йди, синку, далі,
ти ж, луб'я старе, терпи!..
Лягала відпочивати,
здригалась од пса й кота
сьогодні злодійка, мати,
вдовиця і сирота.
Аж ось він, гай...
Наостанку –
галявина і грудок.
«Не раз ми колись, Іванку,
шукали тут ягідок.
А то?.. Вже готову хату
лишила тобі війна,

таку, як сама, багату –
ні комина, ні вікна.
То, сину, твоя могила,
і вдарю я їй чолом...
Як буде у неньки сила –
прийде сюди ще з хрестом».
А зараз без фіміаму,
без Божого образка
хрестила окопну яму
тремтяча її рука.
І те, що так люто крала
й задвірками волокла,
галявині дарувала –
праматері віддала.
Довкола земля молилась,
творила палкі слова,
а прапором їм хилилась
і маяла шовк-трава.
Десь тужно озвались чаші,
і скрипка зайшлась плачем:
прощайте, прощайте, н а ш і
даруйте, що ми живем.
Незайманий келих щастя
у вас, хто в борні упав,
хто кров як святе причастя
не випив, а людям дав.
Нам досі про зойки отчі
шепочуть усі кутки,
про сині і карі очі,
мережані сорочки.
Ой стану я в чистім полі
і тут за Вкраїну-Русь,

за вас і за наші болі
землі своїй помолюсь.
То не землиця, то кривавиця
звалася степом і нивами –
наша матуся нас пригортала
під копитами і зливами.
Гей тут синочки, мов колосочки,
зріли і в небо дивилися,
а як приходила жниця кощава –
скопом за нею стелилися.

V

Наші очі, лихі од кривди,
жерли кіптяву протиріч,
никли люди – вставали привиди,
і – «дайош» материнську ніч!..
І пустелею на раменах
заступила дітей земля:
упадуть на твої знамена
раз – товариш, а тьмою – тля!
Ще не встигне за бур'янами
стати білою «чорна» кість,
ляжуть спати під образами
і господар, і заздрий гість...
А на ранок заплаче мати
і розтане в імлі віків —
буде мачуха вартувати
неспокійних зведенюків.
Та, що любить твою покору
ліпше сонця й господніх ран,
катувати жене в комору,

тицьне кришечку – на майдан...
Годі, годі! – хай смертник молиться,
не ховайте мене, кумо:
я ще дихаю, серце бореться,
і в нена́очі взяв ярмо.
Чую дим – то священні вівтарі,
гул – під кригою таємниць...
З вами, браття, до скону, лицарі,
є ще порох для гаківниць!
Бродить сила в умах засіяних –
буде свято і буде гнів:
ми по ваших сльозах осміяних
пустим дужих своїх синів.
Ще не пахли найперші проліски,
а на кручах уже сліди,
не дійдуть – доповзуть навколішки,
бо до світла і до води.
Хоч убий мене, замуруй мене,
та знай, вороже: все одно –
і царями, і псами труєне –
згине, згине пусте зерно!
Перекрутимо, перемелемо
найчутливішими кістьми,
перетрусимо, перестелимо
чесно виткані килими.
Десь у звитому болем кратері
вже значи́ть нас кривавий Стікс,
рушниками чиєї матері
витре посмішку клятий Сфінкс.

VI

«Вийди, сину!.. – десь під горою
слабне голос, мовчить луна. –
Глянь, змертвіла вже я корою,
серцевина – мов кам'яна.
Сонце висушить, люди спалять,
щезне гілля, як щезнув плід,
і – прощай материнська пам'ять,
і прощай твій розкішний слід...
Сину, сину! В які страхіття
кинув ти молоді літа?!
Он у ката на голих ліктях
ще холоне твоя цнота!..»
Що не промінь, то гімн природі,
неповторний, без вороття,
в міріадах живих мелодій
на гарячих вустах життя.
Наймиліший, в людській обнові,
йде із пралісів, диких піль..
Та що вищий акорд любові,
то жорстокіша помста – біль.
То жаданіша зріє битва
в найхимернішій площині,
то світліша моя молитва
до братів моїх і синів.

Хай буявіє, хай колоситься
мовчазний (!), а не мертвий, штиль,
голим зойком у Всесвіт проситься
закорінений в серці шпиль.
Вам, герої,
мужі,
характери,

вам на місці яруг, темниць
кожний камінь захоче плакати,
кожна квітка – упасти ниць.
Вам, хто виссав пітьму,
апостолам,
хто зневажив медузу Мить,
на дорогу до сонця й Господа
з неба висічемо блакить.
Приголубимо рідним голосом:
хай для нас і для наших нень
розквітає священним лотосом
доки світу щасливий день!!

VII

Я молодший, і – інші тямлять,
що таке «кулеметний тріск»,
та без жалю вкололи пам'ять
чорний ситець і жовтий віск.
Не пишатися чорній стрічці
ой ніколи в красі своїй,
не оплакати жодній свічці
всю трагедію «Упокій».
Онде річка вже обміліла –
бідна чайка іще квилить;
Божа свічка давно згоріла –
серце матері щé болить.
Серце матері!.. Наче в колі,
в ньому погляд мій, жест і крок.
То барометр моєї долі
без зупинок, без помилок.
На захóді в лиху годину,
перед більмами чорних днів

я на тебе дивлюсь, єдину,
і – твоїх лиш боюся слів.
Я́к не вдарить мене самотність,
де не кану, в які світи –
я за сонце куплю німотність,
а стогнатимеш, мамо, ти.
Проросту невідомим злаком
десь далеко на чужині,
а дозрію кривавим маком
на твоєму туман-вікні.
Скільки нас (!), і всім доля різна,
та однаково, що б не стрів,
кличе воля твоя залізна
бити синових ворогів.
Перемігши людську суворість,
ти й у смітті мене знайдеш,
а на ніч приворожиш совість
і – оголену – покладеш.
Всюди тінню бредеш за мною,
скрізь, як птаха, з останніх сил
над моєю буй-головою
стелиш вату сріблястих крил.
Безконечно і без спочинку
в'ється лебідь – лютує смерч,
то в одвічному поєдинку
серце матері й наша смерть.

1965–1972

ОСІНЬ

Закашляв бог забутий Овсень:
«О, то вже осінь, справжня осінь».
Зітхнули разом Рожаниці:
«Не відщипнули з паляниці».
А Род мовчав. Бо думав клято:
«Вродити ще когось?
Чи й тих занадто?..»

ДОЩ

Дощ і дощ – не висунешся з хати,
у плиті аж стогне порохняк.
Знову скаржиться на когось мати,
що ніяк не випросить коня.
За вікном уже пливе загата,
а на вулиці – «кахи-бухи».
То Іван потяг до кума-брата:
мо' якоїсь вип'ю смердюхи.
Подивлюсь – їдрі твою наліво,
розкисає порох і запал...
Хоч би ти, непереможна діво,
накарлючила якийсь скандал.

ТИША

1

Клітка – мов ложа. На етикетці
символи давнього власника ложі...
Дія четверта. Є в оперетці
і фараон, і жерці, і вельможі.
Тихо в палаці – ні свисту, ні бурі,
спить літописець, рябий від чорнила,
тихо літають усмішки авгурів,
пахкають димом коштовні кадила.
Тиша?.. Зажди-но. Ось зараз у домі
гучно озвуться литаври, гобої –
вийде на сцену поет в уніформі,
півчі і блазні десниці нової...
Ет, остобісили царські пишноти,
лучче дізнаюся, що за створіння
он бовваніє у клітці навпроти:
напис «жар-птиця», але без проміння...

2

Гей то любов, що цвіла на калині,
наша надія, що в грудях палала,
сонцю молилась на дикій вершині,
в росяних луках нектару шукала.
Хрещена совістю, вінчана мукою,
нині під себе гребе вона й дряпає.
Стала жар-птиця поганою куркою:
рідко несеться – завжди кудкудакає.

КРАМОЛА

Марії Овдієнко

Хай вічно крамола годує вогонь,
нехай у найширшому полі
на вічний для людства предмет «хто кого»
стикаються пера і долі.

Хай вічно крамола годує вогонь,
бо знаю вже як аксіому:
не йде революція під батогом,
не йде і не піде нікому.

Хай вічно крамола годує вогонь,
лише б не в кривавім двобої
стикались на вічний предмет «хто кого»
нові і вчорашні герої.

Хай вічно крамола годує вогонь.
А щоб не гуляти шаблюці –
потрібні щодня для народу мого
мільйони малих революцій.

Хай вічно крамола годує вогонь –
нападника і оборонця.
Повік нам іти за поривом його,
рости до все вищого сонця.

* * *

О, Холмщино – терновий мій вінець!
Моя дитино, мій стражденний краю!
Сьогодні я, недужий твій отець,
до тебе слізно руки простягаю.

Конаєш, рідна, чахнеш від сухот,
останні зойки шлеш крізь загорожу,
а я – великий, нині ще народ –
нічим зарадити біді не можу.

Де взяти сили ґоєві мені?!
Я теж у власній хаті не господар,
так само чую тільки уві сні,
які це крила – гордість і свобода.

Аж до землі пришили мій хребет
залізні вила чорної години.
Заброди нищать мій імунітет,
перевертні – як ракові клітини.

Прости ж мені, кровинонько, прости...
О ні! Вже досить. Не прощай нікому:
нехай під градом злої гіркоти
ікнеться богу батьківського дому.

* * *

Я мушу повернути все назад,
моє життя – позичена година;
як у негоду захирілий сад,
уже лякає друга половина–
зворотний шлях у морок небуття,
коли найпершою покинула надія,
коли, мов зорі, гаснуть почуття,
і навіть сльози не печуть на віях.
Що рік, то більше гнуть мене борги,
спиняє втомою чудна покора,
що рік, то ближче, як закон тайги,
невідворотний позов кредитора.

* * *

Шукаєм істину в чистилищах земних,
пускаємо бульки на сонячну орбіту:
навіщо присмоктались ми,
голодні сисуни,
до цього теплого, як вим'я, світу?
Сипнули врозтіч – поспіталися клубком,
та все даремно:
і проста амеба,
і той, хто з випуклим чолом
на пальці сп'явся, щоб торкнутись неба, –
усі, як мухи, під надійним ковпаком,
як риби, у полоні вічного потоку,
спроможні тільки вдарити хвостом,
але на глянути на себе збоку.
Наш скромний орган світовідчуття
дає лиш волю думати-гадати
і за свого короткого життя
отак багато налюбити, настраждати.

* * *

Чи знає земля ще святіший десь храм,
такі «алілуя» та «вірую»?..
Послухати вас – наче Бог тільки вам
дав право тлумачити Біблію.
От ребе – тямущий, скажи, чоловік (?),
а, бач, захопився ґудзиком:
оракулом став і для всіх передрік
одноголосу музику.
Ба, навіть дивацьку модель сотворив
на грунті нового талмудства,
де кожен зубець підігнав, утопив
в останнім досягненні людства.
1 світить, і гріє блаженна пора:
на троні одне лиш начало Добра,
в опричниках мудрий Віник.
А далі...
далі життя – годинник:
спокійно міняй деталі.
От тільки пружину як принцип дістав
з печери неандертальця
(така вже спокуслива ця простота,
неначе рахунок на пальцях)...
Та годі збивати піну софістики
новітнім жерцям і плантаторам:
на світі живуть і житимуть істини,
які не чекають на автора.
Годі теорій про хліб і мир,
гасел шукати годі.
Совість – найперший стяг і кумир
для одиниць і народів!

* * *

То все плачі наболених сердець,
глухі кути і спад крамоли-схизми,
коли, позаздривши гуртам овець,
мчимо до пастухів на їхні «ізми».
То люба нам зупинка для ума,
зупинка після подивів і лету
у затишку Спини, під проводом Керма,
у магії Авторитету.
Коли безодня прозирає нас
людським стражданням і космічним оком,
так хочеться знайти дороговказ
і броневик – теоретичний кокон.
Бо лиш тоді змаліє вічний страх,
тоді ми поладнаємо з собою,
як намалюємо над головою
нехай примарний, але дах,
як з голосу нового Заповіту
для нас вкладеться на нових китах
струнка й закінчена картина Світу.

ТРАКТАТ

Є запитання, що не мають права на життя –
побічний пустоцвіт на грунті аналогій,
як-от: що першим виникло – свідомість чи буття?
І відповідь – на доказовості убогій.
Тоді філософи нагадують дітей...
Ну що, наприклад, ми відповімо синкові,
котре йому дорожче з вух або очей,
коли обидва має гарні та здорові?
А то – що виникло раніше: курка чи яйце,
донька чи мати?.. Річ так само заморочна,
але нехай, читачу, не гризе тебе і це:
тут послідовність є лише поточна.
Смішні розумники і досі баламутять світ
безглуздою дилемою... Натомість
природа й логіка на інший вказують підхід.
Ось він: «Яке буття, така й свідомість».
Що нижча форма і що нижчий лад,
то й для свідомості все нижчий ряд.
Аби її запам'ятати, ми наразі
приставку додамо, скажімо, «унтер-», «квазі-».
От гляньте на собаку, на його життя:
малим він бавився, як і людське дитя,
а з віком став собі, як ми, статечний,
збагнув, де шлях легкий, де небезпечний,
та знає, що він є, вписався в цю розкладку –
аякже, зі свідомістю свого порядку —
ще на зорі свого собачого буття.

Так упродовж відведених для нього літ
він у собі несе виразний певний світ.
І що б там не казав філософ наш маститий,
йому не відмахнутись хвостиком «інстинкти».
Це не набір лише автоматичних дій.
Отож подумай і нарешті зрозумій.

Ти математик?.. То чого спокійно сів?!
Чи мо' не знаєш степенів і мінусів??
Людську свідомість ти візьми за одиницю
і хоч простеньку, та склади собі таблицю.

ЧАС

Нам страшно розчинитися у часі –
згубити всі початки і кінці,
тому вже Сфінкса бачимо на Марсі
з фатальною сльозою на щоці.
Подумати, сам ідол часу плаче –
наш символ незворушності, Надбог!..
Виходить, припекло йому добряче,
і, може, то остання з осторог.
Що ж, так у господарстві має бути:
творіння наше – хай рятує нас.
Хай молить полігони, інститути,
бо що в людському перископі час?!
Мірило для невидимої ноші –
мінливостей матерії, буття;
такий же скарб та інструмент, як гроші,
з одною прикрістю – без вороття.

* * *

Неначе дідові приснилися дівчата,
у німоту моїх припалих вій
дмухнула попелом уже холодна ватра,
погасла ватра сонячних надій.
І закривавився колючий цвіт акацій
на схилах ще не знаних берегів,
і так зробилось тяжко небораці
від кам'яного вироку богів...
Мов найнещасніший з усіх сиріт,
немов, прощаючись із рідним станом,
упав грудьми я на порожній слід,
уже не в силі йти за караваном.
Гойдала музика – одна і та ж
п'янка мелодія прощальної години,
і розтавав мій образ, як міраж,
як непочутий стогін України.

* * *

Урозтіч кинулись ріднесенькі слова –
ховаються від мене та ще й дражнять.
І так покірно спорожніла голова,
немов чужа, немов якась несправжня.
Але дарма, нехай хоч трісне лоб,
я нагадаю вівцям, де їх ждуть пенати:
як той страшний, осліплений циклоп,
знов буду люто кликати-шукати...
Ах, що за драма?! Годі вже виття!
Одвіку всі ми, як сліпі крижини,
незграбно крутимось у течії буття,
ламаємось і танемо щоднини.
Спасибі, Доле, хоч за те,
що не поставила мене ти на коліна,
що в серці пишно і кривависто цвіте
священне дерево життя – Вкраїна.

* * *

Голодним ельфом знову покидаю
цей вкрадений у Господа куток,
цей клаптик опустошеного раю
і ложе з паперових пелюсток.

За ким лечу, відкіль береться сила –
не відаю, не знаю, хоч убий,
та жваво мерехтять на сонці крила,
і пахне світ рожево-голубий.

Для мене кожна хмарка – то обнова;
внизу пливе на весь широкий мах...
пливе земля, як повінь смарагдова,
у всіх своїх чеснотах і гріхах.

Якого ж я дістануся чертога
за квіти щастя втрачені мої?..
Мовчить закон, мовчить сама дорога,
дорога у незвідані краї.

* * *

Прийду хоч пасинком у це велике місто,
і хай мені туркоче ветхий дід:
«Ви – граф поезії, розкішний Монте-Крісто –
дали останні гроші за обід».
Нехай укотре витирає п'яні сльози,
розчулений невідь-яким рядком,
а на кінець, солоної додавши прози,
комусь грозить сухеньким кулачком.
Такий чудний дідусь... У нього є прикмета:
ветеринар за покликом душі,
Мазепу добре знає ще і як поета,
карбованці у нього – карбаші.

* * *

Коли наслухався про ідиш та іврит,
наважився спитати я в старого Герша,
чи є образливим для нього слово «жид»,
і відповідь в його устах була не перша.
Бо вмить сказав без всякої мудрації:
«Залежить тут усе від інтонації».

КАЗАННЯ ДО ЮДЕЇВ

Під час боротьби євреїв за державну незалежність, коли територія Ізраїлю була під протекторатом Великобританії, один англійський адмірал висловився за те, щоб євреї, нарешті, отримали власну державу, інакше, мовляв, вони будуть вигадувати все нові й нові соціальні теорії.

Жива людина – теж болить...
О, тільки так я міг поспівчувати!
А він порубаний, а він лежить –
і в муках корчиться юдейська мати.
Вони з єгипетської мли
шукали дня, гибіючи по норах,
і те, що й ми, в собі несли.
Одна різниця: мали більше горя.
Здавалося, що й камінь на пісок
повинні час і люди перетерти,
та він ішов за кроком крок,
та Вічний Жид кував свій щит,
бо жид мав жити, не померти.
А рідний край? А власний чин?..
Уже ніколи, вже мовчить надія,
і шлях до рівності проліг один:
через язик спокусливого Змія.
Відтоді в кожному твоєму тропарі,
у вчинку, задумі, коментарі
я чую твій недобрий голос, ребе:
«Немає в мене – хай не буде в тебе!»

Віками ти звивався і дрижав
у хижих пазурях чужих держав –
без панциря, без пуповини,
та стануть наслідком усі причини,
і гола черепаха виродить вужа –
умільця забиратися в щілини.
Німа труба – скінчився твій політ,
застиг і здешевів у дрібнотем'ї світ,
а серце раниться, а серце ще гаряче,
та вже відгородилося, уже не плаче –
для супербомби відкладає динаміт
і на конструктора чекає нетерпляче...
Той прилетів, як Див, як віщий птах,
загрозливим суперником Ісусу.
Новий пророк із полум'ям в очах,
він сіяв у допитливих умах
ще не бувалу за принадами спокусу.
Всі наші думи, душі, голоси
він розділив на різнойменні полюси,
і... стався вибух атомної бомби
в самій природі нашого єства,
що вмить зірвав усі замки і пломби,
зрівняв його вершини й катакомби,
немов рука лихого божества.
Та звір, що вирвався із клітки,
вже не дивився на твої помітки.
Переступивши заборонений поріг,
людинозвір спинитися не міг.
Настав той час, коли – о ребе! –
він озирнувся і ступив до тебе...

Найкращий тактик, здібний режисер,
ти як стратег давно-давно помер.
То був урок. Урок з уроків
для всіх імперій та пророків.
А далі повели практичні мудреці:
«Загине серце у чужому кулаці.
Плекаймо власне дерево священне
за правилом: є в тебе – хай же буде в мене».
То чесна праця, чесна боротьба,
єдина істина для ґоя та обранця,
яку не змінить будь-яка доба,
і... доля усміхнулася вигнанцям.
Неначе сяєво з імли,
неначе Фенікс із золи,
уже не в гаданому раї
постав твій рідний дім – Ізраїль.
Тепер ніхто тебе не підімне,
досяг ти панциря і пуповини.
Тож маєш зрозуміти і мене.
Так-так, і можеш, і повинен.
За правилом добросусідських уз
повинен інший взяти курс.
Я хочу голос твій почути, ребе:
«Є в мене – хай і буде в тебе».

КОБА

Такий не бігтиме за возом
і сам не гладитиме псів.
Такий... О Кобо – мафіозо
усіх народів і часів!
Ти не годив, не ліз, як шило,
та, глянь, кому ще із людей
так грандіозно пофартило
на гребені чужих ідей?!
Хай невисокий, рябуватий...
але, скажи, хто в нас, коли
умів так гамузом рубати
складні гордієві вузли?!
І як було в такі моменти
сокиру випустити з рук (?!) –
довкола «вумні» конкуренти,
а ти, кацо, лиш самоук.
Хай ще гризуться між собою,
трактати пишуть про народ –
їх ти затюкаєш юрбою,
а там, відомо, – у «расход».
Дарма, що снились рідні гори,
збагнув ти наш менталітет,
знайшов родовища покори,
відкрив її гидкий секрет.
Що там царі чи фараони,
вулкани, землетруси, мор?!
Ти штабелями клав мільйони
Весь Есесер – великий морг...

Прийшов кінець тобі, катюзі,
та довго будемо ще ми
рабами чахнути в Союзі –
аж від Карпат до Колими.
Тоді почнемо оживати,
як згине табірна доба,
як бризне гноєм сукроватим
твоя мализна і ганьба.

БАЛАДА
ПРО ЧОРНОГО ТЮЛЬПАНА

Дмитрові Обуху

Хилить голову Чорний Тюльпан
ще відколи побрався з журбою.
Наче лицар, ослаблий від ран,
що вклякнув, занімів після бою.

Німувала скорботна краса,
навіть займанець Вітер склав крила,
і лише світанкова роса
всім-усім щедро очі сльозила.

Як не стало на небі зірок,
як зайнявся на обрії пломінь,
народився у Сонця синок –
пустотливий, допитливий Промінь.

Він грайливо знайшов цей причал
та ковзнув по його обеліску.
Як зустрів чорний квіт – закричав
і поніс до вітця свого звістку:

«Там чужак, там слуга всіх смертей.
Він, як жах, перехоплює подих,
забирає усмішки в людей,
він тобі тільки шкодить і шкодить.

Хто дозволив, скажи, і коли
там з'явитися тій поторочі?..
Швидше, батьку, убий, спопели
цього виплодка чорної Ночі!»

Батько вислухав, скрушно зітхнув
і повідав страшкові малому:
«Ти зустрів не потвору нічну,
а посланця вселюдського дому.

Глянь – спинилися жінка, дідусь...
Квітка – сльози, бо слів їм замало.
Плачуть люди за тим, що комусь
уже сонця навіки не стало.

І не завжди мовчить сам Тюльпан:
лиш зігрію я землю ранкову,
цілий день буде чути майдан
так потрібну живим його мову».

* * *

Сьогодні фея кликала мене
і простягала зілля чарівне:
«Візьми його, мій хлопчику, візьми,
щоб голову полегшити слізьми,
щоб думи розгубити між людьми.
Візьми його, мій хлопчику, візьми.
Одразу піде все тобі на лад,
хвилині кожній будеш весел-рад,
з-під інею тобі запахне сад,
назустріч посміхнеться навіть гад»...
І раптом зупинив мене удар.
То з мідного бика сипнувся жар,
то з ями соловецької бунтар...
з усіх степів, боліт і гір
пішов німотний крик в ефір:
«Аякже, хлопчику, візьми, візьми –
і сам загубишся поміж людьми.
Бо згубиш мову, пісню та ім'я.
Свята земля вже буде не твоя!»
І я здригнувся – виструнчився враз,
тепер вояк, що вислухав наказ.
Тепер я знов стаю під булаву –
рушаю на свою передову.
А феї підморгнув і залюбки
послав їй інтержест упівруки.

ДІАМАТ

1

Ми всі, немов колінце на стеблині,
і вище тої поділки не станем.
І як би нам не пощастило нині,
які б ми не були швидкі й активні
та скільки б разом не вхопили прани,
ми всі, немов колінце на стеблині,
і вище тої поділки не станем.

Не поповзе ніколи те колінце
угору по стеблині до насіння,
і ми не лишимо свій час та місце,
не доженем наступне покоління.

2

Пиши, роби, старий, що хочеш –
не дінешся від себе все одно.
Бо вище пупа ти не скочиш,
про це народ сказав тобі давно.
Щоб знов тебе в подібну дурість
не ввів якийсь учений варіят,
щодня вивчай народну мудрість:
там істина, там всенький діамат.

МИКОЛА ЧЕРНИШЕВСЬКИЙ

(*На вівтарі свободи*)

19 травня 1864 року на Митнинському майдані в Петербурзі над Чернишевським було виконано обряд громадянської страти. Кат просунув його руки в кільце ланцюга і поставив під стовпом ганьби... на коліна.

«Справа Чернишевського»

– І що він вигадав? Який мав інтерес?
– Невже без нього вчаділа б країна?
Ще тисячу таких, як він,
зігне, вкоротить до колін
самодержавний прес.
– Його премоція самодержавний прес.
– Він, кажуть, працював на німців.
– Дурниці. Вчений (!), тільки от зазнався.
– Насправді, потерпів за нас,
лиш ми, як вівці.
– Ну і діла-а... Та як він не боявся?!

Ю р б а.
Юрба... Вона кругом.
Стоїть, чатує на розвагу.
І ось жандарми над чолом
переламали шпагу.
Ну, що за нота?! Хижа і крута,
немов удар ворожого кимвалу.
А се? ...Ченці! Несуть йому хреста –
щоб цілував свою поталу.

І тут уперше на віку
як захотілося – о люди! –
схилити голову тяжку,
схилити втомлено на груди.
Нехай... будь-що... Вважай, поліг.
А мертві навіть не говорять.
Вважай, усе зробив, що міг.
Він, зрештою, не чудотворець.
Одне бажання: тільки голова...
Ні жалю в серці, ні гіркого сміху,
а то хмеліє жертва, мучиться, бува,
коли на вівтарі шукає втіху.
Та ні! Не схилить голови
і не поникне разом з нею –
твій фарс не вищий трин-трави,
миропомазаний пігмею.
І знов на нього мчав хортом,
кричав і пінився до сказу,
чіплявся до грудей тавром
царевий глум і ляк одразу:
«Беріть же голого... Сповийте у мороз.
Глушіть, як рибу, ревищем звіринця.
Не світ очей, а хмару ос,
не жаль, а жала до державного
злочинця!!»
Камінна тиша. Занімів народ.
Ні пари з вуст, хоч як давно закутий!
Нема вже зграй, немає орд –
сьогодні звіром не годиться бути.
Як б'ється серце в бунтаря!..
Ну, хто там?! Годі ціпеніти!

І – мов розсипалась зоря –
на ешафот упали квіти...
Спасибі, люди. В добрий час!
Ви не самотні: ще не раз антеї
вклякнуть ось так, щоб тільки вас
оберегти від капищ фарисеїв.
І кожний з них волатиме «не руш!,
на всіх стовпах вогнем запломенів би,
щоб тільки світло ваших душ
не крали ідоли собі на німби...
Дощило. Розболілась голова.
А там – зітхали в отченаші.
І тяжко билась долею Нева:
«Хто вип'є ще з моєї чаші?!»

КУБАНЬ

Розпукою гуде, ятриться, мучить,
куди не повернись, куди не стань,
найглибша рана, сором наш пекучий –
дотла, дотла зросійщена Кубань.
Ось і вони... Жартують веселенько.
Неначе земляки й не земляки.
Так-так, Мірошниченко й Коваленко,
що вус, що брови – славні козаки.
Дивись і слухай, українська мати.
Наважся глянути поза тини,
як стали жартувати-розмовляти
твої по крові й образу сини!
Воли стоять, а мельник поганяє...
Скажіть же, хлопці, де стирчить той кіл?!
Хто так ревниво вас оберігає
від рідних ваших українських шкіл?!
Якою маскою прикрився знову
лихий безумець, викрадач дітей,
отой, що рідну вам, священну мову
як душу-бога вирвав із грудей?!
Чи, може, з вищим ступенем культури
зустрівся предок ваш у краї степовім
і, вражений, спалив свої вошиві шкури
та поступився принципом своїм?..
Мовчить козак. Лиш «братик» ґав не ловить:
уже на власний гоноровий віз,
оно, «стежки-доріжки», «чорнобровий»
і «неньку молоденьку» переніс...

Та пам’ять не умре. Вона серцями
волатиме нащадкам знов і знов,
кому і під чиїми ланцюгами
німіє тіло та холоне кров.
І через те, грабіжнику зухвалий,
не матимеш спокою на віки:
щоночі будеш вартувати перевали,
щораз міняти пастки і замки.
Але ніщо, ніщо не допоможе,
ніяка «мертва» і «жива» вода,
бо там тобі уже готове ложе,
де Рим спочив і Золота Орда.

* * *

Моя Земля тримається на трьох китах,
і кожний з них тлумачить без упину,
що маю право я не тільки на словах
любити свій народ, любити Україну.
То в кого ж нині списуєм диктант
під лютий стогін і принизливі протести?!
Невже свій голос, розум і талант
на власному хребті ми не спроможні нести?!
Невже брати не знають кращих злук?!
Невже тобі не зрозуміло, гаду,
що знов рубаєш той прадавній сук,
який тримає вкупі нас і нашу правду?!
...Собі перечиш, лізучи назад,
бо вже тобі потрібна не людина,
а «вумний» телепень, наснажений кастрат,
самодостатній, мов накручена машина.

* * *

Я не журюся помстою в ганьбі:
розплата буде – знаю це напевне.
Бог діалектики мені й тобі
на пекло наслідків усі гріхи оберне.
Я не журюся помстою давно,
бо сам здригнуся, закричу від болю,
коли мій Залізняк або Махно
криваву птаху випустить на волю.
Нехай здамо фаланги отчих слів,
та, поки згасне чар іконостаса,
ми ще вдягнемо лейбики жидів
і вам народимо нового Маркса.
Даремне голови рубав ти з пліч
і клав свої – удачі не додасться.
Моя біда, моя полярна ніч
тобі не висвітлить палацу щастя.

* * *

Дивний чоловік на мене дивиться:
хоче усміхнутись і – зненацька скривиться,
хоче мені сонячно запасти в душу
і... твердіє поглядом: не рушу!
Дивний чоловік на мене дивиться:
хоче пригорнути і – нараз відхилиться,
хоче мені силу дати, як на Бога,
й передумує: не по тобі дорога.
Дивний чоловіче, знаю, хто ти,
знаю всі твої і «за», і «проти»,
тільки ж міг би ти зробити скидку:
я залежний був іще од випадку.
Трапив якось у смертельні ха́оща –
і ось маю: незворотні явища.
І здаю вже ті фронти, що вимріяв, –
як у пастці, в трьох липучих вимірах.
Тільки чую: десь реве четвертий –
мов чудовисько голодне, просить жертви...
Знаю, знаю, правила суворі
у твоєму, світоче, доборі.
Посміються з вітру напівмертвого
урагани виміру четвертого.
Ну, а може, сам я винуватий:
сили тої з роду-сімені не вартий.
Може, в тінь моє фанаберії
вік літають чортенята-берії...

Одвернувся я від чоловіка;
сам скривився гірше, ніж каліка,
ще й, хамисько, простогнав нечемно:
«Відійди. Не муч мене даремно!»

ЯРЧУКИ

Ярчук – собака з вовчими зубами або собака з ярчати (першого щеняти), якого боїться нечиста сила.

Народне повір'я

Були такі... Вони не знали ляку,
як не чекали на спонуку пастуха:
самі хапали за хвоста чортяку
і рятували чоловіка од гріха.

Були такі і є, а ще їх більше буде,
видючих і стійких, недремних сіромах,
готових битися з агентами облуди
на всіх можливих, найхимерніших фронтах.

Я серцем чую ті великі зміни,
коли з могутньої державної руки
повсюди стануть в обороні України
відкриті і таємні наші ярчуки.

ЯК ЛИЦАР

Веселий дядечко, сусід Іван,
худий, ледь-ледь побитий ластовинням,
нарешті втілив у життя свій план –
мені дитячу соску з рота вийняв.
На ніс натиснув – пі-пі-пі:
«Ну що, юначе, зрозумів основи?..
Тепер, як лицар по ясній тропі,
сміливо мчи у світ перебудови».
Кажу йому: «Спасибі. Вже помчав.
Та лиш не прудко, лиш без перекосів»,–
і... пляшечку «Малятко» показав –
харчі для старшеньких молокососів.

* * *

Уже те місце, що було м'яким, тверде,
а славна партія веде нас і веде.
То скачемо по вирвах, купинах,
то крутимось, захекані, на точці;
ледь залатали дірку на штанах,
а вже вона, дивися, на сорочці.
Веде нас партія у дві руки,
добряче нам заткнувши рота.
Веде у всі глухі кутки,
але в одні лише ворота:
в Дем'янів Лаз, на Соловки,
у Биківню, на Колиму...
Ми вже посивіли в тих мандрах.
А хто ж веде її саму?
Яка розлючена Кассандра?

* * *

Він огинався так і сяк,
звивався, мов посолений черв'як.
І я вже добре розумів:
на мене зирить з-під ріденьких брів
зачумлений, із партквитком чиновник –
мізерний слабодух, перестраховник.
От-от попроситься: «Не муч мене –
давай щось інше, прохідне».

ЛІСОВА ІДИЛІЯ

«Що?! В моїй роботі хиби?!» –
Лев рикнув і став на диби...
Пес лиш гавкнув: «Пане Робот,
заберіть його під хобот!»

ГОРОБЕЦЬ

Нижче стріхи край загати
Горобець хвалив Орла:
«Ну і крила тобі, брате,
мудра матінка дала!
Вір, мені сповна відомо,
що то значить молодець,
і своє вагоме слово
ще докине Горобець».

ЗАЙЧИК

«Я так ніколи ще не прозрівав.
Обтяв, ось, кігті, і – тепер щасливий!» –
до Зайчика не йшов, а танцював
підпилий Вовк із гілкою оливи.

Той Зайчик був таким уже своїм
і так смачненько пахнув – щирий, любий,
що Вовк, не розмикаючи обійм,
згадав, які ще добрі має зуби...

А був у Зайчика, розказують, талант,
бо диво знав якесь мережано-троїсте.
Тепер від нього залишився бант,
червоний бант – єдине мокре місце.

ЖАБЕНЮКИ

Якось два Жабенюки,
вперті і хоробрі,
підступались до ріки,
мружилися в обрій.
Не спиняло ні зело,
ні сльоза на оці –
так цікаво їм було,
що на тому боці.
Берег наче не крутий,
квіточки, ген, білі...
Видно, мулу там – їж-пий,
лежаки із лілій.
Може, там, хе-хе, ще є
добра господиня,
що покаже їм своє
класне баговиння...
Ет, що баяти, коли
нас чекає діло.
Нумо, друже, попливли:
сонце вже пригріло.
Раптом чують: «Ви куди?! –
то, як грудомаха,
виповзає із води
мудра Черепаха.
Усміхнулася обом
і закоротила:
– Всі ми ходим під хвостом
тата Крокодила.

Він вам совість і мета,
зимне і гаряче.
Онде гладить живота
і за всіх нас плаче».
Затряслись Жабенюки
(десь і змокли трохи),
а тоді у два боки
скочили, як блохи.

РЕП’ЯХ

Не дружить з голохвостими Реп’ях:
ну що йому за користь від невдах?!
От інша справа хвіст багатий,
нехай брудний, та волохатий.

ПЛІТКА

Ця Плітка, свіжа і на силі ще міцна,
забути не могла свою природу.
Того й метнулася гадюкою до дна,
щоб скаламутити прозору воду.
І вмить вернулася назад: «Якби знаття,
то прихопила б ще якесь знаряддя»...–
її відкинуло бетонне покриття,
непробивне для всякого тут гаддя.

* * *

«Життя грунтується на парадоксах.
Якщо не віриш – прочитай»,–
і вмить завів у комунальних боксах
іще не бачений пекельний рай.
Так виникало все, що «нада»:
скорботний сміх, брехлива правда,
Заможні злидні, скута воля –
скажи, парадоксальна доля?!

ГАЛЬКА

Хвалилась Галька прибережна:
«Моя краса беззастережна.
Я кругла, з полиском, обтічна,
це вам не каменюка пересічна».
Їй відповів сусіда Камінь,
весь кособокий, шрам на шрамі:
«Мала! Твоє гладеньке ложе
і кузьки втримати не може.
Не проросте на нім насіння,
брат Мох не випустить коріння.
Всі одвертатимуть носи
від непотрібної краси».

* * *

Окей, голубчики. Ми вам дамо
цілком цивілізоване ярмо
та ще примарну самостійність.
Але, даруйте за прицільність,
«общепонятний» вам пропишемо –
пардон, каліками й залишимо.

* * *

Жінка – неначе камінь коштовний,
стати гарнішим завжди готовий.
Жінка чекає, мов те каміння,
доки помітять її, оцінять.
І не поможе розум чи віра:
тільки щастить їй на ювеліра.
Є тут різниця в одній площині:
жінка старіє, камінчики – ні.

НЕСУМІСНІ РЕЧІ

У Гната під вікном ця дія відбувалась.
Йому, ледачому, із року в рік
Свиня хазяйновито забиралась
у розгороджений квітник.
Там їла досхочу, барложилась, гуляла,
і – до четвертих роковин
вона завиграшки «зорала»
всю клумбу запашних рослин...
Авжеж, тварина виросла, набрала тіла,
та от біда: смердить, як і смерділа.

*

Ой Гнатку, Гнатку! Чом не злазив з печі?
Бач, квітка й рило – несумісні речі.

* * *

На дуба сів юрливий Чиж
і запитав: – Чого похилий?
Ще не старий, а вже скрипиш,
дивлюся – зовсім слабосилий.
Дуб сумовито відповів:
– Мені середину сточили.
І раптом від близьких кущів
почулась репліка ворони:
– Робота п'ятої колони!

Постала знову Україна

1991—2001

МІЙ СВІТ

У клятих рамках своїх можливостей
я – істота, що зветься людина, –
втішаюсь блиском живих мінливостей
у фантастичних телекартинах.
Такою, бачте, собі розв'язкою
я відсуваю космічні ґрати,
бо й досі хочу пожити казкою:
допомагає вві сні літати.
Хоч добре знаю: це тільки домисел,
це гра уяви, миттєва піна;
мене сам Всесвіт під Божий промисел
призначив повзати на колінах.
Я весь невільник. Бо я не вільний
від їжі, сонця, води й повітря.
Мій світ, єдиний і неподільний, –
для когось просто чужа «макітра».
Я далі носа свого не бачу;
як той комар, я підвладний смерті,
то що я можу, то що я значу
в цій архізоряній коловерті?!
Та все ж є місце, де я ніколи
не опускатимусь на коліна.
То не забуте ще бранне поле,
то вся зґвалтована Україна.

* * *

Я никаю тут, мов собака голодний,
хоч знаю, Вкраїно, як Божий урок:
душа твоя там, де твій син першородний
ступити наважився перший свій крок.

Мій нинішній дім досьогодні похмурий,
неначе прийшов із чужої землі...
Поїду в село, до своєї культури:
душа України живе у селі!

А може, податись мені до П'ємонту (?) –
хай брат галичанин розрає в журбі...
Ні. В жодному разі. Це втеча із фронту.
За душу Вітчизни сконай в боротьбі!

ЗАБУДЬ ЖАЛІ

Доволі скиглити, забудь жалі.
Відкинь потоки злої піни.
Всі наші думи, наші мозолі –
для щастя неньки України.

Пильнуй Вітчизну, вівтарі святі,
але спали гниле вереття.
Знай: лиш в її великому житті
закладено твоє безсмертя.

Учись, юначе, в місті і в селі,
навчайся правди, а не страху.
Не рви коріння з рідної землі,
та кроною живи без даху.

Незламний будь у чесній боротьбі,
шукай дорогу, а не нірку.
І вогник, що підсвічує тобі,
обернеться на вірну зірку.

* * *

Спитав я у сусіда бідного,
чи відчуває він провину
за втрату мови, слова рідного,
бо ж вік не кидав Батьківщину.
«Я не назвав би це провиною, –
сказав сусід.– А щодо втрати...
важливо, щоб ти був людиною;
живуть, он, якось же кастрати».

ДОГМА

Де б і якої прагнув мети,
догма твоя незмінна:
Україна – це ти.
Ти – Україна.
В імені,
в тімені,
в сімені
клято неси й борони
барви свої і тони,
власну одміну,
тобто себе-Україну.
Сліпо не мчи у «рай»
навіть за щирим голосом,
з'їсти себе не дай,
брате, під жодним соусом.

* * *

Синові Ярославу

Під страхом вічної Пітьми
ніхто не сміє зупинятись.
Сам Бог розсипався людьми,
щоб разом з ними розвиватись.

Нас зупиняли лжебрати
і всі прежадібні сусіди.
Нам затуляли світ, роти,
а відкривали тільки біди.

У чад затруєних ідей
нас гнали чорні ворожбити
і вчили, як нам із дітей
нових безбатченків ростити.

У морі зла без берегів
нас били сцілли і харібди.
Нам шкодив кожний, хто хотів.
Нас обсідали дармоїди.

Та ми народ. Ми ще живі,
бо досі мали що втрачати.
У нашій сивій голові
ще зріють Божі постулати.

Народ не спишеш до калік:
він ще прокинеться великим.
Таким і йтиме вже повік –
не двоязиким, не дволиким.

АНАРХІСТ

Гей, тремти, поріддя кволе:
йдуть ватаги з сіл і міст!
Їх на бранне Гуляй-поле
кличе вітер-анархіст.

Має вітер дужі крила.
Молять небо вітряки:
«Ой же ж вихор! Ой же ж сила!
Ой розтрощить на тріски!»

Що ж ти, вітре-соколочку,
там, у полі, здобував?..
Дер на матінці сорочку,
з ніг, поранену, збивав.

Я і досі тут журюся:
бракувало нам голів,
не дала тобі матуся
власних шкіл і вчителів.

* * *

Природа-матінка лягла
не спочивати у дрімоті,
а породила нам тіла
на дивині – саморемонті.

Іди, сказала, щось роби,
шукай наснагу в ідеалі,
та бережи оці скарби –
свої довершені деталі.

Вони ж бо з маківки до ніг
у тебе, синку, органічні
і не для всіх крутих доріг
чи ситуацій довговічні.

Хтось це затямив, інший – ні:
мов кенгуру, помчав стрибками,
там – розладнався у вогні,
а там – у герці з вітряками.

І вже, дивися, він іде,
немов підстрелений лелека,
тепер йому енкаведе –
лікарня, знахарка й аптека.

Та не подумай, що для нас
він лиш дивак або невдаха:
за ним уже подався Час,
хоч і повзе, як черепаха.

Хоч і повзе – наздожене,
бо скоро той спочине в Бозі,
бо все життя його земне
озветься в нашій перемозі.

* * *

Ми не пізніше злізли із дерев,
та вочевидь були причини,
що ляхи називали нас «пся крев» –
тавро паскудне для людини.

Що означає це, який «прогрес» –
нехай для себе той згадає,
хто досі тут, як невгамовний пес,
хвостом перед Москвою грає.

О плід, зачервлений ще зеленцем,
яке даси тепер насіння?.. –
і тяжко стогне, плаче наш тотем,
для нас вимолює прозріння.

То побивається священний птах.
Мовчить Переяславське віче
про те, як ми на кинутих щитах
згубили гасло чоловіче.

Як бражниця всеукраїнська ніч
козацькі шабельки збирала,
їх у холодному вогні сторіч
перекувала на орала.

У нас на опустошених очах,
на світовому виднокраї
вставав і падав наш самотній птах
під крилами лихої зграї.

Та Дух ожив. Наш вільний Дух воскрес:
постала знову Україна.
І вже тепер завиє тільки пес
по тій халяві «гаспадіна».

ОЛЕКСА ГІРНИК

У ніч на 22 січня 1978 р., в річницю Дня соборності України, спалив себе колишній політв'язень польських і радянських тюрем Олекса Гірник. Сталося це на Чернечій горі, неподалік могили Тараса Шевченка. Перед самоспаленням він розкидав 1000 власноруч написаних листівок. То був протест проти поневолення України.

Коли мовчать блаженніші отці,
коли мовчать державні верховоди,
я сам, з його листівкою в руці,
ступаю босим на небесні сходи,
не вперше йду побачитися з ним,
героєм нашим і моїм Святим.

Наш оборонцю, світоче недремний!
Прийми від нас уклін земний;
знай – подвиг твій не був даремний:
у світ жорстокий, морок темний
пробився промінь осяйний.

На тлі буденних наших справ,
у час ворожої сваволі
ти кинув виклик нашій долі.
Своєю смертю смерть здолав,
як смолоскипом запалав,
щоб освітити шлях до волі.

Чи ти сміявся в небо голубе?
Чи милувався днем чудовим?
...Нестерпний біль щодень терзав тебе
одноголовим, двоголовим
до крові жадібним орлом,
казився молотом, серпом,
щорік виснажував нещадно.
Ти все пізнав, аби нащадок
не став калікою, не став рабом.

Я знаю: ти не «відійшов», не зник –
для нас навіки будеш оборонцем.
Ти лиш руками затулив свій лик
на мить, коли душа пішла за сонцем.

РІДНА УКРАЇНА

Донечці Олі

Є в нас люба спільна мати
для дідуся і маляти,
то безсмертна Батьківщина,
всім нам рідна Україна.
Є в нас віщий мудрий знак –
стародавній наш родак,
між усіх своя одміна,
Божий карб на видноті,
тож несе його Вкраїна
у короні й на щиті.
Іменитий, величавий,
означає герб держави.
Іменитий і простий,
сяє тризуб золотий.
Є священний диво-птах
в синьо-жовтих кольорах;
нас ніколи не покине,
хоч летить на всіх вітрах.
Він веде вперед вождя,
він присяга, він суддя.
Бачить нас крізь мури-стіни
і – спитає, чи козак...
Онде прапор України –
честі нашої маяк!

ДЕКЛАРАЦІЯ

Мойсеєві Фішбейну присвячую

Не тут покотилася у бур'яни
твоя нещаслива планида,
і марно ти, ґою, за браком вини
напався на бідного жида.

Ти лаєшся: він і такий і сякий –
кругом неприємна особа,
а ти глянь на себе, «кришталь дорогий»,
які в тебе блиск та оздоба.

Сторіччями ти на своєму вогні
не міг розтопити окови,
мільйонами в рідній своїй стороні
відрікся од рідної мови.

Скидають ярмо у святій боротьбі
усім волелюбним народом,
тож ліпше поглянь, що сидить у тобі,
що в тебе самого під сподом.

Звела вас докупи причина одна –
удар світового злочинства,
обох вас чекала та сама труна,
обидва ви жертви насильства.

Та є в нас мета променисто ясна,
є напрямок чесний і певний:
ти жидові мусиш надати сповна
і право, і спокій душевний.

А він має дбати, щоб сила його
і вигода ця «на колесах»
не шкодили долі народу твого,
життєвим твоїм інтересам.

І можна, і треба зробити це нам,
щоб вийти під сонце із тіні
на радість собі і на злість ворогам,
на щастя вітчизні Вкраїні.

ЗЛО

Жахливий демон вибився зі сну.
Жахливий демон тишу розчахнув –
загримотів по всій планеті.
Змітав хати, як папірці,
затис, як мух, у кулаці
музик, художників, поетів.
Ішов під звуки маршові
через кордони і загати,
йшов, по коліна у крові,
з піднятим трупом немовляти.
Гула, здригалася земля,
коли його страшне ім'я
ніс ураганом чорний вітер,
ніс як прокляття: «Гітлер! Гітлер!»
Усе палало, бухало, ревло,
і довго-довго тішилося Зло.

* * *

Що важать розум твій і воля?
Що важать дужі лікті, опертя?
Чи лиш примхлива пані Доля
тобі виписує криву життя?..
Одвічний тест на бублика і дулю.
Та вже, коли ти сам собі «коваль»,
куй, брате, не якусь кривулю,
а переможну висхідну спіраль.
Нехай на славному узвишші
тобі шепне по-змовницькому світ,
що взяв ти від кота, від миші,
як стався переможець мишокіт...
Гай-гай, що буде з нами далі?!
Невже «тамо» одні мишокоти?
Де інші висхідні спіралі?
Де інші наполегливі брати?..
Постій-постій. Не квапся, друже:
не всі безбатченки, не всі хапкі.
Ми справді бідні, та не дуже,
є світочі у нас, і ще які!
Це ті, хто взяв собі до чину
служити Правді, доки стане сил,
хто за кохану Батьківщину
пішов на хрест, пішов у небосхил.
Бо їхні сонячні спіралі,
безсмертні думи їхні і труди –
то наші пам'ятні скрижалі,
тисячолітні віхи і сліди.

* * *

Де ти, мій Боже?.. Стоїш наче осторонь,
та що не мить у своїй таїні
граєш ти атомом, світлом і простором,
чим там іще – не збагнути мені.

Ти генератор безмежного Всесвіту,
я ж мікротвір, і короткий мій шлях
з білого світу до чорного не́світу,
втратив життя – що зіграв по нулях.

Грає на голову всяк, хто народиться,
хто заіскрить від шорсткого тертя.
О, як же ж дорого всім нам обходиться
це незахищене диво Життя!

Здайся на долю – хай вигасне дума ця.
Тільки не в Ньому... Наш зойк звідусіль
вислухав Будда і тяжко задумався,
як усім людям полегшити біль.

Як поборотися нам зі стражданнями,
як обійти найглухіші кути,
щоб не вгризатись у ближніх піраньями,
щоб на духовний вершок підрости.

Мудрі боги із людською подобою –
наші вожді, лікарі, вчителі!
Будете ви оповиті шанобою
доки людина живе на Землі.

* * *

О Всесвіте! Ти мав бездонне лоно,
а породив мене таким слабким.
Неначе я – твій син поза законом,
написаним раніш не знати ким.
Та ще скував мене земним полоном,
хоч як-не-як ти батько, не вітчим.
Я нібито «вінець», уже людина,
а що отримав од свого вітця?!
Як порівняти – менше ніж личина
у стовбурі якогось деревця.
Хіба то «ніша»? То мікрошпарина
у цій світобудові без кінця.
У тебе що не бублик – то задачка.
Їх ти припас для мене на віки.
І кожний з них – як милість, як подачка;
за ним підскакую, немов собачка
за кусником з хазяйської руки.
Якщо затіяв ти веселе грище,
то дай для цуцика свого, хи-хи,
снаги бодай підстрибувати вище,
дай силу тої клятої блохи.
Вже не казати про мій куций вік.
Тут я воістину байстрюк-невдаха.
Ну просто нічому вести і лік...
Задрипана ворона, черепаха
поспівчуває: бідний чоловік!
І взагалі, який прийняв я спадок?!

Повсюди кожен їв когось чи товк
(цапок гриз липку, а цапка гриз вовк).
Мені не до душі такий порядок,
тут навіть не шукатиму розгадок.
Наразі все. На тому я замовк.

* * *

Страшна умовносте! Я дав тобі ім'я.
І мірку вигадав тобі так само я,
щоб, оглядаючись на позначки-буї,
плисти в твоїй непереможній течії.
Та в тебе і людина, що кленовий лист, –
плював і чхав ти на мій розум, душу, хист.
І не знайти ніде того, щоб ти не з'їв.
Ти абсолютний канібал усіх світів.
Ти пожирач рослин, тварин. Ти людоїд.
Могила для богів. Не Час – якийсь Всеїд.
Не хочу більше знати... Геть! Іди з думок! –
як страус, я ховаю голову в пісок.
Але, до дідька, не виходить, ну ніяк.
Ось знов крутнувся у свідомості черв'як:
«А що – тебе не запевняли вчителі,
що я найліпший лікар на Землі?
Хіба я сам не вчу тебе й твоє дитя?
У всіх утробах не виношую життя?
Так, я життя і смерть, але не ортодокс.
Я, чоловіче, необхідний парадокс.
Якби я дбав про твій окремий інтерес,
який би розвиток тут був?! Який прогрес?!
Тож угамуйся, синку, плаксо всіх часів:
ти маєш те, що в еволюції посів.
Удоскональ себе, своє людське лице,
стань кращим, ніж ти є, і – я врахую це».

ВІЧНІСТЬ

Архипові Данилюку

Це нуль-матерія, нуль-динамічність,
абстрактна категорія, і – все.
Але вона закон безсмертя, Вічність.
Вона за нами стежить, нас «пасе».

Таке її призначення і право
іти за міріадами життів,
стояти незворушно й величаво
над юрмищами зоряних світів.

Страшна її нічим не бита карта
у грі зі Всесвітом на вічне забуття,
але сама і назвиська не варта
без нашого миттєвого життя.

Либонь, тому не зловживає грою
і поспіхом не спалює мости,
а залюбки лишає нам з тобою
надію відігратись, підрости.

Вона сама, з надією під сподом,
невпинно ловить свій майбутній час,
усім смертям є чистим антиподом
і, може, навіть породила нас.

БОГИ

Якби Бога не було, його
треба було б вигадати.
Вольтер

Куди вже дінемось од правди,
мав рацію мудрець Вольтер:
чи-то колись, а чи тепер
нам, людям, Бог потрібен завжди.
Як вічний абсолютний пряник,
як вічний абсолют-батіг –
такий, щоб ні один мирянин
уже сховатися не міг.
Але ми підросли нівроку
і – якось вийшли за поріг
та глянули, неначе збоку,
на силу вперту і жорстоку,
гнівливу, мстиву і примхливу,
і славолюбну, і ревниву,
яку звемо Господь, Бог, Біг.
Та й завстидались тої сили:
це ж ми самі – ще до сохи –
на Бога щедро начепили
властиві тільки нам гріхи.
Ще б пак, із себе малювали...
І то не все: до рис отих
Йому в діла надодавали
своїх невдач, стихійних лих.
В житті високім і звичайнім
для нас Він став найбільшим крайнім.
То, може, хоч тепер – о люди! –

ми переглянемо талмуди,
збагнувши, як спотворили Його,
ба, досі ще не знаємо кого.
Одвіку ми цей клопіт мали:
переглядали і міняли,
бо зазнавали змін самі.
Бо в серці нашому й умі
росло нове, щось особливе,
прекрасне, вільне і цнотливе,
те, що звемо Душа, Сумління, Дух...
То був до Правди і Любові рух.
Наш Бог приходить під нові завдання,
новий світогляд, вибір, сподівання,
інакше б вижити ми не змогли,
для цього і потрібні нам боги.
Що любить Бог, що має він за гріх –
почує найчутливіший з усіх:
пророк, апостол чи месія, –
і знов, як музика, для смертних нас
заграє вдалині надія,
і не жахатиме всеїдний Час...
Пливуть боги, їх імена і лиця,
але, як і раніш, перед людьми
лишається болюча таємниця:
що Всесвіт і Життя? Навіщо ми?
Цю загадку, як Бога, не збагнути,
і через те вона, як Бог, свята,
хоча, хто знає... може бути,
розгадка тут навдивовиж проста.

ЖИТТЯ

Життя – це поклик у безмежжі німоти.
Життя – це вухо у безмежжі глухоти.
Життя – це око у безмежжі сліпоти.
Життям твоя Земля розумна і красива.
Матерія не знає іншої мети,
і більшого у Всесвіті немає дива.
То міріади форм звелись у боротьбі
за право жити у державах без гарантів.
Яка ідея ще́ для втілення собі
знайшла б цю безліч оптимальних варіантів?!

* * *

У парі з місяцем, щаслива ніч
серпанком ніжності береться
і так багато обіцяє стріч
для нерозтраченого серця.

Ти юний і лишаєшся таким.
Життя твоє ще не минає,
бо вся природа з усміхом ясним
тобі ворожить і гадає.

О мій чудесний, мій палкий порив!
Коли ти щез, в якій зірниці?..
Найперш тебе з усіх на світі див
я попрохав би в чарівниці.

Без тебе глухне голос і струна,
без тебе вулиці не пишні,
не може п'янко пахнути весна,
і навіть смак не той у вишні.

Я знаю, як любив і як люблю,
як вабила колись красуня,
тому так жадібно тепер ловлю
твоє – о юносте! – відлуння.

* * *

Ось наша Матінка вже стільки літ
у синьо-жовтій барві ходить,
а й досі гріх бере на свій живіт:
перевертнів тьму-тьмущу плодить.

Їй досі шию гадом обвива,
стискає зашморг чужомовний,
а ми притихли: що, мовляв, слова (?!),
весь світ жорстокий і гріховний.

Вже й не гукаємо комусь: «Ганьба!» –
обходимо свої трампліни,
так, нібито скінчилась боротьба
за душу й тіло України.

Лиш у сусіда файний стрільчик є:
як злиться – прутиком лоскоче.
На упередження по наших б'є,
вимогами спинити хоче.

Та ми «спокійні», ми «культурні» всі,
а ще – сумирні, безборонні;
от-от розліземось, немов кисіль,
у пана-Бога на долоні.

* * *

О Всесвіте! Це знов людина, я...
Твоє непогамоване дитя
зухвало бавиться церковним дзвоном.
То знов мені, дрібненькій тлі,
але, зізнаюся, великій ненажері,
так закортіло кинутись драконом
із вогняного черева Землі,
пробити лобом непорушні двері,
що загадково дражнять мозок мій.
Доволі мені чути це «Не смій.
Ти ще зелений, підрости спочатку».
Кричу тобі одне: «Давай розгадку!
Розкрий найперше із великих див;
здається, я тобі вже заплатив!..
О Всесвіте, зламай свою печатку,
допоки я її не осквернив!»

СПЕЦИФІЧНИЙ ПАТРІОТ

Знов у нашому дворі
завелися кухарі –
в юшку пересолену
воду ллють посолену.
Онде курочка іде –
по яєчку всім кладе:
то у шальку нашим,
то у шальку вашим,
хоч давно, за наших бід,
переважив тут сусід.
Ось і півник горло рве –
хоче взяти за живе.
Не злітає, бачте, з плота,
а здає в оренду рота.
Наш із гребеня, задка,
замінив лиш язика.
Отакий він прехороший.
Так він ловить славу й гроші,
наш співучий поліглот,
специфічний патріот.

* * *

Чого зарейкали, як ті жаби
у вже класичному болоті?..
Почухайте потилиці й лоби:
яких ви обирали «патріотів»?!

Не здужали осмислити просте –
Лук'яненка і Чорновола.
Тепер собі аж горло дерете:
живіт порожній, спина гола!

Що – був надійніший старий батіг?..
Та чи послужить той народу,
хто рідну мову вигнав за поріг
московським вухам на догоду?!

Про це не запитали ви себе.
А жаль – утямили б одразу,
куди знайома «вуточка» гребе,
кому на шкоду і в образу.

Та всі ми, всі подумаймо про те
(якщо подумати удасться):
народ, що гонить за поріг святе,
не матиме у Бога щастя.

* * *

Він брав екран доволі претензійно –
аякже, дещо мав у багажі,
і враз пішов крутити віражі,
прибріхував, лукавив тенденційно,
собою милувався в куражі.
Він грав, як чорт на барабанах,
спекулював на наших ранах
і власний шкурний інтерес
ховав, неначе кістку пес,
в російськомовних сім'ях, кланах.
Він, бачте, захищає їх права,
лиш прав не має наша голова
із тіла нашого прибрати зло,
повинна все лишити, як було,
і визнати, затвердити навіки
весь організм у статусі каліки.
Він втратив міру, такт. З його вини
тепер нас кличуть на тропу війни.
Він наплював на заповідь Ісуса,
упився комплексом єврея Зюса,
де, без керма пустившись берегів,
єврей плодив євреям ворогів.

ІКОНОСТАС

Сестрам Мілі та Зоні

І знов наснилося село,
високі липи у сріблястих шатах...
Їх видно здалеку було.
Одна, стара, така вже черевата,
що ми, дітьми, в її дупло
утрьох залазили, мов котенята.

Іду додому я, студент,
як завше, йду знайомими стежками.
Ось наближається момент
святої прощі, зустрічі з батьками.
Ось мій лужок... Чого притих?..
І враз у мить, чи не закляту,
я знов прокинувся. Не встиг,
не встиг і глянути на рідну хату.
Мов не осилив перелаз,
немов спіткнувся на чиїсь підніжці.
Чому, чому отак щораз
я прокидаюсь на одному місці?
Хто затулив мені вікно,
з якого рідна мати виглядає?..
Так. Хату продали давно,
а дорогих батьків уже немає.
Того й короткі маю сни,
того й показують вони
мені мій гріх, мою болючу втрату.

Бо в серці кожного із нас
є потайний іконостас;
він і присуджує розплату,
якщо завдав йому образ –
покинув край чи зрадив рідну хату.

САКРАЛЬНА ПУТЬ

Вікторові Мокрицькому

О, так, духмяних руж для нас уже нема,
вже одлетіли наші срібні гуси,
та залишилась нам, старий, іще зима,
лишились клопоти, удари, струси.
І філософія про марність суєти,
ота, що нас привчає не лякатись,
що нас готує тихо-мудро відійти,
підштовхує беззастережно здатись.
Для всіх один закон, одна стаття й етап.
Та ось потрапив ти зненацька в пастку –
дістав нову біду, яку вже ескулап
тобі не виріже, не вшиє латку.
Ти знаєш це – тобі загрожує обвал,
тому повинен бути ще мудріший,
бо хоч той самий наближається фінал,
та шлях до нього зовсім-зовсім інший.
Він бачиться у присмерку твоїх зіниць,
кружляє в черепі, як у печері,
й атаками своїх палючих блискавиць
штурмує потаємні Божі двері.
Жадає істини твоя сакральна путь...
О, не хвилюйся: все збагнеш, людино,
коли твоє самотнє «Я» і Богосуть
розкриються, щоб злитись воєдино.

Захворій Україною

2002 — 2012

НЕЧУТНО ЙШОВ У ГОСПОДА ГОДИННИК

Історичний факт, що мав місце під смт. Локачі на Волині.

Тугий обруч стиснув гарячі скроні,
запульсував, зриваючись на біль.
Холодну зброю вигріли долоні,
в натомі зір веде рухому ціль.

Хтось там, за плотом, сторожко крадеться –
його вистежує, мов дичину.
Для них обох тривожний стукіт серця
лякає цю вразливу тишину.

Нечутно йшов у Господа годинник...
І ось нарешті долинає свист –
умовний знак в отой густий вільшинник
вивідник подає, енкаведист.

Вони сипнули враз, красноголовці[1],
і щільно оточили всі кути,
«Здавайся! – крикнули.– Ти в нас на оці!
Тобі нізащо звідси не втекти!»

«Уже здаюся! Тут я, на горищі!
Приставте лиш драбину на підхват!» –
і навздогін як докази найвищі
летять його наган та автомат.

---

[1] Так за червону околичку кашкетів у народі називали військових НКВС.

Він опускався надто вже поволі,
наóпашки притримував шинель...
Так бережуть останні крихти долі,
так віддаляють чорний свій щабель.

Гуртом до нього кинулись в'язати,
а він стоїть собі – ані шелесть...
І раптом світ струснули дві гранати –
вісьмом красноголовцям вірна смерть.

ДЛЯ ВСІХ МАТЕРІВ-СИРІТ

І зорі в імлі світанку,
і струни близьких сердець
почули, як тут, на ґанку,
героєм упав боєць.

А хутір принишк, зелений,
і з жахом тепер чекав
дороги у край студений,
сухотних казенних лав.

Та з вечором замість кари,
з узгоджень і протиріч
взялася снувати чари
духмяна травнева ніч.

І бачила чародійка,
як тихо, мов хижий звір,
до ґанку ішла злодійка –
скрадалася через двір.

Туди – за пекельним крамом,
туди, щоб ніхто не чув,
до того, хто слово «мамо»
востаннє їй там шепнув.

На тому чужому ґанку,
що холодом стрів жахким,
вона проклячи́ть до ранку
над сином уже німим.

Умиється світ росою,
ласкаво засяє світ.
Лише загірчить сльозою
для всіх матерів-сиріт.

СХРОН

То не оселя – дивина:
нема дверей, нема вікна.
Кругом одна глуха стіна.
Але, мій друже, не сумуй:
ти ж не якийсь там чистоплюй.
У тебе є надійний схрон,
у нім життя твоє і скон.

Я дещо «підлатаю» вам освіту
із розділу старих закритих зон
і розкажу про восьме чудо світу,
про славнозвісний український схрон[1].

Не наша в тім вина, що рідне диво,
наперекір єгипетським гробам,
у глиб Землі вгризалося тужливо...
Зате не заздрило чужим рабам!

Чудовий прихисток по всьому фронту,
він справді був міцніший за бетон,
мала фортеця нашого П'ємонту,
останній мілітарний бастіон.

Юначе! Тут мені забракне мови.
Ти уяви: жінки й чоловіки
терплять у ямі каторжні умови,
і це триває місяці, роки...

Але найвищий сенс – то їхній подвиг,
чого не знають інші чудеса.
То боротьба і смерть повстанців гордих,
їх світлоносна жертва, їх яса.

---

[1] *Схрони або криївки* – масові, добре замасковані стаціонарні земляні схованки для українських повстанців. Їх будували переважно за кресленнями, надісланими із Центрального Проводу ОУН. У виявлених ворогом схронах повстанці так само масово стрілялися, щоб не потрапити у полон. В ОУН–УПА під землею нерідко діяли керівні центри та лазарети.

ГАЛИЧИНІ

Здавалось, ніби вщухли буревії,
вже має прапор наш, та все одно
ми знову покладаємо надії
на твій залізний щит, Галичино.

Тебе одну благає Україна,
бо ти найдужча з наших скромних лав:
тебе не отруїла вража піна
і вірус псячо-мавп'ячий не взяв.

Прости нам, грішним, з нашою бідою:
напевне, відає один лиш Бог,
наскільки вже розпух перед тобою
всеукраїнський неокупний борг.

Та блуд не вічний: згинуть яничари,
а з ними вишкіри кривих дзеркал.
І засурмлять на честь твою фанфари,
і злине до небес щемкий хорал.

Вкарбуються у всі часи прийдешні
донецький степ, волинські болота...
де падали сини твої сердешні,
де билась наша спільна правота.

Галичино! Прийшла твоя година
вести нас далі – у нові бої.
Час народити Україні сина
із серцем лева й мудрістю змії.

ОДА ЛЬВОВУ

То вже історія нових епох
творила Львів для України,
неначе Спарту і Афіни
в щасливому поєднанні обох.

З давнього зошита

У наше досі малокровне українство
навіки увійшло як Божа благодать,
як гордість Галицько-Волинське королівство
і ти, великий Львове, і твоя печать.

На тлі впокорених, беззубих та безрогих
ти, лицарю, не впав у перелюбний гріх:
собі не наплодив перевертнів убогих
нащадкам на ганьбу, сусідові на сміх.

Ти як ніхто зберіг обличчя рідній мові,
проніс його крізь лиховісну круговерть.
І серце України билося у Львові,
коли вганяли Київ у клінічну смерть.

Ти не згубив ні частки власної натури,
а вибрав із планети весь набутий зміст.
Чуттям своїм і розумом сягнув культури,
найвищої з культур східнослов'янських міст.

У бій за рідний край твої рушали стіни.
Ти брата підпирав рукою вояка,
авжеж П'ємонт і... донор України –
для голови її, для серця й кулака.

Твоєї аури, офіри дорогої
не здатний оцінити лиш дрімучий «ґой».
Десь за окремий вчинок місто йде в герої –
ти, Львове, для Вітчизни повсякчас герой.

Отак віки стоїш камінним командором
на варті наших українських рубежів
та оглядаєш світ своїм недремним зором,
чи десь не сплять, не гострять вороги ножів.

О незабутній Львове – місто волі й гарту!
В часи рептильних недомовок, пантомім
ти садовив мене дорослого за парту,
живив надією і подвигом своїм.

МОНОЛОГ

Україна ще не українська.
В'ячеслав Чорновіл

Сьогодні в тебе лиш одне заняття:
за гривнею розпачлива гонитва,
та завтра вигасне тяжке закляття –
тебе захопить фронт, затягне битва.

Той фронт проляже у твоєму серці
між українцем та безпечним ґоєм,
і повертати втрачені фортеці
ти будеш знову тільки боєм.

Але спочатку, голубе, ще встигнеш
безсонні ночі в роздумах пізнати,
для себе сам чистилище воздвигнеш
і камінь покаяльної розплати.

Лише по тому трапиться це диво:
за мить воскресне вся твоя природа,
джерела милості заб'ють бурхливо
від праотця твого ясного Рода.

Так, Україна ще не українська,
ще мало думає своєю головою.
Тож хай болить душа твоя синівська,
нехай живе святою боротьбою.

ЗАХВОРІЙ УКРАЇНОЮ

Захворій Україною, захворій.
Хай без просвітку мучиться розум твій.
Хай не знає спокою душа твоя.
Захворій Україною так, як я.
І не клич лікарів, нагороди не жди –
захворій Україною назавжди.

ДАВНО ЛЕЖИТЬ ПОКІРНА УКРАЇНА

Маємо те, що маємо.
Леонід Кравчук

Ото, нарешті, ми діждались «волі»,
таке відродження тепер у нас:
перевертень у запорізькій школі
закрив єдиний український клас.

Верхи торочать: все, мовляв, у нормі,
спецслужби проковтнули язики.
Як павичі, у пишній уніформі
застигли бутафорні козаки.

Того не маємо, чого не мали.
Своєї влади досі ще нема!
Перевертні вхопили капітали,
засиділи, як мухи, пульт керма.

Давно лежить покірна Україна,
давно чекає із небес мани.
Коли і як настане переміна –
тим не морочаться її сини.

ЗМРОК

То прихвостень безодні хижий змрок.
Він близько-близько, він уже за крок.
Під музику новітньої конкісти
роззявив пащу – знову хоче з'їсти
мене і весь мій український світ.
Он, бачу, новоявлений лакей
уже схилився перед ним: «Окей!»
Ось давній звично гнеться, як лоза:
«Да-да, таваріщі, ми дружно – за!»
Ще маряться йому людські отари
і розподільники, і яничари.
Змрок оточив. Тепер на всі боки
гнуть карк лакеї і лакейчуки.
Скавчать, як пси, готові знов і знову
продати честь Вітчизни, рідну мову...

Безодня – скрізь безодня, скрізь без дна.
Мінлива тільки форма, суть одна.

ПЛАЧ ОТЕЛЛО

О, так, я мавр, я чорний ефіоп,
тугий клубок розпаленого тіла.
Мені до ваших пудрених європ
нема ніякогісінького діла.

Із вас усіх лише Вона одна
моїй душі давала дивні крила.
І в райський сад лише Вона, Вона
мене, як щедра гурія, водила.

Чи міг забути я той лик, той стан,
віддати хоч на мить той усміх, щебет?!
Моя природа, мов розбурханий вулкан,
пекельну муку вивергла із себе.

Підступний ворог Яго вбив її
моїми, нині грішними, руками...
Навколішки стою – без друзів, без сім'ї –
нікчемна жертва власної нестями.

* * *

Ми ще удвох, і солов'ї тутешні
нам шлють останні трелі навздогін.
Ми ще удвох, та знаю: день прийдешній
на краще нам не обіцяє змін.

* * *

Свиня десь квітку може знищити без тями,
ми – зрити всі, що на планеті, квітники.
Та все одно Природа грає нами,
і аж ніяк не навпаки.

МАРШ ПЕРЕВЕРТНЯ

Дайте таку мені музику,
щоб ноги в'язались у вузлику,
щоб вуха під шапку ховалися,
кишки від огиди стискалися
а мозок чманів, як у телепня, –
я назву її «Марш перевертня».

Треба такої музики,
щоб відлітали ґудзики,
щоб від її амплітуди
собака тікав до буди,
і щоб усі телепузики
враз одягали підгузники...
Годі! – кудись на белебень
помаршував перевертень.

* * *

Не тішить і мене цей дружний хор
про еволюцію, макак, спадковість,
коли поміж матеріальних форм
я тільки екземпляр і випадковість.

Що далі віз, то більше запитань,
але мовчать всілякі інститути...
І хочеться хоч зараз, без вагань,
до Господа за пазуху чкурнути.

ІСТИНА

Істина у вині.
Крилатий вислів

Ні. Істина, скажу, не у вині,
і доказом того є ви, солодка панно.
Он як ви мило поступаєтесь мені,
і пахнете, і розкриваєтесь тюльпанно.
Аж сумніваюся, чорт забирай,
чи вартий я такої нагороди –
творити з вами цей інтимний рай,
оцю найпершу істину природи.

ЯК ТАНЕ СНІГ?

На твоей бритой голове
тает снег, как на батарее.

Відеокліп «Зима»

Не знали ми в далекій Перезві,
як тане сніг на бритій голові.
А треба!..
Від цієї фікс-ідеї
аж мізки наші притомились.
Та от згадали: є в нас батареї!
Це значить, відстань нам не перепона.
Зірвали дах і – подивились,
як тане сніг на голові Гордона.

ВІН

Він одкриває тільки півлиця,
у ньому правди тільки половина.
Його ще досі тягне до «мерця»
партійно-комсомольська пуповина.

Він перетік у наш новітній час:
керує, головує – на дві хати.
Хоч сам нездара, буде вчити вас,
як треба творчо мислити й писати.

Його самого вчила КПУ,
дала і «біблію», і «молитовник»,
і «вірну ленінську» тропу,
і фах – функціонер-перестраховник.

Він живиться й росте, як омела,
шикує у «лівиці» та «правиці»,
ще й кпиться з двоголового орла –
на двоє крісел розпростер сідниці.

СЕНС ЖИТТЯ

Немає вічного «царя природи» –
Земля щораз могутнішого родить.
Закономірність

Вони покірно відійшли,
як ті невдахи-поторочі,
і вже з правічної імли
на нас не глянуть їхні очі.
Вони пішли у небуття,
еректус і неандерталець,
бо вже скінчили власний танець
на сцені вічного життя.
Чому ж тут вижили давніші –
комаха, птаха, риба, звір –
а не кмітливіші, вправніші?..
Хто режисує цей добір?
Хто поховав старих акторів,
аби не слухати докорів,
аби цю нішу для нових
звільнити від ротів старих?..
Той розпорядник, певне, чує –
заміну вже й мені готує.
Так-так, про неї він подбає
і кроманьйонця поховає,
аби у ніші гомінідів
не залишилось дармоїдів.
Аби я виглядом живим,
на ті часи уже бридким,
не викликáв будь-де, щоразу
таку небажану відразу
в нового славного «царя»,

а той плекав без тягаря
цю ноосферу, як оазу...
Хтось предковічний, незбагненний
посіяв задум сокровенний,
де кожний «цар» повинен жити,
щоб зміну вище підсадити.
Такий от рух у майбуття –
чи не єдиний сенс життя?..

НАДЬКА СТРІЛА

Тітці моїй зв'язковій Марії Палійчук

Я жінкою, матір'ю, люди, була...
тепер залишилася Надька Стріла[1].
На згадці про мене, про мій грізний хист
нервово здригається енкаведист.
Цей нелюд ганьбою позначив свій крок:
уже забирає маленьких діток.
Мій рідний синок у моїх ріс батьків,
а зараз десь плаче в руках ворогів...
Прощай, мій синочку! Прости, дорогий,
за хрест недитячий, за шлях свій тяжкий.
Прощай, бо вже мама на вівтар іде
й тобі не всміхнеться ніколи, ніде.
Та, доки світитиме сонце мені,
я буду палати в кривавій борні.
За сльози сиріток, за біль їхніх мам
я страшно всміхнуся забродам-катам.
На грудях у мене лежить пістолет,
у схованці в лісі – ручний кулемет...
Я викошу вас і спалю на золу!
Стрічайте, недолюдки, Надьку Стрілу!

---

[1] Реальна особа, що діяла в поліських районах Волині. По війні від горя за відібраним сином захворіла на сухоти. У своїй помсті не знала страху; владні та репресивні органи називали її несамовитою. Вона могла зупинити ворожу автомашину, вбити з пістолета шофера, по тому дістати зі схову кулемета й увірватися в райцентр. Там відчайдушно косила по вікнах найбільш ненависної їй установи, після чого так само хутко зникала.

ПСИ

Середньовічні алхіміки вважали,
що можна штучно створити
маленьку людину – гомункула.

Довідка

Лише на мить прислухайтесь, панове,
яка луна йде в небо вечорове!..
То, догори здіймаючи носи,
тужливо скавучать і виють пси.

Але не місяць, не зірки небесні
схиляють їх на спогади й жалі,
для зграї інші є зірки чудесні,
вони земні і сяють на Кремлі.

Та ще скажу: побачені тут псиська
такими виглядали тільки зблизька.
На відстані (пішли б вони до буди!)
всі тусувались, як звичайні люди.

Дошкульна загадка терзала вчених:
хто в біса цей покручений гунцвот?..
Чи сапієнс із партії трансгенних?
Чи представник мутованих істот?

А може, вискочив, як той фурункул,
на тілі людства капосний гомункул –
доправді, злого генія продукт,
бо надто вже відразний типус-фрукт...

Нарешті висновок ученого загалу
на грунті Біблії і «Капіталу»:
завбачливий московський суверен
таки вживляв собачий психоген
у мізки нашій братії-васалу.

Робив це довго він, систематично,
теоретично й емпірично,
впливав морально і фізично,
аж доки не створив цей вид
на свій і наш великий встид.

А той, з тавром собачого синдрому,
і досі вірним є чужому дому.
Його боїться він і любить,
за нього завше встромить зуби,
обгавкає скажено будь-кого
і навіть брата кровного свого.

* * *

Я знову йшов, я біг вві сні додому.
Холодний страх, як вітер, гнав сірому –
штовхав, благав синочка поспішати:
останній день живе на світі мати.

Я кляв свої неміряні дороги,
просив у Бога жáлю й допомоги.
Нацьковував на гадину-розпуку
новітню філософію, науку.

Та все дарма – закону не зламати:
занадто мудрий Бог, а ще й прагматик.
Не буде пільг ні татові, ні мамі:
не передбачені в Його програмі.

Прокинувся – та ж курява дорожна
і тиша-тиша болісно тривожна.
Мовчить земля і небо не озветься,
лиш скалкою вина у зоні серця...

* * *

Де розгубив я безтурботні сни?
Якої вже торкнувся таїни?
Якому богу не віддячив?..
Чому тепер отак, до глибини,
у серце ранить плач дитячий?!

* * *

Як виникло життя, його агатомірність?..
Здається, я до висновку дійшов:
життя не даність, це закономірність
за певних лиш тенденцій та умов.
Так само виникали всі передумови –
чудний ланцюг закономірних змін,
і... йде в легенду бог з лицем Єгови,
що далі – відповість уже не він.

* * *

Я українець, виріс у селі
і маю погляд особистий:
хай будуть фермери чи куркулі,
та не пани-латифундисти.

ШАНУЙМОСЯ

Шануймося, бо ми того варті!
Народне

Я встиг побачити у мареві століть
твоє сумне обличчя, Україно,
та як тебе чужа терзала хіть –
і кров твою пила, й туманила розтлінно.

Ти плакала під стогін кобз і лір,
та рідко йшла на поклики героїв:
нікчемний пес, облудний лицемір
тебе перстом смирення заспокоїв.

І ось уже прийшла година та,
коли на щедрому твоєму полі
уздрівши тільки висторчаки голі,
розреготалась чорна Сміхота.

Що ж, приз у Долі виграє не всяк:
хтось на коні, чиясь конячка мертва,
і – переможно б'є крильми хижак,
у пазурях його конає жертва...

Та Бог недовго терпить хижака,
недоторканних в Господа немає.
Щораз його невидима рука
злочинцям кігті справно обтинає.

Вкраїна вижила і вибрела з імли,
зневаживши ворожі застороги,
бо, знаю, українці вартими були
Господньої уваги й допомоги.

НОМЕНКЛАТУРА

Не вір ні чоловікові, ні жінці,
що десь у пеклі наші українці
с в о ї х не випускають з казана,
мовляв, за ноги стягують до дна.
Той, хто малює ці карикатури,
не знає нашої номенклатури.
Ця каста завше дружною була
і завше руку за своїх тягла –
як до московського тулилась тіла,
як рідна партія плекала й гріла.
Її не знищила Велика переміна,
не розігнала вільна Україна.
Все та ж колода карт поміж гравцями,
все ті ж валети, королі і дами.
Вони й потойбіч – я підозру маю –
своїх людей проштовхують до раю.

ПИТАННЯ

Світ такий, яким він виглядає,
і в той же час він не такий.

В рамках тоналю нагуаль
справді непізнанний.

За *К. Кастанедою*

Що ти залишиш людям, Кастанедо?
Новітнє філософське кредо?
Чи тільки фіґу з віртуального врожаю?
...Ну як же я, скажи, пізнаю
твою реальність *нагуаль*,
якщо відкину свій *тональ* –
сам апарат свідомого пізнання?
Та й чи відкину? Ось іще питання!

Філософ вирік, наче заповіт,
мені ледь-ледь кивнувши головою:
«Спини набутий розум, власний світ.
Ще – припини розмову із собою
та зовсім іншу застосуй увагу.
Навчись кріпити волю і відвагу.
Хоч Необмежності ніколи не пізнати –
як подорожній, можеш п і з н а в а т и».

Не хочу. Розуму і так є мало...
Ґай-ґай, спиняти ще не вистачало!
Але трапляються в житті години,
коли спиняєш з іншої причини.

* * *

Скажи, зізнайся, юносте мрійлива,
як пристрасно тобі хотілось дива.
Як солодко манив тебе казковий світ,
чарівна сила й подвиги у ньому!..
Проте чомусь лише на схилку літ,
коли вже Хронос кличе нас «додому»,
приходить геніальне відкриття,
що дивом є довкола все життя,
що нам не бракувало тої сили...
От тільки подвигів ми не чинили.

ОДНОМУ СПОКУШЕНОМУ РУСИНОВІ

Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине.
Тарас Шевченко.

Я українець, теж давно русин.
Я, дяка Богу, рясно визрів плодом
на дереві життя як слов'янин
і маю честь назватися народом.

Наш плід на диво видався чіпкий,
хоч як його трусили і стинали,
і обливали відрами помий,
хоч як морили голодом вандали.

А ти, русине, з іншого «вершка»?
Невже таки без нашої кровинки?..
То хто ти без Шевченка, без Франка,
без Гоголя, без Лесі Українки?..

І дітям скажеш на предмет рідн?,
що Україна лиш умовно з ними?
Її стражденна доля та пісні
чужі для них і лишаться чужими?

З упертістю глухого простака
ти спокусився знов чужою грою
і заковтнув з наживкою гачка,
і вийшов на «тропу війни» зі мною.

Ось чую вибухи зухвалих слів...
Та що слова – почуті, не почуті?!
Ти всіх не скаламутиш русинів,
їх не відселиш на духовний хутір.

Отямся, брате! Мир твоїм хатам!..
Наважся сам собі сказати «годі»!
Не треба більше в Україні нам
сільських республік, тіньових народів.

КОНТРВЕРСІЯ

Життя не випадок, скажу на цей предмет,
не випадковий збіг обставин.
Бо не для випадку постали
ці неосяжні міріади зір, планет.
Наївно цвіркати з-під лавки нам
чи то якимсь «по розуму братам»,
що на порядки вищого нема нікого,
хто міг би називатись Богом.
Життя із будь-яким лицем
та будь-яка його вимірність
запрограмовані Творцем,
запрограмована й закономірність.
І еволюція моя-твоя
закладена у розвиток проекту.
Тому життя є даністю, і я
скажу передусім собі, поету:
не варто паритися, друже –
стрибай, підстрибуй, та не дуже.
Так виглядає ще смішна
зарозумілість дикуна.

* * *

Напевне, тут немає таємниці:
Бог не рахує нас на одиниці,
та в кожного вселив по кату –
за всі його гріхи відплату.
А в ката добрі нагаї,
то муки совісті твої.
То вчасна противага нагороді –
твоєму пануванню у природі.

ВЕРВОЛЬФ

Чи Доля в гуморі була,
чи, навпаки, скривилась кисло,
що раптом кинула Осла
у міністерське тепле крісло.

Прийнявши цей розкішний дар,
завеличався наш вухатий:
став неприступний, наче цар,
недоторканний і пихатий.

Я – телеграму, я – листа,
у днях його шукаю просвіт:
почуйте! Справа непроста,
а в мене є ідеї, досвід...

Та хоч викрешуй триста вольт,
слабка єси, моя ти лінгво:
в Осла тепер є свій вервольф,
що означає вовче лігво.

Будь там Осел чи-то Баран,
до бункера потрібен завше
бетонопробивний таран,
а не слівце моє чи ваше.

* * *

Люди не хочуть покірно старіти
(я, зрозуміло, теж).
Люди, немов зачудовані діти,
вірять, що розум не має меж.
Онде у тиші лабораторій
знов піднімають зухвалий бунт.
Що їм твій жупел memento mori[1]?!
Це лиш проблема, для пошуків грунт.
Чи-то старіти, чи-то вмирати
ми не хотіли з давніх-давен.
І от нарешті новітні сократи,
бач, відшукали старості ген.

---

[1] Пам'ятай про смерть *(лат.)*.

* * *

Це ж треба так було домчати
з шаленою жадобою злиття
до лона, що назветься Мати,
що дасть найвищий приз – Життя.
І треба ще було вціліти,
не втративши природного лиця,
коли на тебе сипались не квіти,
а вся палітра тику і синця...
Щоб вимкнутись останнім нервом
з цієї рідної вже суєти
і, як той пес, відразним стервом
в огонь чи в землю відійти.

ГАСЛО

На Великдень сонце,
що сходить,
грає від радості.
Народне.

Ще у небі сонце нам не грало,
не вінчала нас іще земля.
Досі нищить нас отруйне жало,
досі нас гризе ворожа тля.

Зусібіч триває ще облога
наших з вами душ і рідних стін.
Досі тільки сниться перемога,
досі кличе нас тривожний дзвін.

Українець завше смертний бій мав
посеред своїх лісів і нив,
щоб його у жадібних обіймах
той чи той сусід не задушив.

Україно! В час невеликодній
правила ті самі, що й колись.
Доля пише гасло ще й сьогодні:
хочеш вижити – вставай! борись!

НЕБЕСНЕ КОЛО

Дядькові моєму Олексієві Калишуку,
який 1944 року згорів у танку під Ковелем.

Спадкоємець Германарика Вінітарій – із германо-вендського царського роду Амалів – 368 року «рушив військо у землі антів *(слов'ян)* і, коли вступив туди, у першій битві був переможений, але далі став діяти рішучіше і розіп'яв короля їхнього Божа *(Буса)* з його синами та сімдесятьма князями для остраху, щоб трупи розіп'ятих подвоїли страх покорених (Йордан. Гетика).

Як обернулося Небесне Коло
й настала Ніч (затемнення) Сварога,
нараз усе змінилося навколо:
боги покинули слов'янську Русь,
і влада перейшла до Чорнобога,
і на хресті сконав король наш Бус.

Але не вічна милість у фортуни.
Знов порух Кола, і – нова година:
ордою вдруге викотились гунни
і готів скинули на маргінес.
Інакшою не бачилась картина,
бо вже на третій день наш Бус воскрес.

Свароже Коло оберталось далі,
являло нам літа, нові епохи.
Стикалися народи і скрижалі
комусь на світлий День, комусь на Ніч,
і вже хтось мав усе, хтось – тільки трохи,
бо здав сусідам навіть рідну піч.

Нащадки готів знали генетично слов'янські щедрі землі-води. Заволодіти ними рухала спокуса. Відтак пізнали Чудське озеро, Грюнвальд і Першу світову війну, і вже останній, пам'ятний «бліцкріґ».

Білява бестія була з Дойчлянду,
шукала простору в чужих пенатах
і запустила бомбову гірлянду
під Badenweiler Marsch[1] мені у двір,
на бідний дім, що у чужих лещатах
без просвітку вже гибів з давніх пір.

Не звинувачую тебе, Свароже,
тепер уже слабкого пра-пра-Бога:
я мусив рвати сам кільце вороже
і зупинити цю ганебну Ніч.
Така мені судилася дорога –
оборонятися повік і навсібіч...

[1] Баденвейлерський марш.

Он як націлились «пантери» грізно,
готові смерть обрушити вогнисто,
але танкістів повертати пізно...
«Вперед!» – і мить скінчиться вічним сном.
За їхні смерті фюрер особисто
когось вшанує Рицарським хрестом.

1944 р. у невдалій операції під Ковелем відбулась трагічна для Червоної Армії бронетанкова битва з гітлерівцями. По її закінченні для похоронних команд відкрилось моторошне видовище. Те, що було людьми, стало шматками сплавлених з металом тіл. Як повідомляють хроніки, Ставка ВГК розформувала 2-й Білоруський фронт, його вищих командирів понизила у званнях та посадах і разом з особовим складом передала 1-му Білоруському фронту.

Йому не побажаєш землю «пухом»,
небесне царство теж не обіцяли.
Росли могили з кожним кроком, рухом –
звичайні, братські: це ж не генерали!
Росли повсюди й менші могилки́
через чиїсь великі помилки́.

І зойкнула Земля – найперша мати,
здригнулася, запричитала слізно:
«Невже за мене варт себе вбивати?!
Чи так уже вам, діти мої, тісно?..
Мені вже сняться сироти і вдови.
Молю: навчіться мирної любови!»

Я з острахом запалюю ці свічі
(хіба ще мало «там» було вогню?)...
І подумки свій ирій бороню:
що б не складалося у потойбіччі,
я дядька од заброди відокремлю –
вони по-різному любили Землю.

ТАЛАНТИ І БОРГИ

Диптих

1. Монолог повстанця

Слова, слова, як пта́хи навесні,
злітаються до мене звідусюди
і просяться у вірші, у пісні,
обсіли голову, здіймають груди.
Якась хвилина – і моя рука,
змахнувши ката Сталіна до біса,
таки рішуче відставляє кріса
й поспішно дістає записника.

«Ой у лісі, на полянці
Стояли повстанці,
Посходились до потічка
Вмиватися вранці...

Декотрі ся повмивали,
Декотрі ще мали –
Більшовицького нападу
Ся не сподівали.

Кулемети терескочуть,
Мов ті накажені...
Крикнув сотник Соловейко:
«Хлопці, я ранений!»

Упав Орел, упав Корінь,
Упав Соловейко,
Крикнув: «Слава Україні!
Будь здорова, ненько!

Будь здорова, дівчинонько,
І ти, рідна нене,
А ти, славна Україно,
Не забудь за мене».

Наш сотник мав таке ліричне псевдо,
бо ліпше меду був для нього спів,
але найвище він поставив кредо:
звільнити рідний край од ворогів.
За ним вохіть пішли всі наші хлопці,
і, видить Бог, не схибив ні один.
Їм на кривавій праведній толоці
висока честь звела високий чин.

Мої герої, славні побратими,
не набагато я вас пережив:
оточений прицілами чужими,
повстанську честь востаннє захистив.
Я в цю годину – сонячну, чудову –
поставив хрест на власному житті,
а зараз тихо починаю мову
з ясними небесами в забутті.

2. Священний борг

І розчинилися господні двері,
коли від прикарпатського села
злетів пісняр у світ тонких матерій,
де Україна душу берегла
й одвіку розвивався, ріс «еґреґор» –
народу нашого рушій і щит,
який судив і судить кожне «еґо»,
який виносить пам'ятний вердикт.

Субстанція, складна для розуміння
(її не «розжують» учителі),
дає таланти, розум та уміння,
щоб їх ти втілив на своїй землі.
Але якщо свій дар, свою дорогу
ти здав чужинцям, навіть ворогам,
закон повернення святого боргу
постукає тобі, твоїм синам.

Усіх без винятку від самого зачаття
вкриватиме одна злощасна Тінь,
як чорний пил, як родове прокляття
на невідомо скільки поколінь.
А тим зоря засяє веселково,
хто не змінив обличчя на чуже,
хто у своїй оселі рідне слово
і українську душу береже.

ОБРІЙ

Балада

Він таємниця, зваба, навіть смерть,
але не пастка, не міраж пустині,
його мінливу, неприступну твердь
ніколи не уразити людині.
Він без упину посилає клич,
мов дальній фронт невидимих облич.

Який поманювач!.. Та щось ховає,
бо завше дражнить, завше відступає.
І так уже десятки тисяч літ
він піднімає з печі цілий світ:
«Пізнай себе, наскільки ти хоробрий!» –
...О, цей магічний мерехтливий ОБРІЙ!

Все. Годі. Нащо мріяти дарма,
для мене обрію того нема:
як тільки перші зорі підступають,
за ними інші миттю виростають.
Але... це теж насправді обрій,
лише незвичний, сподіваюсь, добрий.

Безмежний Всесвіт оточив мене
космічною рухливою стіною.
Так, знаю, що ніхто не осягне
його глибин і думкою людською,
ба навіть мріяти про це не можу.
Тоді чому я розум свій тривожу

і заздрю, заздрю всім отим «братам»,
що знають більше, аніж знаю сам.
Де ви – зелені, сірі розумахи?..
Я так уже багато чув про вас.
Які б ви не були – примати чи комахи –
люб'язно привітаю: в добрий час!
Та ви не чуєте, а може, я «в ігнорі»?
Гай-гай, дивись, яка у вас пиха!
Чи вам Земля, неначе лепрозорій,
чи боїтеся нашого гріха?..

Ет, мабуть, ви самі ще хуторяни,
і завтра відкриватиму вас я.
Відтак дізнаєтесь, хто ми, земляни,
яку мораль сповідує Земля,
що в намірах не маємо лихого
і не тікаємо в таємний схов;
нам непотрібна інша «свіжа кров»,
тому не викрадаємо нікого.

Та всі сценарії можливих стріч
змела, як пух, самоуправна ніч,
і в голові без явної причини
враз літописні виникли картини.
Ось бачу: мій волинський рідний обрій
уже втрачає загадковий вид –
потворно почорнів од кінних обрів,
які несуть кривавий геноцид...

Прокинувся: ото були порядки!
Уже віками звичні до негод,
не знали поневолені нащадки,
що їхній пережив колись народ.
Історія ж не терпить невідомість,
тому немає спокою мені,
бо компенсатори на підсвідомість
ще досі тяжко тиснуть уві сні.

Тепер я знав, що думав археолог,
і уявляв його душевний стан,
коли він одкривав той біль, той молох,
у похованнях знищених селян...
O tempora, o mores![1] ...Милий Боже,
нам Україну, цілий світ храни! –
хай ця молитва-пісня допоможе
мені владнати неспокійні сни...

Наш курс на Сіріус[2]. Я літописець,
звіряю хронозаписи систем.
Графічні знаки тчуться, наче ситець,
довкола методів, об'єктів, тем.
Весь екіпаж, мов оповитий чаром,
давно перебуває уві сні.
А я ще «бігаю», та незабаром
настане час вкладатись і мені.

---

[1] О часи, о звичаї! *(лат.)*.
[2] *Сіріус* – подвійна зірка в сузір'ї Великого Пса.

Усіх кладе нас подорож далека,
і протиставити нема чого.
Уже здолали півтора парсека,
лишилось трохи більше одного.
Великий Пес від зоряного світу
свою доньку одвіку там стеріг,
та є у нас нагрудний оберіг –
знак ялівцю на фоні хризоліту[3].

Дивлюся у безмежжя чорноти:
десь там є острівці життя, брати,
що, як і ми, давно плекають розум.
Є ниви, ріки, сонячна блакить,
завінчані в поезію і прозу.
Тому так звабно онде мерехтить
і кличе на діла сміливі, добрі
ясними зорями новий наш обрій.

[3] У середньовічних астрологів ялівець і камінь хризоліт уособлювали зірку Сіріус.

КОСМІЧНА ОФЕРТА

Поема

I

Десь розчиняється туманна ніч.
Десь паленіє день у повній силі,
і припадають до чутливих пліч
такі жадані прохолодні хвилі...
А ще хтось поруч, з острова чудес,
натхненно і неописанно
своїм божественним сопрано
перекладає музику небес,
мов кличе до солодкого причастя
тебе для повної картини щастя...
Але я в Космосі. То вибір мій і шлях.
То місія без тилу, без кордону.
Я прокидаюся у зоряних вітрах,
я мешканець реліктового «фону».
І, може, десь там, на високому «щаблі»
мій брат по розуму вже у́мішку ховає:
«О, гляньте, Ярос із далекої Землі
таки на скромному своєму кораблі
шукає те, чого Земля не знає!»
Авжеж, я пошуковець, капітан,
і нині сам чергую у дозорі,
дивлюсь на боліди, комети, зорі,
а прилади обстежують мій стан.
Весь екіпаж застиг в анабіозі,
лиш я один готовий по тривозі
задіяти ситуативний план.
Ми справді власними ногами,

на поклик власної душі,
у Космос вийшли за знаннями.
Нас не вели «товариші».
Ми не пишаємось у листі лавра:
наш «Хронос» – перший зореліт –
земних ще тільки десять літ
верстає шлях до зірки А-Кентавра.
Та рідне Сонце вже, як світлячок,
ледь-ледь видніється межи зірок...
А брат по розуму, легкий на згадку,
вже тут реально посміхається мені
простою голограмою спочатку,
затим у всій своїй барвистій голизні...
Усміхненим і відлетів одразу,
немов сюди являвся для пока́зу,
щоб я, бува, чогось не втнув
чи язика не проковтнув.

II

Умовний день останню б'є годину,
а я ще не сплатив йому данину,
веду розмову на складний предмет.
Але вона не буде діалогом,
колись іще якийсь анахорет[1]
міг так сердечно розмовляти з Богом.
Ти, Всесвіте, і твій коловорот –
мов загадка од сфінкса неземного.
Хто ти єси? Постав заради чого:
сам по собі чи для своїх істот?
Мені не все одно, їй-право,

[1] *Анахорет (грец.)* – самітник, відлюдник.

і через те дізнатися цікаво,
хто я тобі сьогодні й тут:
побічний? проміжний продукт?..
Ні-ні. То недоречне запитання –
таких думок у мене більш нема.
Я знаю: розвиток, жага пізнання
мені дісталися від тебе недарма...
О Всесвіте! Я не хробак із гною:
щоб не судилося – тебе не розлюблю.
Мани і клич своєю таїною,
терзай мій розум – вічно, без жалю...
Та раптом гість, уже знайомий,
граційно приземлився, наче птах,
у всіх своїх мінливих кольорах
і в спосіб нам уже відомий:
– Вітаю землянина-молодця!
Які ж у нас гарячі є серця! –
Велично всівся, мов на троні,
та заплескав мені в долоні.–
То кажеш, не хробак із гною?..
Вражаюся твоїм високим почуттям,
твоєю вірністю крутою.
Таке я називаю відкриттям
і на твоє палке «люблю»
кажу своє тверде «хвалю».–
Та я не зм'якнув од його оцінки:
бо досить чітко в ній відчув
нещирі нотки, зверхності відтінки,
тож гостя злегка «ущипнув»:
– Це добре, що ти мило посміхався,
а то вже дехто з наших сумнівався,
чи маєте ви губи і роти,

чи далі можете рости.
Мовляв, тому ви недомірки,
що родитесь лише з пробірки.
Найбільше управлялися фантасти:
казали, пісно-голий інтелект...
Але тепер це можемо відкласти.
Всміхайся далі! Мій тобі «респект».
Одначе так нечесно розважатись:
є інформація лише в гравця,
і нічогісінько – у «молодця».
То, певне, час, голубчику, назватись
(тут я не можу хутко «підрости»).
Скажи мені, що за проява ти? –
А він не справився із дискомфортом:
як головешка, миттю почорнів.
Тоді злетів, на мене глянув чортом
і – зник у просторі без жодних слів.

III

Я марю?.. А ще гірше буде завтра.
Докладну діагностику мерщій!
А може, розбудити психіатра
в незвичній ситуації такій?
Та «Діагностик» виконав завдання
і тут же видав результат.
Нема причин для хвилювання,
є кілька ко́рисних порад:
у всіх поєднаних діапазонах
пізнати світ космічної краси,
в настроєних тонах і обертонах
послухати космічні голоси...
Був «Хронос» і програми під ідеї,

був я, готовий до всіляких див,
тому за мить налаштував дисплеї –
і Всесвіт мов заграв, заговорив.
Он у Кентаврі, схожа на рибину,
що на всю велич випростала спину,
зависла Альфа розписом рудим.
Там – ореолом біло-голубим
обвився Сіріус яскравий.
Чудесні кольори оправи
обрав собі зі світлової гами
диск, що довкруж спіралиться гілками,
Туманність Андромеди – наш сусід.
А ген – зелений малахіт
розсипала Туманність Крабовидна.
Дивлюсь – Метелик крила розпустив,
у нього доля незавидна:
вважай, своє у Всесвіті віджив.
Оно – як óплодні, висять тумани,
а в них напівоголені «каштани»,
то залишки вже іншої зорі.
Хтось вишню розчавив у пустогрі?
О ні. Так виглядає зона
туманностей мисливця Оріона.
А то – вже діаманти, мов пісок...
Ну хто сильніше здивував би гостя,
аніж кулясті скупчення зірок
у щедрому сузір'ї Змієносця?!
Тепер нам подарує мить відради
веселий гурт зірок-сестер – Плеяди.
І що за сила, граючи, звела
химери у туманності Орла?
Стій-стій! Хвилинку, Яросе, а це?..

Таке чітке й просвітлене кільце!
Галактика Сомбреро зветься.
Он-он – багряний блиск Душі і Серця
(туманностей нової таїни).
В Касіопеї містяться вони
і, не спиняючись, на всі боки
активно творять молоді зірки.

IV

Ну ось, нарешті... З невідомих місць
до мене завітав цікавий гість.
Постав миттєво. Безперечно,
телепортацію застосував.
Скажу, він привітався гречно
й одразу приступив до справ:
– Я з нашої галактики – М-Шляху.
А звуть мене Істен Арань.
Даруйте, наш старий слуга дав маху –
не виконав складних завдань:
його модель вже застаріла,
бракує гнучкості ума і тіла.
Щоб укріпити сіть передову,
ми нині розсилаємо нову,
але до вас не встигли як на те:
далеко ви, земляни, живете.
ЛК стеріг периметрову сіть.
Він добре бив слугу чужого
не менше двох тисячоліть,
але як дипломат не вмів нічого.
– А ми шукаємо по розуму братів!
Хіба таке відкрити я хотів?
Невже й у вас, розумників, є ворог? –

Й Арань одразу відказав суворо:
– Так, є. Наш ворог – вид членистоногих,
на жаль, і не дурних, і не убогих.
Ми один одному бридкі істоти,
ні в чому «за», у всьому «проти»...–
Арань що в профіль, що анфас
помітно схожий був на нас.
Ну, правда, більша голова –
у нього лоб як наших два;
великі очі молодечі
та менші руки, вужчі плечі.
– За що ж воюєте? – своєї гну.–
За території? сировину?
– Е, ні... Цього добра є скрізь доволі.
Тут не поможе ні угода, ні дільба.
Іде на кожному новому полі
міжвидова нещадна боротьба.
Ми не даємо більшістю їм стати.
щоб не скортіло нас перемогти.
Так, незважаючи на біль і втрати,
оберігаємо від них світи.
Де буде розум, завше буде й сила.
Такий закон для нашого буття.
Мабуть, сама природа запустила
на боротьбі засноване життя.
– У вас лиш кіборги солдати?
– Атож. Але бувають «вищі» втрати –
на рівні командирів і штабів.
Це втрати переважно на кордоні,
у сутичках передових загонів.
Масштабні війни «вищих» ворогів
тут, у Галактиці, бувають рідко...

– Я зрозумів це досить чітко.
Найбільші втрати всіх – економічні.
Та ще побачив я проблеми вічні:
за Розумом довжезний хвіст злоби.
Чого дитину вчить суспільство, мати?
Чому так досі важко поєднати
ідеї совісті і боротьби?
Який прогноз? Що буде далі?..
Поки що всі недосконалі.
Я сам недавно вашого бійця
їдюче підкусив за «молодця».
Але скажи конкретними словами:
ви на Землі чи близько нас були?..
Чому не спілкувалися із нами?
Чому ніколи не допомогли?
– Авжеж, у вас ми іноді бували
і навіть чули український спів.
А от чи десь допомагали –
я залишаю без коментарів.
Узагалі тубільців пересічних
не обертали ми на підопічних.
Інакше геть спотворили б усіх,
неповноцінними зробили б їх.
Нагородили б комплексом підвладних,
слабких, несамостійних, безпорадних.
Це гальмувало б їхній власний рух,
а разом і людській природний дух.
– Дали б хоч трохи знань практичних...
– Для воєн релігійних, політичних,
колоніальних та етнічних?..
Допомогли б – і все, дивись, готово:
модернізація пройшла чудово!
Та ліпше пригадаймо Хіросіму

і Нагасакі, і Чорнобиль, Фукусіму.
То чи не досить власних знань? –
докірливо спитав Арань.–
Від самої колиски до могили
ви мали бога, янголів, святих –
хіба замало «вищої» вам сили?
Чи рідко ви зверталися до них?
– Здаюся, справді логіка залізна.
Страшною може бути даровизна.
Ще – від чужих модернізацій
короткий шлях до резервацій.
Але чомусь ви гаєте свій час:
якась-то справа привела до нас?
– Авжеж. Немає жодного секрету:
все про доцільність вашого проекту.
І тут пояснення мої короткі:
великий ризик вашої дороги.
Ймовірність нападу членистоногих
сягатиме шістдесяти відсотків.
На «Хроносі» ж архаїка-щити,
а ми не встигнемо допомогти.
До Альфи вам не долетіти,
бо стільки «Хронос» ваш не проживе.
Та хоч би і вдалась, на диво, путь,
одержите одні салюти, квіти.
Нічого там Земля не увірве:
одні не мають, інші не дадуть.
– Он скільки бід назвав ти нам, Араню,
я вже морóчуся і лихоманю...
Це ти сказав, мабуть, як фахівець,
але чи є ваш спільний рішенець?
– Так, Рада має кілька варіантів.
Ось перший, найпростіший з них:

ви на своєму «дебютанті»
самі, без комплексів земних,
спокійно повертаєтесь додому.
Якщо організуєте по тому
агіт-ганьбу чумі членистоногій,
ми вам дамо доступних технологій.
Оферта[1] друга вам од Ради:
ми всіх приймаємо назавжди.
На вас чекає все, що є у нас:
світ розумових і духовних практик,
мандрівки до зірок, галактик.
Ми вам продовжимо для цього час.
Усе для творчих пошуків і злету
одержите негайно. Ще додай:
на вибір місто, острів або край,
а схочете – незайману планету.
Є третя...– гість на мить затнувся
і – приязно мені всміхнувся: –
Для особливих добровольців,
давно залюблених у Космос хлопців... –
Ось як постала кожна та оферта,
на чому визріла, на що оперта!..
Істен Арань читав мої думки
і так люб'язно грав у піддавки.
Він знав усе про наш астровояж
і те, що мій добірний екіпаж
колонією стати був готовий,
якщо це диктуватимуть умови.

---

[1] *Оферта (лат.)* – в цивільному праві пропозиція однієї особи іншій укласти угоду з докладним переліком усіх її умов.

V

Я сам собі мов неприродний.
Мене проймає піт холодний,
палають очі, серце жебонить.
І час стиснувся, як пружина,
бо вже ловити доленосну мить
приходить мукою твоя година.
Вона вже тут – проси чи не проси.
Он тане ніч, а спокою немає...
В душі сп'ялись два різні голоси,
і кожний власне право заявляє.
Такий у мене карб, така вона,
не знати ким рокована година:
з одного боку манить таїна,
а з другого – тримає Батьківщина.
Спокуса, що дражнила стільки літ,
сьогодні владно закрутила мною:
то заіскрить, то тягне, як магніт,
то кличе, то лякає чужиною...
Тим часом корабельний «Вартовий» –
програмний пес сторожовий –
за знаком «Діагностика» сухого
от-от своє завдання увімкне:
в момент позбавить прав мене
й наступного розбудить чергового.
Та я начхав на свій критичний стан
і розбудив півтисячі землян.
Їм сам Арань від імені гарантів
назвав короткий список варіантів.
Усі були на нервах, та не злі,
усі чекали рішення Землі.
А я почав поволі оживати,

мов позбавлявся моторошних снів.
І згодом твердо міг собі сказати:
вже все минуло – я перехворів.
Така чудесна сталась переміна,
немов одвів з-перед очей гілля.
І я зрадів: перемогла Земля!
І я зрадів: перемогла Вкраїна!
А тут ще добрі вісті надійшли
од Всеземної спілки корпорацій:
«Негайно повертайтеся: знайшли
портал міжзоряних комунікацій».
Ти ба, як справно увімкнувся «тил»!
Щось вельми хутко вихід відшукали.
Підозрюю, Арань доклав тут сил,
бо на поверхні не лежать такі портали.
Та все ж розвіялись тяжкі думки,
і ми від нашого почули агронома:
«Лягаймо знову спати, земляки,–
прокинемось, як огірочки, вдома».
Я ж, посміхаючись собі у вус,
проклав новий, уже зворотний курс...
І враз мене діткнуло до живого:
ех, жаль, надовго зник Арань!..
На теми Всесвіту я мав до нього
ще так багато слушних запитань.

Травень - червень 2011

ПЛЕБІСЦИТ

У звірів то було. Під лісом, край луки,
йшов плебісцит: програму обирали.
Там яструби, ведмеді, рисі та вовки
за демократію агітували:

– Це буде стимул нам, енергія, запал,
весна талантам – розвій для народу.
– Тоді розкриє кожен свій потенціал,
бо матиме омріяну свободу.

Зненацька: – Ме-е-е... кахи-бухи, плям-плям,–
то вийшов Цап, старий і пелехатий:
– А нам – простим куріпкам, козам та зайцям –
чого від демократії чекати?..

І пояснив йому тепер люб'язний Вовк:
– Програма наша – не потрапити за ґрати.
І щоб ніхто від диктатури не замовк,
щоб ти мав «право голосу» – кричати.

Та перцю вкинула нечемна Рись:
– Що, дурню бородатий, нам торочиш?..
На волі – швендяй де завгодно і пасись.
На волі – буцай, мекай, скільки хочеш...

А поруч убивався від почутих слів
маестро Шпак і кляв усі програми:
він сам жагуче демократії хотів,
але, дивак, не вкупі з хижаками.

ОДА СВІТЛУ

Найперша причина, найперше мірило
Того, що душею зростало і квітло,
того, що мене як людину створило,–
божественне диво, божественне Світло.

Така його сутність, таке моє кредо,
а я не співець бовванів, не іконник.
Живе у мені незнищенний мій предок,
у Світло залюблений сонцепоклонник.

Я вдячний йому за живу світломову,
за перли нетлінні «Світ», «Світоч», Світанок»
і ще за вервечку мою веселкову
із рідних світлин, світлячків та світлянок.

О Світло, о владо незмірно висока!
Ти правиш світами, ти їм даєш їсти,
співавтор життя і творець мого ока,
предтеча усіх моїх правил та істин.

Зіткнулись в колайдері частки шалені –
здається, вже близько п'янка перемога,
та хай там хоч скільки мудрують учені,
для мене ти завше є «часткою Бога».

Я бачу тебе у космічному леті,
я бачу тебе на Землі в різноцвітті
і мовлю: дай, Боже, щоб нашій планеті
так доля світила, як сонце в зеніті.

Дай, Господи, мудрості яйцеголовим,
зішли відчуття небезпеки та міри.
Дай розуму кесарям замість полови,
щоб нас не поглинули «чорнії діри».

ДИЛЕМА

Гораціо, на небі та землі
багато є такого,
що і не снилось
нашим мудрецям.

Вільям Шекспір.

Всесвіт наш не пов'язаний з Богом,
просто так собі взявся з нічого;
так собі виник і простір-час –
пан Стівен Хокінг запевнив нас.

Бачите, як чоловік зняв дилему?
Божі дива на свої замінив,
тим і нащадкам не залишив
клопоту далі вивчати цю тему.

А людству ще жити ой скільки літ!
І має забути про це питання?..
Такої хвороби не знав іще світ
за все трудове своє існування.

Вірю, завтра інший Стівен прийде
з більшим набутком від Розуму й Духа.
Гляне вибагливо, хто з нас і де
вищі ідеї тлумачив та рухав.

Може, всміхнеться у вус: «Ну й дивак!»,
та не осудить: «Яка ахінея!»,
а лиш оцінить твій труд, певно, так,
як оцінив ти модель Птоломея.

Онде на Місяці наші сліди,
нині мудрець одягається в смокінг,
чом же не хочу я, аби завжди
рацію мав архівчений пан Хокінг?!

У Бога всі рівні: я, він і ти.
Бог проти черствості і глухоти.
З Богом увечері, з Богом і вранці;
без нього ми, як скорпіони в банці.

Зовсім одні, без «розумних братів»,
осиротіли б земляни сьогодні,
кинувши Бога в космічній безодні
посеред голих, мовчазних світів.

З юрби легковірних давно я вибув,
мені підозрілий «Великий Вибух».
Тож обираю для перестороги
«Великі Роди», «Великі Пологи».

Вищі ідеї керують людьми,
досі дилему не зрушили ми.
Тим-то із Хокінгом, а чи без нього
людство надалі лишається з Богом.

ДАРУНОК

Наш організм – то не лише вода:
у ньому також рветься там, де тонко.
Тоді і виникає та біда,
оте страшне і нездоланне «онко».

Як раптом здаленів пташиний спів!
Як спорожнів мій світ і край, відколи
не стало майже враз товаришів –
і Валентина, й Віктора, Миколи!

Ось чую голоси звіддалеки?.
Вони відлунюють у мене в хаті.
Я знаю: то голосять розпочаті
і недописані живі книжки.

По тому – роздуми тяжкі, нестерпні...
О, не втішай мене, що всі ми смертні,
що помирають землі, води, зорі,
не тільки ми, зістарені чи хворі!

Таким і є життя – моє, твоє.
Це так природа жорстко нами грає:
дарунок найдорожчий всім дає,
а потім, наче цяцьку, забирає.

ВУЛИКИ

Як би не гнули ви, люди, горби,
маєте знати без всякої школи:
є найдешевші у світі раби –
то одержимі роботою бджоли.

Всі без претензій: вікно їм – льоток;
світ... хіба є в трудовій коловерті?
Корму лишіть їм до перших квіток,
щоб не накинути свій тридцять третій...

Раптом злилися тумани в імлу:
з неї посунули, наче з могили,
ті, що слухняну людинобджолу
у головах своїх довго носили...

Ви ж пам'ятаєте, як це було,
як погуляли тут палка та бублик
і як стихійно повстало село,
бо не хотіло втискатись у вулик.

Схоплююсь, мов за тривожним дзвінком:
– Годі! Прокиньтесь, брати-українці!
Бачите – вулика з тим же льотком
кожній родині вже роблять чужинці!

П'єси

Твори різних років

БРАНКА ЧОРНОЇ ЗОРІ

Вистава для середнього шкільного віку у 3 діях, вісьмох картинах

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Юнка
Надійка
Галя
Василь
Інші учні
Професор Циркуль
Володар Чорної Зірки (Невідомий)
Донька Володаря
Помічник Володаря
Дослідник
Наглядач
Мешканець Чорної планети
Астронавт
Роботи 1 і 2
Пес Рябко

ДІЯ ПЕРША

Картина перша

Сутінки. На відкритій веранді стоїть замріяна дівчина років 12-13. Раптом перед нею з'являється невідомий чоловік з невиразним обличчям у схожому на чернечу хламиду одязі.

ЮНКА

(злякано)

Ой, хто це?

НЕВІДОМИЙ

Я чарівник, я цар на дивнім троні,
лиш підійди і мовчки похили
свою голівку на мої долоні -
усе зроблю, не зчуєшся коли.

ЮНКА

Невже, невже за кроків кілька
я бачу постать цього чоловіка?..
І страшно як! Мов хтось суворий
«не йди, не йди» мені говорить.

НЕВІДОМИЙ

Хто ж неволить?!
То – прощай!
(Робить крок назад).

ЮНКА

Зачекай!..
Це, певне... певне, я вагалась.
Незвично – тому й налякалась.

Невідомий знову повертається обличчям до дівчини. Юнка підходить ближче, марно вдивляється у його непроникливі очі та, нарешті, кладе голову на простягнені долоні. Тієї ж миті вона глибоко зітхає і безвільно повисає на руках прибульця.

НЕВІДОМИЙ

Гей, слуги!..

(З'являються два пронумеровані роботи. Подають гудкові сигнали готовності).

Беріть цю ношу! З нею прямо
На Чорну Зірку, в Тихий Замок,
дев'ятий сектор, відділ Зет -
найвища обережність і секрет!

РОБОТИ 1 і 2

Команду прийнято.

Роботи з Юнкою на руках виходять. Із-за куліс долинає собачий гавкіт.

Завіса

Картина друга

Ранок. У кабінеті за столом сидить професор Циркуль, щось пише. Позаду нього на дошці якісь креслення. Чути несміливий стукіт у двері.

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ

Увійдіть.

До кімнати заходять дві дівчини – ровесниці Юнки.

НАДіЙКА

Добрий день...

(Відразу починає плакати).

ГАЛЯ

(схвильовано)

Даруйте, дорогий учений,
важливу справу маємо до вас:
погляньте у вікно, під клен зелений, -
там, без одної, тужить весь наш клас...

(Галин голос переривається).

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ

Сідайте, заспокойтесь. Помаленьку
мені про все докладно розкажіть,
чому всі журяться і плачуть потихеньку,
а та «одна» – що? Радісна стоїть?

ГАЛЯ

Ой, знову почала не так, як треба,
вже пес Рябко ясніше б розказав,
бо той очей не відрива од неба,
мов слід злочинця саме там пропав.
Так от: сьогодні пізно як ніколи,
забігли ми до Юнки, щоб гуртом
іти на консультацію до школи,
та тільки...

(схлипує)

уже не бути нам разом.
А зникла, бідна, вчора, як смеркало,
і з дому не виходила... Отак:
жила-була відмінниця й не стало...
О, хоч би слід, хоча б єдиний знак!!

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ

Гм, достоту неприємна чудасія,
однак запевню вас: вона жива,
знайдемо дівчину. Є вся надія,
що хутко справдяться мої слова.
(На мить задумується, затим пожвавлюється).
То, кажете, собачка тільки й робить,
що носика до неба зводить?
(І вже серйозніше).
Ось що: мені потрібен пес – негайно.
Ще – фото дівчини, її недавня річ.
Усе для досліду, звичайно
(повертається до зали),
щоб освітити цю туманну ніч...

Завіса

Картина третя

Лабораторія. На стільчику стоїть пес Рябко, оповитий кольоровими дротами, що сходяться на клемах якогось апарата з екраном. Поряд на столі колби, пробірки, на стінах – таблиці. Професор якийсь час розглядає паперову стрічку, що звисає з апарата, по тому рушає до телефону і набирає номер.

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ

Алло!
Привіт, мої чарівні друзі!
Не буду вас тримати у напрузі
(затуляє долонею слухавку),
хоч трохи втішу їх, насамперед дівчат,
(знов у слухавку)

скажу: є цінний результат.
(Слухає).
Так-так. Нікому переваги –
чекаю всіх із вашої ватаги.
(Підходить до собачки
і гладить його по спині).
О друже людства! Славний роде,
як довго дякують тобі народи,
а все ще не вичерпують похвал!..
Ось та безмежна відданість, запал
мені сьогодні підняли завісу
і вивели на стежку серед лісу,
перенесли за голий перевал...
(У двері стукають. Професор відчиняє.
Заходять Галя, Надійка, Василь
і ще два учні).
Сюди, будь ласка. Далі, далі...

УЧНІ

Добрий день.

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ

Здорові будьмо!
...Тільки ми не в залі,
а тому вибачте за те, що тісно
і не для кожного знайдеться крісло.
(Хлопці дякують і відмовляються.
Дівчата сідають).
Увага!
І астрономи, й купи їхніх плівок,
сліди від незнайомих нам кінцівок

та рештки особливих газів,
яких немає в Сонячній сім'ї,
засвідчують у кожнім разі,
що побували гості не «свої».
(У всіх зривається вигук подиву).

ВАСИЛЬ
То що – виходить з розрахунку:
шукати треба нашу Юнку
десь поза межами Землі?

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ
О, саме так: за межами Землі.

ВАСИЛЬ
Пропала Юнка.

УСІ
...Ох, бідна Юнка!

ПРОФЕСОР ЦИРКУЛЬ
Спокійно! Хто сказав – пропала?!
Вона жива. І чує хай Василь:
ми знаємо, куди дорога пролягала,
дорога зміщених ес-бета-хвиль.
А цього досить вам,
останнє – таємниця.
Затямте ще таке насамкінець:
коли часами туга заятриться,
не плачте, не зворушуйте сердець,
бо гірше буде Юнці – там, далеко...
(Випростується).

Тож лучче в колі ви себе зімкніть
і думайте, що Юнці дуже легко,
настирно уявляйте це собі,
яка вона і дужа, і завзята
у помислах та в боротьбі...
Ось так, чудові хлопці і дівчата,
ви помахом телепатичних крил
пошлете їй частинку власних сил.

ВАСИЛЬ

Ви чули, що сказав професор іменитий?..
Тепер я знаю, друзі, що робити:
ми звернемось через ефір, газети
до учнів області, країни і планети,
нехай вони у коло всі стають
і разом Юнці допомогу шлють.

Завіса

ДІЯ ДРУГА

Картина четверта

На Чорній Зірці.
В Тихому Замку.

У схожій на камеру кімнаті сидить Юнка. Голова її під обплутаним дротами ковпаком. Біля дівчини клопочеться над якимсь апаратом одягнений у скафандр із темними окулярами Дослідник. Ось він вимикає апарата – знімає з Юнчиної голови ковпака.

ДОСЛІДНИК

Все... Годі. Час нам відпочити.
...То як ви почуваєтесь тепер?
Чогось бажаєте? Не важко говорити?
Чи знову бачили танок химер?..

ЮНКА

О, дякую. Ви ліпше запитали б,
куди я нині прагну, як болить
усе живе од вашої потали,
що отруїла кожну мою мить.
...Досліджують мене. Мене вивчають,
заплутують у пасма різних пут
(рвучко відкидає від себе шнура),
а совісті не мали і не мають –
такий предмет їх не цікавить тут.

ДОСЛІДНИК
(мовби й не чув)

На тому я пішов. До зустрічі. До завтра.
Коли щось трапиться, негайно подзвоніть.

Дослідник виходить. Юнка якусь мить щось гарячково обмірковує, затим кидається йому вслід. Тут же лунає сигнал попередження, і... з раніше непомітних бокових дверей з'являється Наглядач – теж у скафандрі з темними окулярами.

ЮНКА

О, всюди варта!
Куди не глянь –
сидить, лежить, стоїть...

НАГЛЯДАЧ

Спинись, безумнице!
Як завше,
Там, за дверима, все, що є,
усе – повітря і проміння – н а ш е,
запам'ятай, чужинко, н е т в о є.
Воно нас живить, а тебе уб'є.

Наглядач зникає. По хвилі, теж у скафандрі з темними окулярами, заходить Донька Володаря.

ЮНКА

Ти звідки?.. Хто?

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ

Володарева донька й більш ніхто.
...Тобі, напевне, нудно тут валятись:
нема з ким пустувати, гратись?
(Сідає).

А от скажи: це правда, що у вас,
коли потрібно поновити сили,
беруть якийсь предмет і – раз...
(робить красномовний жест)
у середині тіла утопили.

ЮНКА

Ні. Не так.
У нас харчі – то не предмети. Речовини (!),
приємні нам на запах, вигляд, смак,
і, перш ніж «допливуть до середини»,
зволожаться, подрібняться на мак.

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
А що то означає «мак»?

ЮНКА
Є у нас...
таке собі дрібне насіння.
А як харчуються у вас –
либонь, і ви живі створіння?

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
О, ми це робимо вві сні,
по всіх турботах, всякім ділі,
як лежимо в природній рідині,
для чого й пори маємо на тілі.
...Ви шкіру не міняєте? Роками?

ЮНКА
Авжеж міняємо. І з голови до п'ят,
лиш непомітно....

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
Ха, «непомітно»!..
З нас вона летить шматками
напередодні новорічних свят.

ЮНКА
Що не кажи, а різні ми з тобою.
Сама природа нас обох різнить,
проте – за формою, не за метою,
бо рана в кожного однаково болить.
Бо прапор честі стогоном кричить

над будь-чиєю головою.
Лиш вух собі не затуляй
та іншим глухнути не дозволяй...

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
Мені шкода тебе, їй-богу,
але ж яку подам я допомогу?!

ЮНКА
(продовжує свою думку)
Не стане прапора – нещасні я і ти,
і всі довкола, будь-які світи.
(Після паузи з новим запалом).
У час,
коли ми суть шукаємо глибинну,
коли нас робить ліпшими нова доба,
узяти викрасти живу людину –
по правді визнай, не ганьба?
...Щоразу я в гарячці шаленію,
як тільки замаячить уві сні
чи зрине в пам'яті
отой, що світлу мрію
підступно обірвав мені.

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
То батько мій – «Оракул правди»,
він сам на Землю не літав,
а тільки імпульс посилав –
трудились роботи, як завжди.
Цей труп не зважиться на подорож до зір,
бо вельми труситься за лантух особистий.

...Ех, повір:
який у мене був прекрасний звір –
хижак могутній, норовистий!
Бувало, скочить на канапу –
та й покладе на груди лапу...
І лиш за те... за те, що мимохіть
він якось батька розпластав був долі,
тепер за ґратами стоїть,
і все: вже більше не побачить волі.
Та я...
коли б могла, його, старого,
у клітку запроторила б самого.

ЮНКА

Послухай,
тож батько твій, і – наче не виходить...

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ

А він усе життя щось ліпше робить?..
Відомо, що за фрукт і що за цяця,
та всі мовчать, усі його бояться.
По всіх планетах Чорної промчися:
хто скаже вголос,
що десь «мудрий» помилився?!

ЮНКА

Почують нас. Ти що? Вгамуйся!

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ

Хто – наглядач?..
О, не хвилюйся:

паскуда ця чудово знає,
що в потаємних справах хазяїв
за нагородою ще смерть ступає –
кінець усіх зухвалих холуїв.

ЮНКА

Та ну їх далі.
Хочеш – намалюю квітку?
Із тих, що в нас ростуть весною, влітку?
(Бере загострену паличку і на якійсь пластинці контурно малює квітку).
...Вважай, то схема, обриси і тільки,
бо є ще кольори та їх відтінки.
(На мить задумується).
Було стою, дивлюсь і думаю: не рушу,
хай ваблять лиш на відстані, отак...
Таж пахнуть як!
Лоскочуть ніздрі і цілують душу!..

ДОНЬКА ВОЛОДАР

(бере пластинку; поводячи головою, уважно розглядає зображення)
Я бачу лінії – химерний візерунок,
та інших не второпаю ознак.

ЮНКА

Ознак?..
То в нас найперший,
найдорожчий подарунок!!

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
(скептично)
Авжеж, п'янієте від іграшки, узору,
хоч тут немає жодних таємниць:
надміру зніжився ваш орган зору,
що став чутливим до таких дрібниць.
Ви не господарі у Вічній Порожнечі:
не стане світла і – командуй «стоп».
Ну, що без Сонця ви?.. Сліпі, як речі,
поб'єте лоба об найперший стовп.
Кому це вигідно?
...Ніколи, зроду
так дорого не заплачу за насолоду.

ЮНКА
Людино!..
О, хто б тебе нарешті зрозумів:
у чому твоя суть, яка подоба –
чи віддала б я щастя кольорів
лише за те, щоб не побити лоба?!
Та й вигода заради чого?
Хіба не задля щастя того ж?!
Коли вона останньому є ворог,
то це вже збочення, насильство, морок.

ДОНЬКА ВОЛОДАРЯ
Ну хто б, крім нас, іще зумів
таку здійняти хуртовину слів?!
(Підводиться).
На ділі доведу, яка в нас перевага:
землянко, приготуйсь! ...Увага!

(Натискує на вимикача – стає
зовсім темно. Бігає довкола Юнки
та лоскоче її. Чути дівочий сміх, гамір).
Ось так!.. Лови мене!.. ...Ще хочеш?

ЮНКА

Ой, навіжена, залоскочеш!
(Відбігає в куток).
Ану-ану, стривай, Принцесо-Ніч,
ось те, що не водилося у ваших замках,
лише для мене вигадана річ –
побачимо, хто зараз буде в дамках!
(Вмикає світло і – з простягненою
рукою заклякає від несподіванки).

Глядачі встигають побачити землисте, у великих порах обличчя. Донька Володаря скрикує і затуляє руками очі, на її грудях звисають світлозахисні окуляри. Юнка поспіхом вимикає освітлення.

ЮНКА

О люди!.. Що я наробила?!
Її... її, сердешну, осліпила!!

Завіса

Картина п'ята

Та сама кімната-камера.

ЮНКА

Чого мені тепер чекати –
якої кари чи якої страти?..
Кохана Земле! Знову-знов

голосить відчай і любов,
спішать тобі молитву скласти...
О, як не хочеться пропасти
в такій далекій чужині,
в такій страшній самотині!..
А як-то втішно було б знати,
що на твою могилу ще прийдуть
родина, друзі і найперше – мати,
квіток... барвінку принесуть.
(По хвилині).
Та, зрештою, нехай уже хутчій
приходить час... останній мій.
Прийму «кощаву» гідно – неодмінно.
Прощайте Сонце, Земле, Україно!..

Входить Дослідник. Злегка вклоняється, бере ковпака і з ним наближається до дівчини.

ЮНКА

А-а, прийшов досліджувати муку,
земні емоції, що смішно звуться «біль»?!
Машино! Рабе! Геть відсіль!
Негайно забери свою паскудну руку!..
Геть, геть!
...Коли людина розмовляє
із рідним краєм!

Наляканий Дослідник зникає. Юнка безвільно опускається на стілець. Якийсь час вона застигає в тяжкому мовчанні, затим наче оживає – встає. У монолозі здіймає руки.

ЮНКА

...Що за дива? Що діється зі мною?
Так, наче я рушаю у політ,
а хтось ласкавий дужою рукою

чудесний, білий одкриває світ.
Заграло Сонце, пахнуть квіти в лузі –
О втіхо! Чи не марю я?..
Мене очима та руками друзів
голубить рідна матінка Земля!.
І тане чорний сум, надія рожевіє,
в уяві музика, пшениця і блакить,
говорить серце, голова ясніє,
а кожен м'яз, мов тятива, дзвенить.
О краю мій, о сило материнства,
який несеш ти пломінь корогов,
що навіть тут, на вівтарі злочинства,
у кігтях муки втішилась любов.

Заходить Володар Чорної Зірки, у вітанні киває головою.

ЮНКА
(з іронією)
Те-те, великий маг і чародій
потурбували спокій мій.
Прийшли відмовити од подвигів чернецтва?
Тож дякую за спалахи шляхетства,
за той порядок...
(із притиском)
безголовий,
де ходять у героях людолови.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
(сідає)
Дівчисько мужнє і належить до відвертих.

ЮНКА

Так, раз не боїться вмерти.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Туди не поспішай... Та, леле, що з тобою?

ЮНКА

Ні. Що з вашою дочкою?

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

А-а... вона завжди знайде собі пригоду,
та нащось доля береже таку породу:
за тиждень знову буде заглядати
й мені подушку реп'яхами напихати.

ЮНКА

(радісно)

Ой, справді?..

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Зізнаюсь,
я захоплений чеснотами землянки,
і, певне, коли б жив десь там,
в оточенні моєї полонянки,
то заздрив би її батькам.

ЮНКА

Тепер ніхто їм не позаздрить...

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Е-е, кинь, мала, це справі не зарадить.
Щоб знову бачити і тата, й маму,
тут мусимо закінчити програму,
що зветься «Сонце». Доп'яла?
А по тому –
повернешся додому
такою ж, як була.

ЮНКА

Боюсь, що не годитимусь для діла,
коли б і дуже цього захотіла:
щось коїться зі мною зле –
якась Мара полуду шле
і лупає очима божевілля.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Виною незаповнене дозвілля.
Ось погуляєш трохи у скафандрі...
Та ліпше буде всяких мандрів
тобі навчальний кабінет:
вивчатимеш історію планет.

Володар встає і рушає до виходу.

Завіса

ДІЯ ТРЕТЯ

Картина шоста

Ледь освітлений кабінет Володаря Чорної Зірки. Вбігає його донька.

ДОНЬКА

Папá?! Я Юнку поведу на спортмайдан –
за стан її відповідаю.
Сьогодні полетить найкращий ут-кажан,
сам чемпіон столиці й краю.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

А що твоє дівчисько там побачить!?

ДОНЬКА

Вона ж, бідненька, знову плаче.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Ти знову брешеш,
...як завжди.
(Обережний стукіт у двері).
Ну, біжи собі, іди.
(Навздогін).
Хай видадуть для гості прилад
нічного бачення, земний.
Скажи їй щось таке... наприклад,
що від природи я не злий.

Донька єхидно посміхається і покидає кімнату, натомість заходить переляканий Помічник Володаря.

ПОМІЧНИК

(вклоняється)

Даруйте, Ваша Мудрість – Наша Слава:
ду...дуже невідкладна справа.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

(щось шукає в себе на столі)

Ага... Так-так.

(Зводить очі на Помічника).

Гей! Це що за переляк?
Чого тебе перекосило?

ПОМІЧНИК

До нас летить якесь с...с...світило.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Світило?..

ПОМІЧНИК

Так...
Спочатку думали ме...теорит,
а потім на засіданні рішили,
що то вогнем народжений бандит
із тих, що Ви оголосили...
То й зготувалася обслуга –
дали п'ять залпів, потім ще і ще,
гадали, як не згине, волоцюга,
то хоч принаймні утече.
А він летить, як на пока́зі...
Лиш потім домакітрив хтось-таки,
що це горіння чи свічіння газів,
на диво скупчених, стійких.

У кімнаті світлішає – то проникає світло ззовні. Володар Чорної Зірки схоплюється і вмикає настільного мікрофона.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Увага!
На всій планеті слухати мене!
Наказую:
позачиняти вікна, опустити штори,
сховатися в тунелі і комори –
аж доки лихо не мине.
(Вимикає мікрофона і – до Помічника).
Почати випуск темних окулярів,
ученим думати про штучні хмари.

Світлішає. Обидва затуляють руками очі.

Завіса

Картина сьома

У кімнаті-камері схилилася над столиком Юнка. Заходить Володар Чорної Зірки.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

Землянко!
Тобі уже відомо стало,
яке нас лихо тут спіткало.
І, хоч ніхто іще не вмер,
та загнані у нори люди
хвилюються:
біда тепер,
а що, не знати, далі буде?!
Вже й туполобі вартові
шепочуться безперестанку,
як будуть смерчі вогневі
ще мститися за полонянку.
(Сідає).

Гм... якщо це виглядає саме так,
то месник надто вже суворий.
Ми залюбки підемо на контакт
і розпочнем переговори.
Лиш ти, будь ласка, доведи:
могли земляни власними руками
створити і послати аж сюди
оте світило, що горить над нами?

ЮНКА
А що тоді? – кажи хутчіш.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
Повернемо тебе Землі.

ЮНКА
І на якому кораблі?

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
Як і раніш...

ЮНКА
А скільки років ти енергію збирав,
аж поки «сонячну істоту» вкрав?

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
Це бранка знає?.. Звідки?

ЮНКА
Щоденник, розрахунки і замітки,
які лежать у фонотеці,
наводять дані, точні, як в аптеці.
...Так от, Володарю Пітьми
(точніше буде – імператор)!

Не дотлумачимося ми,
поганий з мене інформатор:
я не завершила освіту
і так давно не бачу мого світу...
Вже легше розмовляти на предмет
новітньої історії планет –
отих, що ти не вгледів,
безчесно залакованих трагедій.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
Ти що?.. У нас порядок і прогрес,
ми дбаємо про спільний інтерес.

ЮНКА
Це тільки напис на залізній лапі,
а поза ним інакшу видно суть:
нелюдські утиски «на вищому етапі»,
що вільно продихнути не дають.
...Я вислухала оповідь велику
про тих, що тільки з вірою в очах,
без вигоди для себе і без крику,
долали першими незнаний шлях.
Прекрасні, мов зірки,
були в самопожертві,
а де, скажи, сьогодні цей порив?
У сідлах лицарів, що нині мертві,
ти сам опричників зростив.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ
Мовчи, мовчи – інакше розізлюся,
це добре сам я знаю, та боюся,
боюсь, що тільки віжки попусти,

як близько підлетять оті «брати»,
і – навіть щонайменша муха
помітить у царя ослячі вуха.
...Дівчисько, знай: ледащо я затятий
і прізвисько таке ще змалечку носив,
дарма хтось брався здібним називати –
цю здібність я на хитрощі пустив,
на те, щоб обійти, підлестити, злигатись,
спихнути інших, а собі піднятись.

ЮНКА

Говориш правду, хоч і кисло,
час плюнути на царське крісло.

ВОЛОДАР ЧОРНОЇ ЗІРКИ

...І поступитися найближчому падлюці?
Наївна дівчино, круг мене всі такі.
Вони прийшли сюди не з революцій
не з вільних виборів... То грішники тяжкі.
А я із владою вже поріднився,
такі відгодував їй пазурі,
що вже ніде, нікому не скорився б
ніколи в межах Чорної Зорі.

Володар круто повертається і виходить.

Завіса

Картина восьма

Звичайне освітлення. Неподалік замку, в скафандрі, але без захисних окулярів, повільно ступає Юнка.

ЮНКА

То ось яка моя тюрма
сьогодні у потоках світла –
пустельна, біла, мов зима,
ніколи не буяла і не квітла.
...Хіба це сад? – навпроти клин
якихось виляглих рослин,
що у клубках позаплітались долі.
Усі безбарвні, безхребетні, кволі...

Мимо, в захисних окулярах, проходить Мешканець Чорної планети. Зосліпу натикається на стіну, падає і губить свою палицю.

МЕШКАНЕЦЬ ЧОРНОЇ ПЛАНЕТИ

Бодай тобі в мармизу головешка –
коли вже згине це вогненне лихо
і той, хто викликав його?!
Подумати: весь вік тут мешкав,
а нині лоба бий – чого?!
(Піднімається і йде далі).

ЮНКА

(прислухається)

Мелодія?.. Таку я знаю...

З-за рогу будівлі виходить Астронавт.

АСТРОНАВТ

Лише не бійся, дівчино...
Вітаю!..

ЮНКА

(притишено, схвильовано)

Ти свій? Із рідної Землі?

АСТРОНАВТ

(іде назустріч дівчині)

Я свій, хоча і не з Землі.

(Юнка мов зів'яла).

Не розчаровуйся!

Це мить твоя жадана,

це порятунок твій од чорної біди:

я посланець ясного Ерідана –

так наше Сонце називали ви завжди.

В Галактиці ми першими піймали

тривожну вість – нові сигнали,

що слала їх Земля,

і я...

відразу попрохав Учену Раду,

аби дозволили політ.

ЮНКА

Як хочу!...

Як палко хочу мати це за правду!

Але ж сюди летіти стільки літ!!

АСТРОНАВТ

Даруй,

у Всесвіті ми трохи старші,

а звідси – вищі і здобутки наші.

ЮНКА

Світило – теж робота ваша?

АСТРОНАВТ

Наша.
Воно недовго буде тут палати.

ЮНКА

(якусь мить не знаходить слів)
Як манія стою – не знаю, що казати...
О легіню, герою мужній, добрий,
дозволь тебе з пошаною назвати
ім'ям достойним «Астронавт Хоробрий».
Колись так називались на Землі
надміру войовничі королі.
Сьогодні іншу ми цінуємо хоробрість,
і лік ведемо їй, і пам'ять бережем,
нам любі ті, хто разом із вогнем
у серці ніс найкращу квітку – Совість.

АСТРОНАВТ

Пусте... Облиш.
Навіщо так?..
Безстрашна дівчино, сама гориш
вогнем, який не можу описати.
Я зачудований тобою –
зізнаюсь нині: вже ніяк
тут не надіявся застати
тебе при розумі або живою.
Але... геть моторошний світ!

Нам час підказує летіти.
Ось чуєш?..
(Вказує на свою руку).

То мій зореліт
уже сигнали шле з орбіти.
А там...
розсіє Сонечко твої жалі,
коли ми враз полинем звідти –
наперекір отій чужій імлі –
до Матері твоєї, до Землі.

Астронавт бере Юнку за руку – обоє віддаляються.

Завіса

Кінець

ХАЙ ЖИВУТЬ УЧЕНІ І ФАНТАСТИ!

Дискусія на один акт

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Учитель
Учні:
Анастасія
Петро
Олесь
Микола
Левко
Андрій

Клас-кабінет з фізики.
Заняття гуртка.

УЧИТЕЛЬ

Майбутні фізики, старі гуртківці!
То вже з легкої вашої руки
на тому тижні у шкільній стіннівці
з'явились непрояснені думки.
Скажіть докладніше, які проблеми
знов увірвалися в космічні теми
і потривожили наш рідний край?..
Прошу, Анастасіє... Починай!

АНАСТАСІЯ

І «червоточини», і «гіпер-простір» –
невже такі дива потрібні нам
лише для того, щоб злітати в гості
й довідатись, хто, як «царює» там?..
А що коли на всі оті «розкóші»
десь перестануть виділяти гроші:
занудливий прагматик надійде
і виявить невтішний ККД[1]?..

Бо червоточин досі ще нема,
і простір-час у хвилі не зібгати,
зате, мов неподолана чума,
є всі космічні ризики і втрати.
Є довгий шлях, людський короткий вік,
і – в зорі не повірить чоловік.
Наука витворить свою Вандею,
що поховає на віки ідею...

[1]Коефіцієнт корисної дії.

ПЕТРО
(нетерпляче)
Стривай. Почнемо з іншого кінця –
він є у кожній нашій справі.
Нікола Тесла не від праотця
відкрив на шкоду власній славі,
з яких джерел він мало не щодня
отримував нечувані знання.
Авжеж з «ядра» в космічній високості,
яке фізично не літає в гості.

Там раса більш розвинених істот
(боюсь, не личить назва їм народ),
світ невідомих нам організацій
з новими формами комунікацій,
ба й до моїх загумінкових місць
доходить їх телепатична вість.
Є мозок – плід із дерева чужого,
еволюційно вищий від земного.

ОЛЕСЬ
Погоджуюся з думкою Петра.
Візьміть да-Вінчі й Теслу. Порівняли...
Два генії – одна із часом гра:
обидва лиш по дві години спали.
За Леонардом – пік людських потуг.
Нікола ж не долав цей шлях. Натомість
сам увійшов у змінену свідомість
і вплинув на прогрес, вселюдський рух.

МИКОЛА
(підхоплює)
Не в птаха позичав крило для неба,
і в тім великий подвиг цього серба.
Таке вчинив міфічний Прометей:
вогонь з Олімпу викрав для людей.
Нехай казатимуть: уже були
нові часи, нові передумови,–
вдягнути фізику в такі обнови
його сучасники ще не могли.

ЛЕВКО
(іронічно)
Так-так, виходить, нащо перейматись
проблемами з мандрівками до зір,
ламати голову і витрачатись
на пошуки отих «кротових нір».
Залишмо в спокої німий час-простір,
забудьмо про відводи для напруг:
не розметає вибух наші кості,
якщо відсутній ризиковий рух.

Нас витягне еволюційна милість,
вона дасть вищий розум і зв'язок...
Але в надії на таку прихильність
ми забуваємо простий урок:
без пошуку, без руху, як без школи,
наш мозок не розвинеться ніколи.
Тож рано думати про ККД –
шукаймо скрізь, куди нас нюх веде.

АНДРІЙ

Авжеж обличчя в нас не знакомите:
Земля у галактичному кутку.
Так ще у джунглях плем'я, невідкрите,
живе без теле-радіозв'язку.
Не можу втриматись від аналогій:
для нього наші зонди, літаки
(в такій свідомості, пардон, убогій),
як нам тепер «летючі тарілки».

УЧИТЕЛЬ

Про це ми вже домовилися з вами:
всі НЛО виносим «за дужки».
Вони ні з ким не діляться знаннями,
природу їхню і про них думки
вивчаємо у рамках держпрограми.
Та ще скажу: гуртківцям не з руки
вдаватись до таких зіставлень, тону.
Де толерантність, там нема й «пардону».

А зараз повернуся до Петра
і Тесли, і космічного «ядра»...
Таке «ядро» – інформаційне поле –
саме створитись не могло б ніколи.
Це означає, що його творці
старіші, аніж наші мудреці.
Тож геній Тесла (звісно, не без праці)
черпав знання старих цивілізацій.

Авжеж нам не збагнути цих істот,
для нас їх думи й плани недосяжні.
І не дістанемось невидимих висот,
які б ми не були старанні та звитяжні.

Поки що невблаганний простір-час
кладе бар'єр, непробивний для нас.
Кажу «поки що», бо, як розумію,
всім треба мати мрію і надію.

Тому цілком підтримую Левка:
самі собі не виставляймо ґрати;
дарма що ціль коштовна і важка,
її не слід ніколи полишати.
Життя, прогрес – то вічний рух.
І ще, як знаємо, високий Дух –
закон для всіх, не для якоїсь касти.
Тож хай живуть учені і фантасти!

Кінець

МОЛИТВА НАД ПРІРВОЮ

МІСТЕРІЯ

Люби дітей свого і чужого народу.
Заповідь РунВіри

Вистава на один акт, п'ять яв

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Люцифер
Дажбог
Жи́ва
Полевка
Берегиня
Українець
Прибулець

Наперед завіси з'являється Люцифер.

ЛЮЦИФЕР

Я Люцифер.
Колись мене любили й шанували
за те, що був я Богом світла.
Тепер мене боїться рід людський,
ненавидить, паплюжить як нікого.
Бо вже тепер мене він має
за головного біса, абсолютне Зло.
Покинутий всіма і гнаний,
ночами я блукаю по Землі;
погляну в небо – навіть зорі...
і зорі кисло кривляться мені.
О, скільки вже віків я так блукаю,
терзаюся од кривди і жалю!..
Та час від часу закипаю гнівом:
невдячний люде, я ж тобі служив,
я ніс тобі щонайдорожче – світло!
Я очі, очі (!) дав ще ницому тобі,
інакше б досі ти, як хробачисько,
у купі гною будував свій «храм».
А ти мене, самого Світлоносця,
«нечистим» – аж не віриться – назвав!
Та що і де чистішим є од світла?!
Тебе я «надурив», «поплутав», «спокусив»...
І так мільйонами щодня, щомиті,
немов той бруд зі стічних труб,
на мене з легкістю перекладаєш
свої великі і малі гріхи.
Авжеж, потрібні «гоги» та «магоги»

чи «білі» й «чорні» янголи, боги,
щоб тих – просити й улещати,
а тих – боятись і клясти.
Та нащо ти мене у чорну масть поставив –
парадоксально (!) – Бога світла!..
Нехай би вже списав та силу відібрав,
але навіщо малювати чортом?
(Гірко).
...Яка вже знахідка! Який контраст!
Ним так прекрасно користується Єгова.
І... люде, люде, знав би ти,
як я сьогодні сам тебе боюся!..
(Раптом замовкає, пильно
вдивляється у далину).
Щось бовваніє... хижка то чи хата?
А з неї вже виходить –
хто б міг подумати!? – Дажбог!

Завіса піднімається

Ява перша

Люцифер наближається до ветхого діда, що сперся на костура й підсліпувато мружиться йому назустріч. Довге дідове волосся перехоплене обручиком, який лише нагадує корону.

ДАЖБОГ

Якщо не помиляюсь, Люцифер?..
Яким же пальцем ворухнув Стрибог,
щоб ти зненацька так явився?

ЛЮЦИФЕР

Е-е, кинь свою термінологію, старий.
Авжеж не вітер твій мене сюди закинув.
Та коли маєш час на кілька слів,
то я посиджу в тебе за пеньком
та відпочину. ...Два екс-боги, напевне,
щось пригадають, не поб'ються.

ДАЖБОГ

Аякже. ... То сідай, бурлако.
Мені вже нікуди сьогодні поспішати.

Сідають на лави з напівотесаних колод, що трикутником оточують широчезного пня.

ЛЮЦИФЕР

Я знаю, ти давно вже у відставці.

ДАЖБОГ

В насильницькій... І що то за відставка?!
Ні пенсії тобі, ні слова дяки...

З хати виходить Жива. – Дажбогова дружина.

ЖИВА

(сердито)

А з ким це ти тут ляси точиш?..
Ой лишенько!.. Негайно йди до хати!
Що скажуть люди?! А Єгова?!
Я щойно хтіла випхати тебе до нього,
щоб дав хоч корець проса нам на соломаху.
Кажу тобі: негайно марш до хати!

ДАЖБОГ
(відмахується)
Іди собі. Не бачиш – розмовляю?

ЖИВА
(береться в боки)
Він розмовляє... З ким?!
Із тим, кому по всіх-усюдах
дали ім'я «нечиста сила»,
кого бояться, мов прокази,
в чий бік плюють, кого клянуть,
безчестять як найбільше Зло?!
Тобі ще мало, певне, що самого
поганцем і язичником прозвали?..
Ану ж до хати!!

ДАЖБОГ
(сконфужено глянув на гостя,
тоді – на жінку)
Замовкни, бабо! Онде – бачиш?
(Припідняв костура).
Їй-богу, скураєш сьогодні!
Я такий.

ЖИВА
Ха, скураю!.. Від кого?
Та ти без костура й до вітру не виходиш.
Бо тисячу вже літ, як щезла наша учта;
скоріш каліці, жебракові подадуть.
Ось покажи йому, які порожні
всі наші баняки, каструлі та ринки,
збанки і глеки, сулії... Ось покажи!

ДАЖБОГ
(скрушно)
Бач, як відверто нахабніє жінка,
коли не маєш ані влади, ані сил?

ЛЮЦИФЕР
(посміхнувся)
Ані грошей...
Та вам Єгова щось перекидає?

ДАЖБОГ
Ет, часом кине щось як благодійну поміч...
Весь час на статус резервації схиляє,
тоді, мовляв, давати буде більше.
Та я папери ті йому не підпишу.
(Примирливо до Живи).
Вгамуйся, жінко!
Наш гість і так зазнав лихої долі;
хіба не бачиш, як йому дісталось,
який він змучений до краю?
Ну просто тінь лишилася від Бога.
Нас хоч забули, не клянуть.
Йому – тяжкої кривди завдають щомиті,
Хвости, свинячі рила, роги і копита
один поперед одного чіпляють.
Ти тільки уяви: хмарища плюваків, прокльонів!..
Весь гріх своїх низьких інстинктів
на нього люди списують постійно...
Ні-ні, нам треба, навпаки,
йому поспівчувати.

ЖИВА

(на хвильку задумується –
опускає голову)
А й справді...
Вибач, бідолахо,
то нас такими роблять злидні.
Прости й за те, що нічим пригостити.
(Гукає).
Онуцю! А прийди-но
поговори із нашим гостем!

ДАЖБОГ

Не клич: нема її, як завше.
Напевне, подалася на далекі смітники,
бо голод, як-то мовиться, не тітка.

ЖИВА

(до гостя)

Раніше ми знаходили щось ближче,
та нині конкуренція нещадна:
самі вже люди порпаються в урнах.
Уже не згадую тварин, птахів.

ЛЮЦИФЕР

(хитає головою)

До чого дожились боги!

ДАЖБОГ

І що то коїться з людьми?!
Неначебто звільнились від ярма,
то тільки і живи собі на втіху:
люби, плодися та шануйся...
а от нема належного порядку.

ЖИВА

Немає розуму.
(Глузливо до чоловіка).
Та ти попереймайся ще за них:
вони тобі і крихти прісної не кинуть,
води і свічки не поставлять.
Бо все Єгові та Єгові...
(Схлипує).

ДАЖБОГ

Єгові пощастило несказанно:
Бо саме на його теренах народився
той, хто вловив новітній напрям руху,
жаданий для вселюдської спільноти,
у світ любові, співчуття, підтримки.
А в нас, на жаль, такого не знайшлося:
наш русич був ще надто молодий,
а ми, боги, самі змінитися не годні.

ЛЮЦИФЕР

Він сином Богові вселюдському назвався,
а от примножив паству лиш Єгові.
Та це вже наслідок людського мавпування,
старання епігонів недалеких і слабких,
що прив'язали до учителя Христа
довжезного ветхозавітного хвоста.
Немов гнилу колодище із мулу,
вони бездумно витягли на світ
незначущі дрібні історійки та міфи
ізраїльських племен ще з кочових часів.

ЖИВА

Але віддати мусимо належне:
Єгова, хоч і менш відомим,
зберігся незалежно від Христа.

ДАЖБОГ

То вже заслуга його вірних...
Це ж треба так було зуміти,
щоб дрібно розпилитись між людьми
й водночас мурами від них відгородитись!

ЛЮЦИФЕР

Відгородилися своїм законом.
А ще додай науку виживання,
хоча за успіх той в житті
вони добряче поплатились генофондом.
Чи є ще на Землі де паралелі,
які б вони так рясно не вмостили,
не вкрили власними тілами,
де б не зазнали ще поневірянь?!

ЖИВА

А наші люди зовсім нас забули.

ДАЖБОГ

Таке життя... А ми, боги, що – ліпші?
Назви того, хто мирно поступився
чи, навпаки, посів святий престол.

Он Зевс прикінчив батька, а Мардук матусю...
Завжди і всюди тліла, вибухала
немилосердна боротьба, війна.
Хоч, правда, н а ш і мали інший звичай.

ЛЮЦИФЕР

Такі ми є і будемо вовіки,
бо ми з людської плодимось уяви.
Що в них, те в нас, що в нас, те в них.
Так, поруч нас були завжди
сфанатизовані чи куці мізки,
кострища інквізицій, шал погромів,
ножі варфоломіївських ночей...

ЖИВА

Та годі вам про це!..
(До чоловіка).
Ти все-таки піди на склад Єгови
й чогось смачного делікатно попроси,
а я хутенько тут і приготую.
Бо ж гість у нас далекий... Поспіши!
Не прохопися лиш про н ь о г о...

ДАЖБОГ

Ти що – сказилася? Щоб я туди пішов?..
Я і комірник – то неспівмірні величини.

ЖИВА

Як величини, так. Але часи змінились...
Ну-ну, піди, мій Боженьку, піди.
Ми всі чогось та хочемо від когось.

Дажбог замахується костуром на жінку.

ЛЮЦИФЕР
(встає)
О ні, я красно дякую. Не треба.
Мені в дорогу час. Я відпочив.

ЖИВА
(до Люцифера)
Ні-ні. Я перепрошую – сідайте.
Він *(у бік чоловіка)* охолоне,
Він заспокоїться доволі хутко.
(Гість під Живине зітхання сідає).
...Існуємо – не живемо.
Не ходимо – хитаємося, кволі,
як ті химери напівсонні,
як привиди над мертвими тілами.
Хто ми, скажи, тепер??
Лиш дратівливі, немічні старці.
Давно б і шкіри не лишилось,
якби у пам'яті людській ще не тримали
нас ті прадавні забобони чи повір'я,
якби дітей бабусі не лякали
то Блудом, то русалками, Водяником.
Якби хоч іноді не згадували в школі
або на святі славному Купайла...
Та що казати? – бачиш сам...

Ява друга

З'являється Полевка – Дажбогова онука від колишньої дружини. Вона з чималим пакетом у руці, одягнена в блузку з великим вирізом на грудях, у короткій спідничці.

ПОЛЕВКА

(весело)

А ось і я. Привіт усім, привіт!
(Висипає з пакета на пень продукти).

ЖИВА

(підозріливо її оглядає, тоді дивиться на пень і сплескує в долоні).
Ой леле! Ви-но подивіться:
балик і ананаси! Шоколад і калачі!..
Та як же ти все те дістала?..
(Внучка задоволено посміхається).
О, вже тепер пол'суємо з вами!..
(Обидві хутко накривають стіл-пень).
Ласкаво просимо до столу!
(Всі потяглися до їжі).

ДАЖБОГ

(розважливо)

А сам ти, Люцифере, що – не брався
порозумітися з Єговою? Щоб якось
дійти із ним, е...е...

ПОЛЕВКА

(вставляє)

Консенсусу.

ДАЖБОГ

(невдоволено зиркнув у її бік)

Коли на те пішло, то не консенсусу,
а компромісу. Вчись!
(Далі до Люцифера).

Аби, скажімо, поділити сфери впливу,
бо нині він найбільший, найсильніший, е...е...

ПОЛЕВКА
Олігарх.

ЖИВА
Чи не злигалась ти, голубко, з депутатом?..

ПОЛЕВКА
(грайливо)
Так, бабцю. І з доволі багатеньким.

ЖИВА
Воно й помітно.
(В'їдливо).
А коли вже ти махнеш по закордонах?

ПОЛЕВКА
Я не така дурна.
З моїми даними і тут...
(Гордо ворухнула бюстом).
До речі, я в десятці претенденток
на панну-Київ – ось вам і сюрприз!..
Але я не така вже вертихвістка,
як ви могли подумати собі.
Я просто молода – люблю життя.

ЖИВА
(похмуро)
Люби, люби, та знай ще міру...
(Киває у бік чоловіка).

У дідуся вдалася дівка...
До блуду так і рвуться їхні гени.
А от бабусенька Марена кріпко спить.
(Пояснює Люциферові).
Онука від колишньої його жони –
прийшла до нас як помічниця.

ПОЛЕВКА

Або як соціальний працівник.

Жива лише невдоволено пирхнула і нічого не встигла сказати, бо раптом із кошиком у руці з'явилася Дажбогова молодша сестра Берегиня.

Ява третя

БЕРЕГИНЯ

Добридень, любі!
(Цілується з жінками і ставить на імпровізований стіл кошика).
Он скільки вам, дивіться, подарунків!

ДАЖБОГ

А це з якого смітника?

БЕРЕГИНЯ

Ви не повірите, це все од наших друзів...
Я принесла вам надзвичайну вість:
з-поміж давно уже невірних
знайшлися дуже славні люди –
достойники Силенко і Лозкó?.
Вони задумали нову нам силу дати –
батьківську віру хочуть відродити.

О, хай додасться духу їм і сил!..
Зі свого боку ми погодимось на зміни,
бо знаємо: життя людське іде
та владно вносить корективи.
(На мить запинається, запитально
зводить очі на Дажбога. Той мовчить).
Кого-кого, а Бога в Україні
слід називати іменем своїм.
Ну що для українців те чуже «Єгова»?!
А ось Дажбог – одне вже тільки слово
усім їм щедру милість обіцяє.

ДАЖБОГ

(схвально киває головою)
Вона розумниця у нас.

ЛЮЦИФЕР

Так, Берегине, всі народи
вкладали в імена своїх богів
чіткі, їм зрозумілі символи і знаки.
От я відомий вам як Люцифер,
латиною це означає Світлоносець.
Дажбог – усе народу вашому дає...

ЖИВА

(зітхає)
Давав. Тепер і сам не має.

БЕРЕГИНЯ

Раз наша віра у людських серцях
такі чудесні паростки пустила,
не втратимо надій і ми самі

на те, що знов повернуться до нас
краса і сила, гідність і шляхетність.
(Піднесено).
Отож гуртуймося та діймо, друзі!
Нехай там кажуть: смертні всі боги, –
ми з вами ще не повмирали!

ДАЖБОГ

Ну що ж, було приємно чути...
І, як-то мовили мої колишні вірні,
дай, Боже, нашому теляті вовка з'їсти.
Але я хочу знову запитати,
чи не звертався гість наш до Єгови,
бо тут одна мала сорока...
(докірливо глянув на онуку)
мені нечемно мову перебила.

ЛЮЦИФЕР

Ніколи і ніде.
Того у принципі не може бути.
Якраз на протиставленні себе мені
Єгова так успішно збагатів, розрісся
у християнському широкому околі.
Він, бачте, уособлює Добро, я – тільки Зло,
І це Добро він творить, захищає,
а я, поганий Сатанюга, лиш завада.
Тож саме я таким йому потрібний.
Без мене він зачахне і змаліє,
бо силу збереже лише в юдеїв,
де не розвинулась позичена у персів
ідея про суперника для Бога.

ДАЖБОГ

Авжеж, Єгова грає на контрасті,
і мир йому з тобою ні до чого.
(Пауза).
Оно який успішний кар'єрист:
спочатку – племінний, Бог-войовник.
Затим центральний, а тоді – єдиний.
Блискуче! Це не те, що ми...

ЛЮЦИФЕР

(підхоплює)

От-от, він із язичника став монобогом.
Таким у себе, може, став би й ти,
якби у поступі людському не спізнився.
Та все ж таки пригляньмося до нього:
хто так безпрограшно лякає мною світ?
Єгова (Ягве, він же Саваот) –
це той, хто без упину сіяв смерть,
наказував до пня винищувати людність
і все, «що дихає», в захоплених містах.
У битві з аморейцями він сам
жбурляв згори великі каменюки
на супротивника, що в паніці тікав.
Тоді від нього більше полягло,
ніж від мечів самих ізраїльтян.
Він із царя Саула зняв благословення
за те, що той не вигубив усіх.
А що тепер?..
Мільйони слуг пильнують його славу –
громади, фонди, місії, церкви.
Величні храми йому зводять, монументи,
ікони пишуть і псалми співають,
кладуть поклони, курять фіміам.
Але я твердо знаю: час настане,

і грішний люд нового Бога схоче,
боюсь лише, аби Єгова не спізнився
новому богові віддати свій престол.

БЕРЕГИНЯ
Що так упевнює тебе у смертності Єгови?

ЛЮЦИФЕР
Історія цивілізацій, віровчень
уже наочно нас переконала:
розумний світ прямує в майбуття,
плекаючи найкращу рису – совість.
Це визначає сенс його буття,
і хто зневажить людяність як гасло,
той сходить з історичного шляху,
той у майбутньому не має долі.

ДАЖБОГ
Такого висновку дійти міг тільки той,
хто довго сам терзався у стражданнях.
Повір, я розумію твій душевний стан
і щиро-щиро співчуваю, друже.

ЛЮЦИФЕР
Ти мовив «друже»?..
О ні. Не називай мене цим словом:
не раз іще покаєшся і пошкодуєш...

Всі перезирнулися.

ДАЖБОГ
(здивовано)
Це ти про що?..
Ану ж бо поясни, шановний.

ЛЮЦИФЕР

(з невидющим зором)

А чом би й ні.
Тоді дослухайте, будь ласка.
Мій образ, що його так ненастанно
століттями творили, творять люди,
обов'язково втілиться в реальну суть.
Я стану тим Дияволом чи Сатаною
о справді чорній неосяжній силі,
і світ здригнеться від його жахливої ходи.
Що далі буде – краще не питати.
І вже тоді той, вивчений людьми, Єгова
йому не зможе опиратися достойно.
Але спочатку міць Єгови підірве
людський критичний розум.
Завжди неситий і чіпкий титан,
він, мов дитячі іграшки, відкине
всі давні міфи, казочки смішні
і вивільнить для н ь о г о душі
Я вже сьогодні чую у собі
ті поклики скрадливі, порухи таємні,
що обіцяють нищівну метаморфозу.
І все частіше і частіш ночами
загрозливо гуде, вібрує моя плоть.
Я злюся, я дратуюся, та бачу:
це лиш посилює того, хто завтра,
як мишу з торби, витрусить мене.

ЖИВА

(злякано)

А що ж тоді робити грішним людям?

ЛЮЦИФЕР

Якраз про те я хочу вам сказати,
бо саме в смертних душах криються гріхи.
Тому хай кожний зважиться на подвиг –
подивиться у дзеркало уважно.
Хай відшукає в себе ті злощасні ріжки,
аби злякатися і відсахнутися надовго.

БЕРЕГИНЯ

Але якщо Силенкові й Лозко удасться?..

ПОЛЕВКА

(глузливо)

І що – це убезпечить наших вірних?
Хто як на рівного зважатиме на них,
коли зосталися без ядерної зброї?!
Та, може, на той час розпродадуть
пів-України дорогим сусідам...
Я що – вигадую?

ЖИВА

(хитнула головою)

А це вже від бідніших депутатів...

ДАЖБОГ

(далі)

І жодна віра вже не допоможе?

ЛЮЦИФЕР

Лиш віра, гідна розуму і честі
передових освічених людей –
тих, що впливають на мільйони...
(Пауза).
Коли ще встигне спорудити
супроти лиха захисний бар'єр.

Бо вже мораль усього людства
страх як загрозливо відстала
від руйнівної сили його зброї.
Тоді як перша не виходить з берегів
наївного уявлення про Бога,
з полону міфів примітивних,
зі стародавніх поглядів, стосунків,
над другою працюють без упину
лабораторії сучасні, інститути –
це штатні колективи, незліченні кошти...
Новий світогляд пропонує Лев Силенко,
та, змушений оборонити свій народ,
він адресує віровчення тільки Україні.
Його – без сумніву, велика – «Мага Віра»
є прикладом уярмленим народам,
як власну силу Духа зберегти.

ЖИВА

Чи ж є для тебе порятунок?

ЛЮЦИФЕР

Боюся, пізно вже... Для мене люди,
як бачиш, твердо визначили роль.
Хіба що трапиться велике чудо:
люд перестане вірити в чортів
й од власного гріха очистить душу,
або – сьогодні вже прийде
творець нового віровчення,
наш, із людей таки, месія.

БЕРЕГИНЯ

Чи знаєш ти, коли оте твоє...
жахливе переродження настане?

ЛЮЦИФЕР

Мені не дано знати ту фатальну мить.
Її готує світ лише тонких матерій:
він ловить зміст діянь, думок людських.
Отож як набереться вже критична маса
усіх тих образів – і згадок, і страхів,
я обернуся на Диявола миттєво.
Але тепер таки зізнаюсь вам:
я іноді ще потайки надіюсь
на той великомудрий, незбагнений Дух,
що творить і тримає цілий Всесвіт.
Йому щоденно я молюся.

ДАЖБОГ

Скажи, нетяго: ти колись літав
на променях зірок, багато бачив, –
як уживаються десь люди і боги?
Які в них правила, стосунки, долі,
либонь, ми не самотні у Безмежжі?

ЛЮЦИФЕР

Запевно, не самотні.
Хіба один, лише земний, проект
потребував би тої безлічі галактик,
пустельних, негодящих для життя?..
Десь ті брати по розуму вже є,
десь так чи так вони ще будуть.
А щодо головного запитання...
То хоч би день я вам розповідав,
однаково ще буде мало й мало.
Бо всюди є свої «чорти» й «боги»,
а відповідно і такі стосунки, долі.
Бо, розумом наділені, істоти

щоразу творять віртуальних нас, богів,
уявою своєю в міру власних знань.
Ми їм надія, віра, щит, закон
і справедливий шлях у царство Духа.
Так само і на матінці Землі:
весь люд не хоче бути сиротою.

ПОЛЕВКА
Чи ж довго боготворенню тривати?

ЛЮЦИФЕР
Допоки розум пізнаватиме себе і світ.
Допоки існуватимуть усі і все...
Якщо людині так чудесно пощастить,
якщо вона воістину полюбить ближніх.

БЕРЕГИНЯ
Це означає «безконечно»,
якщо тебе майбутнього здолають?..

ЛЮЦИФЕР
(здригнувся)
Якщо людині так чудесно пощастить...
(Встає).
Ну от і все. Я добре з вами відпочив.
Прийміть уклін.
Хай сповняться надії ваші.
А я...
я також сподіватимусь на диво.

ДАЖБОГ
Щасти й тобі на долю, небораче!

Люцифер віддаляється.

Завіса

Ява четверта

Завіса відкривається. У центрі Люцифер.

ЛЮЦИФЕР

Чи міг сказати гість господарям своїм,
таким довірливим, таким гостинним,
що їхня учта вже скінчилася навік,
що скоро всі без винятку вони
обернуться на мовчазних фантомів...
(В зажурі похилив голову і –
раптом скинувся).
Та хто нарешті зглянеться на мене!?
Де мій Спаситель – милостивий, мудрий?!
(Здіймає руки).
О незбагненний Боже!
Всевічний, всеосяжний Животворче!
Прийму тебе у найдивнішій формі,
тобі вклонюся спраглим пілігримом.
Як я стражденно, як несамовито хочу,
щоб ти мене побачив та почув,
послав мені рятунок і спочинок!!

З-за лаштунків, у вишиванці, виходить чоловік – наближається до Люцифера.

ЛЮЦИФЕР

Ти хто? Хіба тебе я кликав?

УКРАЇНЕЦЬ

Даруй, підслухав ненароком...
Я українець. Так, не Бог,
але візьмусь тобі й собі допомагати.

Невже ніколи й гадки ти не мав,
що люди і на добрі вчинки здатні?
Ми можемо не тільки помилятись,
а й виправляти власні помилки.
Такі, бач, є вже смертні люди:
сьогодні сваряться і рвуть чуби,
а завтра чухають потилиці від скрухи.
(До зали).
Так, смертні всі боги, бо плине Час,
бо змінюються люди безконечно.
І так логічно проситься в майбутнє
всепланетарний спільний Бог,
що дасть нову надію грішним душам.
Той, хто пояснить все і заспокоїть всіх,
воздвигне ідеал – високий і звабливий,
дасть віру, що ніколи досі і ніде
на Небі та Землі не нагрішила.
Та все-таки як хочеться мені,
щоб я не згинув у новому віровченні!
Щоб той майбутній рятівник, месія
ніс частку у собі моєї Мага Віри
і Бог не називався іменем чужим!..
За всіх умов я мушу залишитись
і зберегти свій образ, мову, дух.

ЛЮЦИФЕР

Авжеж, хай буде розмаїття форми:
стрій, пісня, танець, інший колорит.
І рідну мову збережи обов'язково –
без неї ти каліка із калік.

Та зміст і ціль єдині мають бути
для всіх народів на твоїй Землі.
Наука й людяність не знають рас і меж,
тому плекатимуть мораль єдину,
і кожний, хто відстав на тім шляху,
наздоганятиме жвавіших подорожніх.
Не сумнівайся, чоловіче, так і є:
всіх порятує Бог універсальний –
той Бог, якому віддасте і розум, і серця.
Його ви завше маєте на думці,
дарма що нині кажете «природа».
Це ваші амбіційні мудрагелі
з «отця» на «матінку» роботу переклали:
вона «створила», «наділила» чи «дала»...
Як бачиш, ролі не змінились.
От тільки я *(зітхнув)* боюся сам,
що людство вигублять раніше
його ж дрімучі руйнівні інстинкти.

УКРАЇНЕЦЬ

Перед загрозою вселюдському життю
прокинутись повинні теж інстинкти,
які на курс новий нас підштовхнуть.
І, може, ти засяєш тоді знову
та людям світло понесеш?..
Он як велично, сонячно звучить
ім'я прекрасне – Світлоносець!

ЛЮЦИФЕР

Самозбереження?..
Покластися на це – великий ризик.
Вирішувати будуть не народи,
а той, хто із «валізкою» в руці, –
далеко ще не ідеальний чоловік.
Додай реакцію противника миттєву...
Тут навіть помилка згубити може світ.
А щодо себе я ілюзій не плекаю.
Мій час минув.
Тепер хай сяють інші.
Я хочу на Землі лише спочинку
і добру пам'ять залишити по собі.
Це ж так усім важливо й необхідно:
для вас, людей, – життя і мир,
для мене – справедливість...
Невже нема на що і сподіватись?

УКРАЇНЕЦЬ

Я сам надіюсь і надійся ти.
Та попри все тут висновок один:
щоб справдились надії наші,
ми мусимо сумлінно працювати.

Раптом згори спускається незнайомець у химерному одязі.

Ява п'ята

ПРИБУЛЕЦЬ

Авжеж, ви мусите сумлінно працювати,
одначе працювати з головою.

УКРАЇНЕЦЬ
(здивовано)
А ти ж відкіль і хто?

ПРИБУЛЕЦЬ
(показує пальцем у небо)
Та звідти ж...

ЛЮЦИФЕР
Прибулець??

УКРАЇНЕЦЬ
Космічний? ... А тож як?!

ПРИБУЛЕЦЬ
(посміхнувся)
Пішки...
(Серйозно до Українця).
Я маю місію відповідальну.
Повинен попередити завчасно:
якщо земляни швидко не знайдуть
для себе золотої середини
в розподілі матеріальних благ,
якщо не збережуть природний світ,
якщо еліти ваші і церкви
не виростуть, не притамують егоїзму, –
то виросте у них новий Карл Маркс.
Посилений глобальним катаклізмом,
він викреше останню світову війну.
(Пауза).
Хоч та «мітла» змести вас може і раніше:
багато іграшок смертельних
собі ви легковажно наробили.

То справді викликає біль і подив:
стократ убивчу для планети зброю
люд нагромадив проти кого?..
Своїх сусідів-земляків!
А як наблизиться із космосу приблуда –
комета чи гігант-метеорит,
щоб захистити спільний дім,
нема «в готовності» нічого!..
Відтоді, як людина розщепила атом,
для неї почалась критична стадія життя...
У Всесвіті чимало вже планет
захиріли чи обернулись на пустині
з вини самих же планетян.
Ми ж на своєму галактичному «кутку»
у межах власної досяжності створили
бригаду попередження швидку.
До неї, ось, належу я.

УКРАЇНЕЦЬ
(збентежено)
А ти нам допоможеш обійти
цей апокаліпсис грядущий?

ПРИБУЛЕЦЬ
Я можу небагато. Весь тягар
лежить на вас самих, земляни.
Щоденна праця всіх разом
у мирі й совісті повсюдно –
ось порятунок ваш єдиний.
Месії не чекайте. Лиш самі –
сьогодні і завжди. Запам'ятайте!..
А зараз мушу попрощатись:
те саме треба ще сказати
і на засіданні ООН.

УКРАЇНЕЦЬ

Зажди хвилину ще, будь ласка...
Я бачу: старші ви у Всесвіті од нас,
якщо здолали шлях такий далекий.
Тож поділися досвідом: скажи,
який моральний стрижень нам обрати,
якому богові молитися?.. Де він?
Чи правда, що життя – це випадковість?

ПРИБУЛЕЦЬ

Життя не випадок. Це втілення самого Бога.
Його пізнати нам не дано.
Бог – явище, Бог – дія, Бог – процес.
Він животворна та рушійна сила,
твій стан душі у миті просвітління.
До Бога ми йдемо, але не дійдемо ніколи,
хоч кожним кроком віддаляємо свій обрій,
виходимо на досконаліший світогляд.
На різних ми етапах цього шляху.
В нас кожний сам свою молитву творить,
тож не придатний «стрижень» мій для тебе.
Тут – вибір твій, тобі і берегти цей світ.
Послухай Люцифера й усвідом,
чого тебе найбільше він боїться...
На цьому час мені рушати.
Хай щастить!!
(Прощається і зникає).

УКРАЇНЕЦЬ

(задумливо)

Усе звелось до очевидної дилеми:
чи апокаліпсис, чи Абсолют?..
Воістину тут вибір тільки мій,

і «стрижня» власного я маю сам шукати.
(Дивиться на Люцифера).
Ти не хвилюйся: людство зрозуміє,
що далі так не зможе розвиватись,
якщо перекладатиме на тебе
свої гріхи та помилки.
І сам я зараз невимовно прагну,
аби це рятівне прозріння
прийшло до нього якнайшвидше.

ЛЮЦИФЕР

Не забувай лише про спільність віровчення.
Бо рівень твій – також здобуток спільний.

УКРАЇНЕЦЬ
(поплескав Люцифера по плечу)
Я вдячний всім учителям великим,
що самовіддано ростили людство.
Але не поспішу здаватися новому,
хоч би яку спокусу не приніс він,
і збережу для себе власну душу –
так-так, уже без клітки і петлі:
хай має вільний простір для зростання...
Доволі досвіду гіркого я набрався,
щоб знову класти серце на чужу долоню,
яка вже завтра може стиснутись в кулак.
Ба й кожний вчитель буде не останній,
адже давно переконалось людство:
«не можна осягнути неосяжне».
І хай запам'ятають це навіки
творці нових канонів, заборон...
Хоч, сподіваюся, вони, в стократ мудріші,
обійдуться без наших засторог.

ЛЮЦИФЕР

Господар ти́, реальна дія за тобою.
Тож сам за те відповідаєш,
аби слова мої, що їх почув ти ненароком,
не стали марною для нас обох
молитвою над прірвою страшною.
Того мене так болісно тривожить:
чи люд переживе отой критичний вік,
чи встигне винайти спасенне віровчення?
Яку дорогу обере собі?

УКРАЇНЕЦЬ

Дорога тут одна: де совість, там і Бог.
Доправді, ліпшого нема орієнтиру.
Ми ж люди, ланка в нескінченному витку,
де, врешті, кожного обійме туга
на вході у глухий смертельний кут,
і тільки Бог єдиний втішити нас може...
Так, друже, іншої немає ради,
як щиро в Нього вірити й молитись.
Тоді лише ми глянемо за обрій,
тоді і праця наша піде на Добро.
Сказати коротко, дороговказ: ЖИТТЯ.

Німа сцена.

Завіса

Р е ф л е к с і ї

* * *

Немає панацеї від хвороб –
це люди вже нарешті зрозуміли,
а от на вічний соціальний горб
ще заговорюють універсальні стріли.

* * *

Ми знали ще такі дебати мудреців,
де кожен із ломакою в руці
до крові правоту свою доводив
самій же істині на подив.

* * *

Вгамуйся! Цить! Не бий, не рви
(і хто б оце тебе укоськав?!),
не виставляй своєї голови
ще вище, ніж Колос Родоський.

* * *

Нам історичний досвід вже являв
сумний кінець добром зачатих справ.
Ту віру, що на силу обіпреться,
наш Дух обов'язково вижене із серця.

* * *

Ніхто не має права визначати,
яким народам жити чи вмирати.

* * *

«Створити»,
«отоваритись»
і «як тварині»–
з одного кореня лягли шляхи людині,
немов три карти з правом обирати.

* * *

Тепер ми не йоржі – лини.
Тепер на глибині міліємо.
На животі не сходяться штани –
старіємо,
старіємо.

* * *

До того, я правити вектори,
згадайте, суспільствознавці:
мета обирає методи,
а методи – виконавців.
Отож за правилом розрахунку
(щоб сумнівам дати раду)
виводьте про наміри думку
з облич останнього ряду.

* * *

Авжеж тебе не розтрощити ціпом:
у носі нашому сидиш поліпом,
та вирвати сьогодні ще не пізно
і – припекти
навіки-віч
залізно.

* * *

Не возвеличуй, не шануй слугу.
Не жди від нього подвигу ніколи.
Хто у господаря на ланцюгу,
стрибне не далі, ніж ланцюг дозволить.

* * *

Безногий не може взяти розгін.
Не може злетіти безкрилий птах.
Вкраїна ніколи не встане з колін
з чужим «язиком» на вустах.

* * *

Ми справді, як вівці: вже тисячу літ
покірно жуємо Старий Заповіт,
хоч це не пожива з якогось городу,
а притчі і міфи чужого народу.
Не наші це культи, обряди, знамення,
і що вони значать нам для віровчення?
Тож годі нести на собі це тавро –
залишмо жидам їх законне добро.
То їхня історія, їхня культура,
а ми епігони... І вся тут натура.

* * *

Йдемо у життя із людського подобою.
Йдемо крізь життя і людьми, і худобою.

* * *

Він за Польщі добре ПШЕкав,
за Росії добре КАКав;
він би вам іще заМЕкав,
він би вам іще заГАВкав.

* * *

Він десь там у болоті кумкнув
чи дулею в кишені ворухнув,
а ми вже робимо із цього «думку»,
приписуємо іскри порохну.

* * *

Ніколи гада до свого гнізда
не пустиш ти, коханий мій лелечку,
то інша птаха кукає все «да»
і тільки послід має в кубелечку.

* * *

Марксизм і ленінізм –
вождів не бракувало.
Здавалося, не буде їм кінця.
І серед них розумників було чимало,
та жодного простого мудреця.

* * *

Ми православні козаки
чи православні хохлократи?..
Допоки будемо чекати,
щоб хтось улестив нашу долю,
щоб хтось сміття за нами згріб?
Щоб раптом відпустив на волю
московський загребущий піп?!

* * *

Цитьте, мої незапрошені вірші,
найпотаємніші і найжальніші!
Я вам окреслив чітко межу:
в цьому шаленстві нема для вас ніші –
людям ніколи не покажу.
Ви – щемний відголос давньої рани.
Вас я шаную, та вже не люблю.
Може, заради тієї пошани
я вас сьогодні ще тут не спалю.

* * *

Ну подивіться ви на того пана...
Яка нахаба! Чим живе і дише!
Сам графоман, а кпиться з графомана –
слабкі пародії на нього пише.

* * *

О комуністи! Ви – як шум у вусі.
Ви стільки наробили людям зла!..
Сидіти б вам, як вошам у кожусі,
й не витикати носа з-під стола.

* * *

Смішний перевертню,
зігнутий в шкапу,
наважся вигнати
з себе мавпу.
Одразу втішишся
повним зростом:
яке-то щастя
ходити просто!

* * *

У павука легка рука
чи-то пак лапа.
Та йдеться тут про хижака –
не ескулапа.

* * *

Панове земляки! Що коїться із нами?!
Чи не занадто захопились ми церквами?
Он поруч без хлібини та освіти
повсюди чахнуть безпритульні діти.
Не Богові – собі ви зводите цей храм.

Ховаєте гріхи – старі й новітні.
Тим часом навіть Бог
тепер потрібний нам
уже в новому вимірі і світлі.

* * *

Я не більярдна куля, дорогий,
і не для мене ця в'язниця луза,
мені до феньки твій прицільний кий:
тепер ти вже без короля і туза.
Хоч ти й досвідчений гравець –
не покладайся так на кия.
Бо другий, он, його кінець
там, де твоя вразлива шия.

* * *

«Коли є спільні інтереси,
важливі і мета, й процеси»,–
сказав покірно я Природі.
Хоч знав: мені втішатись годі,
бо всі її глухі догмати
дозволять лиш проіснувати.

* * *

О, ні. В минуле я не повернусь.
Не бачу в тім потреби й рації.
Племен багато склали нашу Русь,
і що – то є окремі нації?

* * *

Уже підходять старістю літа,
і в серці дужче тисне гіркота,
заклята на довічне безголосся:
ех-ма!.. Життя не склалось, не вдалося.

* * *

Новий етап – чергова зміна.
І знову плаче Україна:
«Ох, бідний-бідний сину,
мов кінь під вершника,
ти знову вигнув спину!»

* * *

Він мав дорогу, Богом дану,
але зійшов на куций крок,
і – всю енергію Майдану
спустив, як воду, у пісок.

* * *

Тебе я розкусив під час знайомства:
моє оповідання зупинив ти сам,
але прикрився невибагливим дівчам,
так опустив його до віроломства.

* * *

Так ти, чоловіче, ґаздував:
ниву українську занедбав.
Мало сіяв – зовсім не полов,
недруга у хаті не зборов.
Може, справді був ти нездоров?

* * *

Реклама – мама, реклама – тато.
Колись не мали, тепер занадто.
Баскі дівиці і фанфарони.
Щодня сідниці, щодня тампони.
Котячі ласощі, собачі радощі.
Для когось вигода, для когось крайнощі.

* * *

Втомившись від подій, цитат, імен,
ви дивитесь програму «КВН».
Там наші силові структури
бомблять фортеці рідної культури –
влаштовують усі свої забави
лиш мовою сусідньої держави.
Цим наших посадовців не турбують.
О, навпаки: ті навіть аплодують,
розчулені, хвалу співають хором,
забувши геть про свій державний сором.

* * *

Не нападайте, люди, на Павличка:
він мав тризубого хреста на тілі.
До таємниць його одна відмичка:
то справді був наш український Штірліц.

* * *

Ти відступився од святих джерел.
Ти зрадив душу, мову батька й діда.
Не українець ти, старий козел,
а жалюгідна копія сусіда.

* * *

Ми втратили момент революційних змін,
природних за відновлення держави,
прийнятний, зрозумілий крок для всіх країн,
тепер – збираймо знову наші лави.

* * *

Я можу уявити себе людиною будь-якої
національності. Я можу уявити себе
будь-якою твариною, будь-якою комахою.

Але я не можу уявити себе рослиною,
скажімо, деревом. Надто вже ми різні.

Зрадники були чи могли бути
у кожного народу.
Але ми будемо унікальні,
якщо їх станемо вшановувати.

* * *

Хочеш, аби тобі ліпше жилося,
і щоб звільнилась твоя земля?
Змінюй не прапора – прапороносця,
і не корону, а короля.

* * *

Ти бачив, де сидить личина зла,
ти знав, чия тебе дістала трутка,
тобі на голові гніздо звила
в донецькому пушку
московська «вутка»,
а ти, глухий до наших втрат,
співав: «Я перший демократ!»

ОДНОМУ ЗАБРОДІ

Яких тобі не вистачає прав,
нікчемі духом і свині во плоті?..
Сьогодні я б тебе намалював
не з квіткою, а з доларом у роті.

ВИВЕРЖЕННЯ

Надто вже підозріла мудрація:
«Утворення Всесвіту – Великий вибух».
Адже будь-який вибух – руйнація.
Сам я вчуваю тут Божий видих
при життєдайних усім нам пологах,
в дивному акті Великого творення;
бачу код-віхи на наших дорогах,
які не даються до обговорення.
Тож проситься інша форма вираження:
не Вибух матерії – ВИВЕРЖЕННЯ.

ЖАЛЬ

Конаю в ніші своїй
просторовій і часовій,
немов у склепі
живцем похований.
І тужить мій розум,
як тужить за небом
самотній птах
з обгорілими крилами.
Ех, марно душа моя
рвалась у всесвіти!..
Жаль.

НА «ТАК СЛОЖІЛОСЬ»

Вічних тенет і ловців не буває,
ганьба обезкрилює не назавжди.
Завтра тебе Україна спитає:
ти теж користався з моєї біди?

СОВКИ

Он завертілися, бачу, совки –
згадали свої ритуальні танці.
Їй-право, неначе ті черв'яки
в іржавій консервній бляшанці
з поміткою СССР.
Такий у них статус тепер.

ЗАШТРИК ВІД МАВПУВАННЯ

Будь ти лівак
чи «регіонал»,
знай, українцю:
Європі,
як і всім іншим,
оригінал,
цінніший
за сотні копій.

ГРОЗА ПЕРЕВЕРТНІВ

Шкварчить од люті в недруга печінка,
здригається його потворний Вавилон,
бо йде хоробра і красива жінка –
гроза перевертнів Ірина Фаріон.

ГРІХИ

Усі твої гріхи не плодяться без тебе,
і що посієш, те колись пожнеш.
Якщо перевертня лишаєш після себе,
ти грішником із цього світу йдеш.

До шевченкіани

* * *

Який вогонь тоді горів!
А ви мовчали, козаки й опришки...
Як Він кричав,
ненавидів,
жалів!
І вмер – Ян Гус без Яна Жижки.

* * *

Все ті ж підніжки, ті ж раби...
Як били ми, так і б'ємо лоби,
аби комусь довести власну вірність –
старий бюстгальтер на стару покірність.
От тільки шитий іншими нитками,
та ще... нові на ньому плями.

* * *

Музика серця, думка жива
ллються такою бурхливою річкою,
що будь-яка віртуозна строфа
була б її хвилям тісною кліткою.

* * *

Якби апостоли поетами родились,
якби злітав піснями їхній глас,
лише б тоді ми остаточно роздивились,
хто є великомученик Тарас.

* * *

В чім сенс життя? Де спить твоя зоря?
Чого боїться кривда чи наруга?..
Є відповідь. Спитай у Кобзаря:
Він розв'язав цю квадратуру круга.

* * *

Щоб не вдаватись до містерій,
скажу одне:
якщо є інший світ,
поля тонких матерій,
не може Він і там
забути наших бід.
У невідомих нам рядах
за Україну сльози ронить
і на невидимих фронтах
її сьогодні ще боронить.

* * *

І стогоном дніпрових вод,
і зойком вірної калини
Тебе послав духовний код
на чесний вівтар Батьківщини.
Ти всьому світові явив
як син, як світоч огнеликий,
чому Тебе народ створив,
який дав хрест нести великий!
Твоя любов і вища ціль –
то наша сонячна Жар-птиця.
І Твій невигоєний біль –
то наша рана-кривавиця.

П і с н і

(*Тексти*)

МОЯ СТРУНА

Наче десь озвалася луна,
наче тінь упала біля хати:
«Ой минула, парубче, весна –
більше не захочеш пустувати!»

Я візьму гітару за сестру,
я прийду з гітарою до гаю:
вибачай, старий, мені хандру –
молодість навіки проводжаю.

То не хмарка сонце затягла –
на моє життя солодкопінне
висилає першого Орла
невблаганно мудре Царство Тіней.

Хутко мчить-летить за нами Тінь,
і нема рятунку ні для кого.
Завтра, завтра буйногривий кінь
тихо скине вершника слабкого.

Буде інших кликати весна,
будуть іншим слатися дороги...
«Іншим... іншим!» – зойкнула струна
і скрутилась мертвою під ноги.

ПОНАД ГАЄМ

Понад, понад гаєм
сокіл мій кружляє,
вигнувши до сонця
лінію крила.
Понад гаєм-долом –
щораз більше коло.
Просто на леваду,
майже до села.

Соколе-соколю,
дай же крилам волю:
я на тебе, гордий,
щастя загадав.
Потайки молюся,
вірю... і боюся:
хоч би не стомився,
хоч би не упав.

ЗАХМЕЛЕНА

Не сказала батькові,
не сказала матері,
що забилось серденько
в золотому ятері.
Не питай, подруженько,
бо зурочиш –
красне моє житечко
потолочиш.

Тільки знає ніченька
у веснянім гомоні,
як на всіх стежках мені
сяють очі-промені.
Очі, очі-промені,
очі-сонцезайчики
знов лоскочуть серденько
і цілують пальчики...

Ой-ой-ой пустіть мене
до Петруся!..
Голова морочиться,
з ніг валюся.

ТЕБЕ КОХАЮ ТІЛЬКИ ПАМ'ЯТТЮ

Тополі, верби, ясени
моєї ранньої весни
невже тебе не закликали,
невже тобі не розказали,
яким я голубом летів,
для кого в полум'ї горів?..
Невже, невже тобі не розказали?!

Приспів:

На всіх шляхах вартує час,
нема вогню, щоб не погас.
Ось навіть зорі, зорі падають.
Чому ж тепер, як посивів,
мені не вимовити слів:
тебе кохаю тільки пам'яттю.
Тебе кохаю тільки пам'яттю.

Чого прийшла ти по весні –
лякаєш мукою вві сні?..
Така ж удатна, синьоока,
далека серцем і жорстока.
Бо не прихилишся й на мить,
не запитаєш, де болить,
така далека серцем і жорстока.

Приспів.

На всіх шляхах вартує час,
нема вогню, щоб не погас.
Ось навіть зорі, зорі падають.
Чому ж тепер, як посивів,
мені не вимовити слів:
тебе кохаю тільки пам’яттю.
Тебе кохаю тільки пам’яттю.

РІДНЕ СЛОВО

На шлях Добра, де не холоне слід,
на щедру землю і на чисту воду
мене покликав ясночолий світ
живою мовою мого народу.

Приспів:

О рідне слово,
як ти мене торкнуло пелюстково!
Як полилося сонцем і дощем!..
О дивний чар, солодкий щем!

Я знову чую голос отчих стін,
мені шепоче тут билина кожна:
«Ніколи мову не здолає Тлін,
її лише у серці вбити можна».

Приспів.

Лягло на мову наше все життя:
і материнська ласка голубина,
і найдорожче нам серцебиття,
і найскладніші запитання сина.

Приспів.

Єдиний мій нехитрий заповіт,
єдину я прошу винагороду:
хай і розлучиться зі мною світ
живою мовою мого народу.

Приспів.

Уже батьки на крепових щитах –
відходять, як зірниця вечорова,
та на скрижалях наших і вустах
лишається священна їхня мова.

Приспів.

СПОМИНИ

Тихе сонце до степу горнеться.
Тихе сонце, як тихий світ.
А до мене летить уже горлиця
із давно упокоєних літ.
Я сьогодні пекельними чарами
викликаю до себе її:
хай наплачуться знов під ударами
найчутливіші струни мої...
Ой ви, струни, куди поховалися,
де ковтнула яка глибина?..
Може, ви там усі обірвалися,
а блукає і плаче луна?
Може, весь я смертельно втомлений,
склала орлії крила жага,
і мені дорогі тільки спомини,
давня мука моя дорога.

Переклади

З російської

Сергій ОСТРОВОЙ

БІЛЬ

Нам трапляється забуватись,
Нам трапляється забиватись
Голим серцем об камінь голий.
І тоді зостається рана,
Зостається рубець потворний.
А любові – уже ні грана.
Замерзає людина мовчки.
Починає своїх жахатись.
Їй ночами, як стогін вовчий,
Буде мука тепер являтись...
От і знову не спить до світання.
Знову жевріє вогник цигарки.
Марно ставити запитання:
Не діждетеся скарг ніяких.
Не почуєте ані слова.
Бо з собою вона говорить.
Не судіть же її суворо.
Та облиште свої докори.
І надміру не бадьоріться.
І сьогодні не вчіть терпіти.
Ваші приклади, подивіться,
Безнадійно летять на вітер.
Забрела вона вона в чорну хугу.
Впала хижій біді на роги .

Й посивілу од солі тугу
Пригорнула над шляхом довгим.
Задубів чоловік.
І хтозна,
Чень до скону така погода...
Ні!
Розтане печать морозна.
Так веліла сама природа.
Хай поволі, та сила вічна
Змінить ритми і барви змінить –
Із важкого, мов крига, січня
Знов на травень зеленопінний.
Онде –
шкуру змія скидає.
Онде –
пір'я нове у птахи.
Мудре щастя людина має,
Що не вічні той біль і жахи.
Він повернеться, гожий ранок,
Сплесне в тиші за сині вінця.
І для муки – тяжкої рани –
Не залишиться більше місця.
Усміхнуться воскреслі очі
І полинуть назустріч літу.
Через вулиці, через площі
У ласкавих обіймах світу.

ОДНА

Бурчить стара береза. Ой бурчить!
Морозить, бач. Занили ветхі кості.
І ранками повітря вже гірчить.
І птаха не летить до неї в гості.

Але ж земля і досі воду п'є.
Те саме сонце ту ж землицю гріє.
Тоді чому їй крові нестає
І тіло поступово кам'яніє?

Бувало, вітер щоки обпече.
Було весна стежками доганяла,
Коли вона, береза, на плече
Яких синиць і щиглів закликала!

Ой буркотухо вицвіла моя,
Чого тобі хотіти від природи?
Не бачиш: подруги – твоя сім'я –
Скрізь затулили виходи і входи?!

Вони не пустять бурю ні на мить.
Тебе за ними лихо не спіткає.
Он – як на возі баба – хмара спить.
А та, легенька, вище пролітає.

То звідки у душі твоїй стримить
Осколок зла? Будь щедра. Ти багата.
...Бурчить стара береза. Ой бурчить!
Напевне, тут погода винувата.

КРИТИКОВІ Ен Ен

І який ти, друже, обережний.
Все у напівсерця, з-під гальма.
Затулився тином застережень.
І щілини в сумнівах нема.

Дощ тебе такого не намочить:
Під кущем зіграєш тиху роль,
Грім іще на небі не гуркоче,
Ти – вже за калоші й парасоль.

Що б не слухав – вірша чи кантату –
Сам крапок не виставиш над «І».
А пройдеш, неначе по канату,
Поміж словом «так» і словом «ні».

Роздивитися тебе довкола:
В жестах круглий, в рухах не крутий,
От уже подібний ти до кола,
Що рівняє гострі всі кути!

Схопишся з тобою випадково –
Не збагнеш, де спина, а де бік.
Котиться масне гладеньке слово
Колобком, що від усіх утік.

Мумія безкровна. Легкострунник.
Не помилишся ніде й на грам.
Ідол твій – завбачливий розумник.
Ідолом таким вікуєш сам.

Що б не слухав – вірша чи кантату –
Котре літо й зиму впорожні
Ходиш ти, неначе по канату,
Поміж словом «так» і «словом »ні».

З білоруської

Пятрусь МОКАЛЬ

СИНИ

Батьки дітей своїх гукають,
А добрі діти несвідомо
Із дому отчого тікають
Щоразу далі, все від дому.
І посивілі передчасно,
Беруть до серця близько мами
Що їхні пустуни так часто
Приносять синяки і шрами.
І не спинити вже зоріння
У світ новий – безмежний вирій,
Немов послабили тяжіння
Земна любов, обійми щирі.
...Бешкетники, які щомиті
Десантом сипалися з тину,
Тепер – у Космосі відкритім,
Тепер – до Місяця машину...
Дзвеніли сміхом під тополями –
У далині розтали зорями...
Журливо опустивши погляди,
Ми вже з альбомами говоримо.
Немов учора вони тішили
Нас першим кроком як надією,
І ось... ті кроки стали іншими,
Сини, сини – летять за мрією.

Пятрусь БРОВКА

ВІК НЕ ЗАБУДУ ТОГО ЛІТА

Нема дорожчого нам світла
Над волю рідної землі:
Вік не забуду того літа,
Коли додому шлях проліг.

Як Білорусь моя стрічала
Синів, братів – героїв тих,
Що повсякчасно гартувала
В лісах, в окопах фронтових.

Така йшла армія свободи,
Якої ще не бачив світ.
І танули ворожі орди,
І пропадав нелюдський гніт.

Не просихали довго очі
У наших матерів од сліз.
І сльози, сльози, мов дівочі,
Текли з поранених беріз.

Ялини, сосни нас вітали
Край закривавлених шляхів,
А на зупинках нас чекали
Шеренги чорних коминів.

Які б не міряли дороги
Серед боїв і тишини,
Вони, як пам'ятники строгі,
Звелись над жертвами війни.

Та за імлою сліз гарячих
Ми квіти бачили в руках,
Ми чули перший сміх дитячий,
ловили промені в очах.

І знов неслися, наче буря,
Вперед – у бій за рідний край.
І перший зводився підмурок,
І перший стигнув урожай...

Був перший рій понад садами,
Був перший зоряний наш дім,
І мирний прапор, що над нами
Палав у небі голубім.

Анатоль ВЕРТИНСЬКИЙ

БАР'ЄРИ

Фізик квантує простір і час.
Зір космонавта – у бік Венери.
На зміну тим, що пішли в запас,–
інші двері,
сфери та ери.
Падає за бар'єром бар'єр –
звуковий,
світловий,
гравітації...
Вчений муже!
Я радий тепер,
я пишаюсь твоєю працею.
Та є десь на черзі бар'єр-мороз,
що зветься стіною людською,
стіною відчуження і підозр,–
він не дає спокою.
Коли ж упаде –
світовий,
віковий –
на наших шляхах у майбутні ери?..
Упав же колись бар'єр звуковий,
падали інші бар'єри!

ПЛАЧ НАД НЕРОЗТРАЧЕНОЮ НІЖНІСТЮ

ПЛАЧЕ ЖІНКА

Плачу я...
З моєю ніжністю вірною,
з моєю душею, сутністю ніжною
співати б, дзвеніти нотою срібною,
грайливо, щасливо жити,
щасливим когось робити.

Але я не тішуся – гірко плачу.
Бо що зі своїми скарбами значу,
коли їх ношу в собі і не трачу,
коли промениться даремне
ніжність моя із мене.

Скільки я ніжності тої маю!
Скільки є листя в зеленім гаю.
Як медом стільник, нею повна до краю.
Та рік за роком сплива життя,
і гіркне мед мій без вороття.

Плачу я...
Та ніхто не озвався й разу.
Мовчанку терпіти гірш, ніж образу.
Сказали б уже, відмовили зразу.
Може б, не так мені тяжко було,
може б, не так гнітило, пекло.

НОВОРІЧНИЙ ТОСТ

Я пропоную тост за Час!
Тож піднімімо чаші!
За Час, що трудиться на нас,
на сподівання наші.
Я пропоную тост за Час!
За Час, що трудиться на нас
настійливо, сумлінно,
невтомно і незмінно!
А здатись іноді могло,
що Час – якийсь нейтральний,
не за добро і не за зло,
такий от бездіяльний.
Ми помилялися тоді:
роки були не ті...
Всі наші дні без щастя,
безчестя прикрі дні
є смугою безчасся.
А Час приходить, як зоря,
як свіжий подих вітру,
і відступає хвиля зла,
і – знову бути світлу.
Приходить Час, приходять дні –
стають усі крапки над «І»,
бо Час не любить сцен,
так само – лжеімен,
бо він дає одразу
усьому власну назву.

Брехнею назове брехню,
а метушнею – метушню,
недовге що – недовгим,
недобре що – недобрим,
нечисте що – нечистим,
злочинне що – злочинством.
Тирана так і назове –
тираном. І вінок зірве.
Нам помагає знати Час,
де тільки попіл,
                де алмаз,
зерно це
        чи полова,
де слався дзвін порожніх фраз,
де – істинного слова.
Я вірю в добрий, мудрий Час,
що правдою навчав не раз.
Я в час тяжкий його назву:
«Нічого, все переживу.
Нічого, хутко прийде Час,
і він тоді розсудить нас».
Я пропоную тост за Час –
соратника, співавтора!
За Час, що працював на нас
і працюватиме на нас
так само вірно завтра!

Примітка: вибрані твори Анатоля Вертинського у перекладі Олекси Палійчука вийшли окремою книжкою «Білоруський годинник» 2005 року. Повністю її можна прочитати і безкоштовно скачати на сайті paliychuk.ho.ua в розділі «Видане і підготовлене до видання».

ЗМІСТ

Валентин Корнієнко
ВІДКРИТТЯ ПРАВДИ 5

Міла Лук'яненко
КОСМІЧНЕ СХОДЖЕННЯ ПОЕТА 9

Віталій Геник
КОСМІЧНА ОФЕРТА ОЛЕКСИ ПАЛІЙЧУКА 15

ВТІКАЧ З ОБІЦЯНОГО РАЮ
(1965 – 1990)

«О слово, слово!..» 20
«Ми вічні пілігрими на Землі» 21
Олень 22
Монолог коня 23
Централізми 24
Яничари 25
«Втікач з обіцяного раю» 26
Коники 27
«Може, завтра я буду міряти...» 28
«Серце – кохання – рана» 29
«На галяві теплий вітер» 30
«Тиха доріженька, тихий лан» 31
«Де смаглявий колос» 32
«Ми кличемо зі Всесвіту братів» 33
«Увага – божевільний старт!» 34
Кров 35
І знову той 36
«Ненавиджу нерівність...» 38
«Ти глянь, як править баєчку стару» 39
«Ого, як тужишся – і сміх і гріх!..» 40

Щасливий липень (*Цикл*)
«Привітна вулиця чекала нас давно» 41
«Ну й декольте в моєї господині» 42

«Я придивляюсь до твоїх очей» 44
Липень 45
«Ви, Марго, самі не кличте хмар» 46
«Немов той жрець над вівтарем» 47
Доля 48
Хрест 52
«Уже ви тут, без масок, без наймень» 53
«Проплававши заклятим стільки літ» 54
Кентаври 55
«Ти не мружся, дядю, хитрувато» 57

Приречені атланти (*Цикл*)
Чорний кінь 58
Дорога 59
Скажи мені, батьку 60
Двійник 61
Чаєня 63
Поле неозоре 64
Материнська ніч (*Поема*) 68
Осінь 83
Дощ 84
Тиша 85
Крамола 86
«О Холмщино – терновий мій вінець!» 87
«Я мушу повернути все назад» 88
«Шукаєм істину в чистилищах земних» 89
«Чи знає Земля ще святіший десь храм?» 90
«То все плачі наболених сердець» 91
Трактат 92
Час 94
«Неначе дідові приснилися дівчата» 95
«Урозтіч кинулись ріднесенькі слова» 96
«Голодним ельфом знову покидаю...» 97
«Прийду хоч пасинком у це велике місто» 98
«Коли наслухався про ідиш та іврит» 99
Казання до юдеїв 100

Коба 103
Балада про Чорного Тюльпана 105
«Сьогодні фея кликала мене» 107
Діамат 108
Микола Чернишевський 109
Кубань 112
«Моя Земля тримається на трьох китах» 114
«Я не журюся помстою в ганьбі» 115
«Дивний чоловік на мене дивиться» 116
Ярчуки 118
Як лицар 119
«Уже те місце, що було м'яким, тверде» 120
«Він огинався так і сяк» 121

Мікробайки
Лісова ідилія 122
Горобець 123
Зайчик 124
Жабенюки 125
Реп'ях 127
Плітка 128
«Життя грунтується на парадоксах» 129
Галька 130
«Окей, голубчики...» 131
«Жінка – неначе камінь коштовний» 132
Несумісні речі 133
«На дуба сів орливий Чиж»..... 134

ПОСТАЛА ЗНОВУ УКРАЇНА (1991–2001)

Мій світ 136
«Я никаю тут...» 137
Забудь жалі 138
«Спитав я у сусіда бідного» 139

Догма 140
«Під страхом вічної Пітьми» 141
Анархіст 142
«Природа-матінка лягла...» 143
«Ми не пізніше злізли із дерев» 145
Олекса Гірник 147
Рідна Україна 149
Декларація 150
Зло 152
«Що важать розум твій і воля?» 153
«Де ти, мій Боже? ...Стоїш наче осторонь» 154
«О Всесвіте! Ти мав бездонне лоно» 155
«Страшна умовносте! Я дав тобі ім'я» 157
Вічність 158
Боги 159
Життя 161
«У парі з місяцем щаслива ніч» 162
«Ось наша Матінка вже стільки літ» 163
«О Всесвіте! Це знов людина, я...» 164
Специфічний патріот 165
«Чого зарейкали, як ті жаби?..» 166
«Він брав екран доволі претензійно» 167
Іконостас 168
Сакральна путь 170

ЗАХВОРІЙ УКРАЇНОЮ
(2002–2008)

Нечутно йшов у Господа годинник 172
Для всіх матерів-сиріт 174
Схрон 175
Галичині 176
Ода Львову 178
Монолог 180
Захворій Україною 181

Давно лежить покірна Україна 182
Змрок 183
Плач Отелло 184
«Ми ще удвох...» 185
«Свиня десь квітку може знищити без тями» 186
Марш перевертня 187
«Не тішить і мене цей дружний хор» 188
Істина 189
Як тане сніг 190
Він 191
Сенс життя 192
Надька Стріла 194
Пси 195
«Я знову йшов, я біг вві сні додому» 197
«Де розгубив я безтурботні сни?» 198
«Як виникло життя...» 199
«Я українець, виріс у селі» 200
Шануймося 201
Номенклатура 202
Питання 203
«Скажи, зізнайся, юносте мрійлива» 204
Одному спокушеному русинові 205
Контрверсія 207
«Напевне, тут немає таємниці...» 208
Вервольф 209
«Люди не хочуть покірно старіти...» 210
«Це ж треба так було домчати...» 211
Гасло 212
Небесне коло 213
Таланти і борги 217
Обрій *(Балада)* 220
Космічна оферта 224
Плебісцит 236
Ода світлу 237
Дилема 239
Дарунок 241
Вулики 242

П'ЄСИ

Твори різних років

Бранка Чорної зорі 244
Хай живуть учені фантасти!..... 274
Молитва над прірвою 280

Рефлексії 312
До шевченкіани 323
ПІСНІ (*Тексти*) 325

ПЕРЕКЛАДИ

Сергій Островой
Біль 334
Одна 336
Критикові Ен Ен 337

Пятрусь Мокаль
Сини 339
Пятрусь Бровка
Вік не забуду того літа 340

Анатоль Вертинський
Бар'єри 342
Плач над нерозтраченою ніжністю 343
Новорічний тост..... 344

Палійчук, Олекса.

Іконостас: Поезії / Передм. В. Корнієнка та ін.– 3-тє вид.- К.: ТОВ «Боривітер», 2012. – с. 351

ISBN 978-966-7218-14-0

«Іконостас» – збірник вибраних поетичних творів О. Палійчука для дорослого читача. Наскрізна його тема: боротьба українського народу за державну незалежність, сучасні політичні та економічні проблеми України, заклик до національної гідності та єдності.

ББК 84.4УКР6

Літературно-художнє видання

Олекса ПАЛІЙЧУК

ІКОНОСТАС

Поезії

«Боривітер», 2012

За авторською редакцією
Художник *Світлана Клочко*
Коректор *Міла Лук'яненко*
Комп'ютерна верстка Тетяни Березанської

Підписано до друку 17.11.2012. Формат 70х100 1/32.
Папір офсетний. Умов. друк. арк. 14,19. Обл.-вид. арк. 10,47.
Зам.

ТОВ «Боривітер»
Свідоцтво Державного комітету телебачення
і радіомовлення України
ДК № 4345 від 25.06.2012 р.
02156, Київ, вул. Шолом-Алейхема, 12-118.

Віддруковано в СПД Кравчук В. К.
тел. (044) 331-35-77